TEHNIČKO VELEUČILIŠTE U ZAGREBU GRADITELJSKI ODJEL

TEHNIČKA MEHANIKA

skripta

mr. sc. Ljerka Kopričanec – Matijevac, viši predavač

PREDGOVOR

Skripta **Tehnička mehanika** sadrže gradivo koje se obrađuje na vježbama iz predmeta Tehnička mehanika na stručnom studiju graditeljstva Tehničkog veleučilišta u Zagrebu.

Bolonjski proces je donio puno mogućnosti i povlastica, ali isto tako je donio i puno obveza, kako za studente, tako i za njihove nastavnike.

Sa željom za postizanjem što boljih rezultata, ali i za što većim usvojenim znanjem, prionula sam stvaranju ovih skripata. Zahvaljujem kolegi Josipu Ataliću, dipl. ing. građ. koji je prvi započeo s prijepisom mojih pisanih bilješki te demonstratorima Vedranu Katiću i Dariju Vukoviću koji su prepisali i precrtali najveći dio materijala koje sam koristila na vježbama iz Tehničke mehanike.

Skripta se sastoje iz tri dijela. Svaki dio pokriva gradivo za jedan kolokvij. Postupno se obrađuju primjeri i zadaci potrebni za usvajanje osnovnih znanja, a na kraju svakog dijela nalaze se zadaci s rješenjima za samostalni rad.

Prvi dio sadrži gradivo prvog kolokvija, tj. obrađuje osnovne pojmove mehanike, statiku točke u ravnini te statiku tijela u ravnini.

Drugi dio sadrži gradivo za drugi kolokvij, tj. određivanje unutarnjih sila odnosno crtanje dijagrama unutarnjih sila za ravninske sustave.

Treći dio sadrži gradivo trećeg kolokvija, tj. obrađuje karakteristike poprečnih presjeka (površina, težište, statički moment površine i moment inercije ravnih ploha), jednoosno i dvoosno homogeno polje naprezanja, Mohrovu kružnicu naprezanja, naprezanje u proizvoljnom presjeku štapa te koso savijanje.

Studenti će biti spremni za izlazak na kolokvij iz pojedinog gradiva u onom trenutku kada samostalno riješe zadatke, ali u određenom vremenu. Za svladavanje gradiva i rješavanje zadataka iz Tehničke mehanike, osim znanja, potrebno je steći i kondiciju jer do točnog rješenja treba doći u vremenu od 90 minuta, koliko i traje pisanje pojedinog kolokvija.

Osim primjera i zadataka u ovim skriptama, studenti mogu koristiti i riješene zadatke s ispitnih rokova koje mogu naći na www.ljerka.com/dokumenti.html.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	0
1. DIO – PRIMJERI I ZADACI ZA 1. KOLOKVIJ	4
UVOD	5
OSNOVNI POJMOVI MEHANIKE	
	_
OSNOVNI ZAKONI MEHANIKE (NEWTONOVI AKSIOMI)	
PRAVILO PARALELOGRAMA SILADJELOVANJE VIŠE SILA NA MATERIJALNU TOČKU	/
PRAVILO VEKTORSKOG POLIGONA	
REZULTANTA	
RAVNOTEŽA	
UVJET EKVIVALENCIJE	
OSNOVNO O VEKTORIMA	9
POSTUPCI S VEKTORIMA	10
STATIKA MATERIJALNE TOČKE U RAVNINI	11
UVJET RAVNOTEŽE	11
UVJET EKVIVALENCIJE	
ZADATAK 1: (RAVNOTEŽA MATERIJALNE TOČKE)	14
ZADATAK 2: (RAVNOTEŽA MATERIJALNE TOČKE)	
ZADATAK 3: (REZULTIRAJUĆE → EKVIVALENTNO DJELOVANJE NA MATERIJALNU TOČKU)	
ZADATAK 4: (REZULTIRAJUĆE → EKVIVALENTNO DJELOVANJE NA MATERIJALNU TOČKU)	
STATIKA TIJELA U RAVNINI	
OSNOVNI POJMOVI	
ZAKON POLUGE	28
VEKTOR MOMENTA SILE NA TOČKU	28
GEOMETRIJSKA FORMULACIJA UVJETA RAVNOTEŽE TIJELA NA KOJE DJELUJU KONCENTRIRANE SILE	
SPREG SILAKONCENTRIRANI MOMENT (BOLJE KONCENTRIRANI SPREG)	
UVJETI RAVNOTEŽE TIJELA NA KOJEG DJELUJU KONCENTRIRANE SILE I KONCENTRIRANI MOMENTI	دے 30
STATIČKA EKVIVALENCIJA	
REDUKCIJA SILE NA TOČKU	31
STATIKA TIJELA NA KOJE DJELUJU SAMO KONCENTRIRANE SILE ČIJI SE PRAVCI SIJEKU U JEDNOJ TO	ČKI
ALGEBARSKI UVJETI RAVNOTEŽE	
OSNOVNA FORMULACIJAFORMULACIJA S JEDNOM OSI I DVIJE TOČKE REDUKCIJE	
FORMULACIJA S JEDNOM OSI I DVIJE TOCKE REDUKCIJE	33 34
GEOMETRIJSKI UVJETI RAVNOTEŽE	
VRSTE OPTEREĆENJA	
ZADATAK 5: – RAVNOTEŽA TIJELA	
ZADATAK 6: – RAVNOTEŽA TIJELA	
ZADATAK 7: - EKVIVALENTNO DJELOVANJE U PROIZVOLJNIM TOČKAMA TE REZULTANTA R	
ZADATAK 8: - EKVIVALENTNO DJELOVANJE U PROIZVOLJNIM TOČKAMA TE REZULTANTA R	
ZADATAK 9: (RITTEROVA METODA)	
ZADATAK 10: (RITTEROVA METODA)	
ZADATAK 11: (RITTEROVA METODA)ZADATAK 12: (CULMANNOVA METODA)	
ZADATAK 12: (CULMANNOVA METODA)	
ZADATAK 14: (CULMANNOVA METODA).	
ZADATAK 15: (CULMANNOVA METODA)	
ZADATAK 16 : (CULMANNOVA METODA)	59
ZADATAK 17: (CULMANNOVA METODA)	
ZADATAK 18:	
ZADATAK 19:	62

ZADATAK 20:	
ZADATAK 21:	64
Zadatak 22:	65
Zadatak 23:	66
ZADATAK 24:	67
ZADATAK 25: (PRIMJER ISPITNOG ZADATKA 31. 1. 2006.)	68
ZADATAK 26: (PRIMJER ISPITNOG ZADATKA 14. 11. 2005.)	
2. DIO – PRIMJERI I ZADACI ZA 2. KOLOKVIJ	
STATIKA ŠTAPNIH SUSTAVA	
UNUTARNJE SILE ŠTAPA	
KONVENCIJE PREDZNAKA :	
Diferencijalni odnosi za crtanje dijagrama :	
ODREĐIVANJE I CRTANJE DIJAGRAMA UNUTARNJIH SILA	
Primjer 1: koncentrirana sila	
Primjer 2: kontinuirano opterećenje	77
ODREĐIVANJE MAKSIMALNE VRIJEDNOSTI MOMENTA	
Primjer 3: koncentrirani moment	80
Primjer 4: kontinuirano opterećenje u smjeru uzdužne osi štapa	82
Zadatak 27:	83
Zadatak 28:	85
Zadatak 29:	87
ZADATAK 30:	
ZADATAK 31:	
REKAPITULACIJA 1:	
REKAPITULACIJA 2:	
ODREĐIVANJE UNUTARNJIH SILA – SLOŽENIJI SUSTAVI	QQ
Zadatak 32:	
Zadatak 33:	
ZADATAK 34: (KONTINUIRANO OPTEREĆENJE F U SMJERU KOSOG ŠTAPA !!!!)	
ZADATAK 35: (KONTINUIRANO OPTEREĆENJE F U SMJERU KOSOG ŠTAPA !!!!)	109
Zadatak 36:	
Zadatak 37:	116
Zadatak 38:	120
Zadatak 39:	123
Zadatak 40:	128
Zadatak 41:	132
DODATNI ZADACI ZA VJEŽBU	136
ZADATAK 42: (OVO JE SAMO ZA ONE KOJI SU STVARNO UPORNI ☺)	
ZADATAK 43: KONCENTRIRANI MOMENT U ČVORU (ISPITNI ZADATAK 20. 6. 2006.)	1/13
ZADATAK 44: KOSI ŠTAP I HORIZONTALNA SILA	
ZADATAK 45: KOSI STAFI VERTIKALNA SILA.	
ZADATAK 46: KOSI STAP S VERTIKALNOM I HORIZONTALNOM SILOM	
ZADATAK 40. KOSI STAP S VERTIKALNOM I HORIZON TALNOM SILOM	
3. DIO – PRIMJERI I ZADACI ZA 3. KOLOKVIJ	
KARAKTERISTIKE POPREČNOG PRESJEKA ŠTAPA	
TEŽIŠTE	156
ZADATAK 48:	157
ZADATAK 49:	
ZADATAK 50:	160
STATIČKI MOMENTI I MOMENTI INERCIJE RAVNIH PLOHA	162
STATIČKI MOMENTI MOMENTI INERCIJE KAVNIH PLOHA	
MOMENTI INERCLIE RAVNIH PI OHA	

STEINEROVO PRAVILO	
PRORAČUN POVRŠINE, TEŽIŠTA, MOMENTA INERCIJE TE STATIČKOG MOMENTA POVRŠINE ZA I	
SIMETRIČNE PRESJEKE	
Primjer 1. (pravokutni presjek)	
Primjer 2. (pravokutni presjek)	
Primier 3. (T presjek)	
Primjer 4. (I presjek)	
Primjer 5. (T presjek) Primjer 6. (okrugli presjek)	
Primjer 7. (cjevasti presjek)	
Primjer 8. (cjevasti presjek)	
Primjer 9. (cjevasti pravokutni presjek)	
Primjer 10. (otvoreni presjek)	
Primjeri za vježbu:	
NAPREZANJA	
JEDNOOSNO POLJE NAPREZANJA	171
DVOOSNO HOMOGENO POLJE NAPREZANJA	
NAPREZANJA KAO FUNKCIJE $\sigma_{x_1}\sigma_{y_1}$ τ_{xy_2}	
NAPREZANJA U PROIZVOLJNOJ RAVNINI ČIJA NORMALA ZATVARA S OSI x KUT α	172
GLAVNI NAPREZANJA – RAVNINE U KOJIMA IŠČEZAVAJU POSMIČNA NAPREZANJA AKO IMAMO	
ZADANO σ_{x} , σ_{y} i τ_{xy}	172
MAKSIMALNA POŚMIČNA NAPREZANJA I PRIPADAJUĆA NORMALNA NAPREZANJA	
MOHROVA KRUŽNICA ZA RAVNINSKO STANJE NAPREZANJA	
ZADATAK 51:	
ZADATAK 52:	
ODREĐIVANJE NAPREZANJA U PROIZVOLJNOM PRESJEKU ŠTAPAŠTAPA	178
ZADATAK 53:	178
ZADATAK 54:	
ZADATAK 55:	
ZADATAK 56:	
ZADATAK 57:	
ZADATAK 58:	
KOSO SAVIJANJE	191
ZADATAK 59:	101
ZADATAK 99ZADATAK 60:	
ZADATAK 61:	
ZADATAK 62:	100
ZADATAK 63:	
ZADATAK 64:	
ZADATAK 65:	
ZADATAK 66:	
ZADATAK 67:	
ZADATAK 68:	
ZADATAK 69:	206
PRIMJERI ISPITNIH ZADATAKA	207
ZADATAK 70:	207
ZADATAK 70ZADATAK 71:	
ZADATAK 71:ZADATAK 72:	
ZADATAK 72:ZADATAK 73:	
ZADATAK 73:ZADATAK 74:	
RIJEŠENI ISPITNI ROKOVI	211
ISPITNI ROK 22. 01. 2002.	211
ISPITNI ROK 14. 2. 2006.	
LITERATURA	221
= : = : v	

1. DIO – primjeri i zadaci za 1. kolokvij

UVOD

MEHANIKA znanost o općim zakonima gibanja i ravnoteže (materijalnih) tijela izloženih djelovanju sila.

Prema **značajkama** i **zadaćama** koje se proučavaju i rješavaju (klasična) mehanika se dijeli na: **statiku**, kinematiku i dinamiku,

Statika je dio mehanike u kojem se opisuje ponašanje (nepomičnog) materijalnog tijela (ili konstrukcije) na koje djeluju sile neovisno o vremenu.

Kinematika je dio mehanike u kojem se **proučava geometrija gibanja tijela**. Pod gibanjem tijela podrazumijeva se promjena njegovog položaja tijekom vremena u odnosu na neko drugo tijelo. Značajka je kinemtike da se *ne uzimaju u obzir mase (inercije) tijela niti sile koje na njih djeluju.*

Dinamika je dio mehanike u kojemu se proučavaju zakoni gibanja materijalnih tijela na koje djeluju sile ovisne o vremenu, a u obzir se uzima i inercija masa koje se ubrzavaju.

Prema *materijalnim i geometrijskim svojstvima* promatranog medija mehanika se dijeli na : **mehaniku materijalne točke**, mehaniku krutih tijela, mehaniku deformabilnih tijela, mehaniku tekućina i mehaniku plinova.

Klasična se mehanika danas smatra aproksimacijom koja vrijedi za tijela koja su velika u odnosu na elementarne čestice te za brzine male u odnosu na brzinu svjetlosti.

MATERIJALNA TOČKA je idealizirani model čvrstog tijela, nema dimenzije, ali ima masu jednaku masi tijela za koje je ona idealizirani model. Položaj materijalne točke u prostoru ili ravnini određen je koordinatama koje su identične koordinatama težišta tijela za koje je model napravljen. (*U našim konstrukcijama točke se pojavljuju kod rešetkastih nosača – Proračun konstrukcija II. semestar*).

Znamo da se MATERIJALNA TOČKA (točka) kao model za neko tijelo može uzeti samo onda ako dimenzije tijela nemaju utjecaj u provedenoj mehaničkoj analizi.

Za razliku od materijalne točke **KRUTO TIJELO** je idealizirani model realnog čvrstog tijela kod kojeg udaljenosti pojedinih čestica tijela ostaju nepromijenjene pri bilo kojem djelovanju sila.

Prema tome KRUTO TIJELO se pri opterećenju ne deformira pa mu oblik i volumen ostaju nepromijenjeni.

OSNOVNI POJMOVI MEHANIKE

OSNOVNI ZAKONI MEHANIKE (NEWTONOVI AKSIOMI)

ZAKON INERCIJE (I. Newtonov zakon mehanike)

Svako materijalno tijelo ostaje u stanju mirovanja ili jednolikog gibanja po pravcu dok na njega ne djeluje sila.

Otpor mijenjanju stanja mirovanja ili jednolikog gibanja po pravcu je svojstvo materije i naziva se **inercija**.

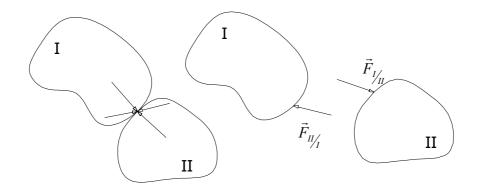
ZAKON GIBANJA (II. Newtonov zakon mehanike)

Promjena količine gibanja u vremenu proporcionalna je sili i ima smjer sile.

Odnosno: Sila je jednaka umnošku mase i akceleracije F = m·a (slijedi: 1 Newton = 1 kgm/sek)

ZAKON AKCIJE I REAKCIJE (III. Newtonon zakon mehanike)

Na svaku silu akcije javlja se jednaka i suprotno usmjerena sila reakcije.

 $\vec{F}_{I/I} = -\vec{F}_{II/I}$

 $ec{F}_{I\!\diagup}$ - ukupno djelovanje tijela I na tijelo II

PRIMJERI SILA

Gravitacijska sila, težina. Dvije izolirane materijalne točke privlače se **gravitacijskim silama** veličine $F = 6.67 \cdot 10^{-11} \cdot m_1 \cdot m_2 / r^2 m_1 i m_2$ su mase točaka u kg, a r je udaljenost točaka u metrima. **Težina** je sila kojom planet privlači tijelo.

Unutarnje sile teže održavanju određenog razmaka između čestica tijela u krutom agregatnom stanju. Djeluju samo među neposredno blizim česticama i ako razmak čestica odstupa od osnovnog. Uz povećani razmak sile su privlačne, a uz smanjeni razmak sile su odbojne. Veličina sila raste s povećanjem odstupanja od osnovnog razmaka.

Kontaktne sile predstavljaju otpor prodoru čestica materije u tijelo u krutom agregatnom stanju. Pojavljuju se pri određenoj, vrlo maloj udaljenosti čestica i rastu s daljnjim približavanjem čestica.

PODJELA SILA

Prema **dosegu** sile mogu biti **kratkog** i **dalekog** dosega. Kratkog dosega su unutarnje, kontaktne, tlak u tekućinama i plinovima. Sile dalekog dosega su gravitacijske, magnetne, elektrostatske.

Prema **smislu** djelovanja sile mogu biti **tlačne** ili *odbojne* koje teže razmicanju i **vlačne** ili *privlačne* koje teže približavanju dijelova materije.

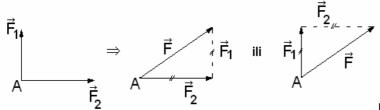
Podjela sila prema području djelovanja može biti na **koncentrirane** koje djeluju na pojedine točke materije i **distribuirane** ili *raspoređene* (*kontinuirane*) koje djeluju na konačne dijelove materije. Distribuirane sile nadalje se dijele na linijske, plošne i volumenske.

DJELOVANJE DVIJE SILE NA MATERIJALNU TOČKU

PRAVILO PARALELOGRAMA SILA

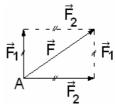
Dvije sile koje djeluju na istu točku tijela u različitim smjerovima, imaju isto djelovanje na to tijelo kao i jedna sila koja je jednaka dijagonali paralelograma kojemu su stranice te dvije sile.

Pravilo paralelograma je geometrijsko zbrajanje vektora.

povlačimo paralele sa zadanim silama ili

možemo odmah na nacrtu povući sile i dobiti paralelogram

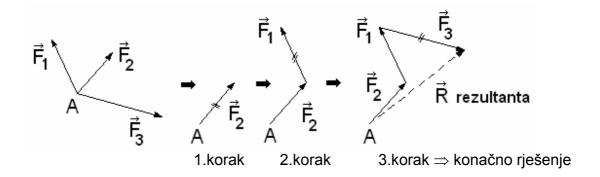
DJELOVANJE VIŠE SILA NA MATERIJALNU TOČKU

PRAVILO VEKTORSKOG POLIGONA

Djelovanje većeg broja sila na materijalnu točku određuje se pravilom vektorskog poligona.

Početak prve sile i šiljak zadnje sile određuju silu koja je po djelovanju jednaka zadanim silama, a naziva se zbroj ili **REZULTANTA**.

REZULTANTA – je zamišljena sila čije je djelovanje jednako djelovanju zadanih sila.

$$ec{F}_1+ec{F}_2+ec{F}_3=ec{R}$$
 vektorska jednadžba
$$F_{1x}+F_{2x}+F_{3x}=R_x \\ F_{1y}+F_{2y}+F_{3y}=R_y$$
 skalarne jednadžbe $R=\sqrt{R_x^2+R_y^2}$

RAVNOTEŽA je stanje mirovanja uz djelovanje sila.

Materijalna točka je u ravnoteži ako iščezne rezultanta sila koje na nju djeluju tj. ako je poligon sila zatvoren. Pojam mirovanja je relativan.

UVJET EKVIVALENCIJE

Dva sustava sila koja djeluju na materijalnu točku **su ekvivalentni** ako su **njihovi doprinosi** uvjetima **ravnoteže isti**. Njihovi poligoni moraju imati zajednički početak i zajednički šiljak.

OSNOVNO O VEKTORIMA

<u>skalari</u> – određeni su veličinom, intenzitetom, odnosno samo brojem (masa, temperatura itd.)

<u>vektor</u> – je geometrijski određen početkom i šiljkom ili početkom, pravcem, duljinom i orijentacijom ili smjerom, pravcem i intenzitetom. Vektori se u nacrtima ili skicama označavaju strelicama, a uz strelicu se označava veličina vektora kao poseban ili opći broj. Vektor se označava slovom i strelicom povrh (npr. \vec{p}).

Sila je fizikalna veličina kojom se prikazuje uzajamno djelovanje tijela.

Sila koja djeluje na materijalnu točku naziva se koncentriranom silom.

Koncentrirane sile prikazuju se vektorima –, prema tome imaju,

- brojčanu vrijednost nazvanu intenzitetom,
- pravac i smjer djelovanja
- hvatište.

Koncentrirana sila je **idealizacija**: svaka sila djeluje kontinuirano raspodijeljena po većoj ili manjoj površini ili po volumenu tijela te je koncentrirana sila rezultanta takvog djelovanja.

U mehanici krutih tijela može se u mnogim slučajevima **sila prikazati kliznim vektorom** – njen utjecaj se ne mijenja pomakne li se sila po pravcu svog djelovanja do nekog drugog hvatišta pa i izvan tijela.

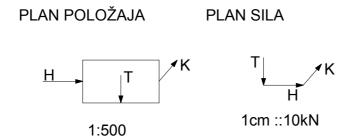
Mjerna jedinica za silu je Newton (N)

POSTUPCI S VEKTORIMA

Postupci s vektorima mogu biti grafički, računski i kombinirani.

GRAFIČKI

na crtežu se prikazuju točka ili tijelo koje se analizira i svi vektori potrebni za postupak. Ako imamo tijelo crtamo ga u **mjerilu položaja**, a vektore u **mjerilu sila**

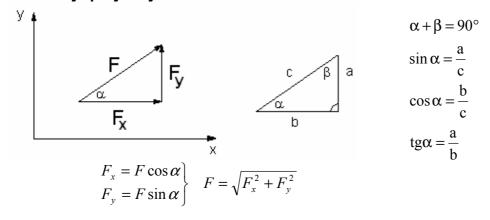
RAČUNSKI POSTUPCI

mogu biti direktni, projekcijski i dekompozicijski.

U **direktnim** postupcima se planimetrijskim i stereometrijskim postupcima određuju podaci o odnosima među vektorima. Npr.: određivanje rezultante dviju sila svodi se na proračun jedne stranice trokuta.

U **projekcijskim** i **dekompozicijskim** postupcima vektori se opisuju pomoću određenog broja skalara i s njima se postupak realizira.

Mi ćemo pokazati samo **projekcijski** postupak koji sadrži plan položaja. **Svaka sila u ravnini je određena s dvije projekcije.**

STATIKA MATERIJALNE TOČKE U RAVNINI

UVJET RAVNOTEŽE

Ravnoteža je stanje mirovanja uz djelovanje sila.

Točka je u ravnoteži ako iščezava vektorski zbroj svih sila koje djeluju na točku ili je poligon sila zatvoreni lik.

Uvjet ravnoteže može se koristiti za provjeravanje i određivanje uravnotežavajućih sila.

Uravnotežavajuće sile se zadanim silama pridružuju tako da točka na koju djeluju bude u ravnoteži.

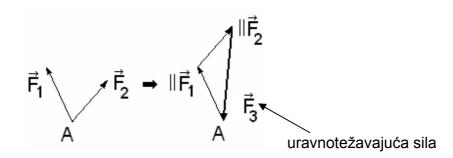
ODREĐIVANJE URAVNOTEŽAVAJUĆE SILE

Ako imamo djelovanje 3 sile one su u ravnoteži ako je poligon sila zatvoreni lik.

grafički : poligon sila zatvoreni lik

Određivanje jedne uravnotežavajuće sile (\vec{F}_3)

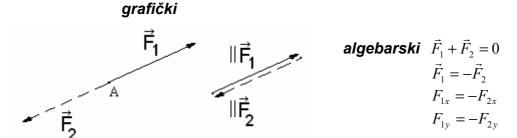

algebarski
$$\vec{F}_1 + \vec{F}_2 + \vec{F}_3 = 0$$

$$F_{1x} + F_{2x} + F_{3x} = 0$$

$$F_{1y} + F_{2y} + F_{3y} = 0$$

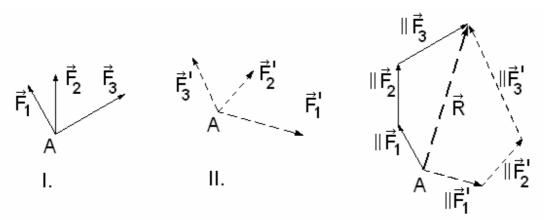
Uz djelovanje samo **2 sile** na materijalnu točku ona je u ravnoteži ako sile leže na istom pravcu, jednake su po intenzitetu, a suprotnog smjera.

UVJET EKVIVALENCIJE

Dva sustava sila (I. i II.) koji djeluju na materijalnu točku A su ekvivalentni ako su njihovi doprinosi uvjetima ravnoteže isti. Njihovi poligoni moraju imati zajednički početak i zajednički šiljak.

Imaju zajedničku rezultantu.

poligoni sila moraju imati zajednički početak i zajednički šiljak

algebarski uvjeti :

$$\vec{F}_1 + \vec{F}_2 + \vec{F}_3 = \vec{F}'_1 + \vec{F}'_2 + \vec{F}'_3 = \vec{R}$$

Jednadžbe ekvivalencije

$$F_{1x} + F_{2x} + F_{3x} = F'_{1x} + F'_{2x} + F'_{3x} = R_x$$

$$F_{1x} + F_{2x} + F_{3x} = F'_{1y} + F'_{2y} + F'_{3y} = R_y$$

$$\vec{P}_1 \qquad \vec{F}_3 \qquad \vec{Q}_1 \qquad \vec{Q}_3 \qquad \vec{S} \qquad R_y \qquad \vec{R} \equiv \vec{P}_2 \qquad \vec{F}_1 \qquad \vec{F}_2 \qquad \vec{Q}_2 \qquad \vec{T} \qquad \vec{R}_x \qquad \vec{R}$$

$$\vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{P}_3 = \vec{F}_1 + \vec{F}_2 + \vec{F}_3 = \vec{Q}_1 + \vec{Q}_2 + \vec{Q}_3 = \vec{S}_1 + \vec{T}_2 = \vec{R}_x + \vec{R}_y = \vec{R}_z$$

Jednadžbe ekvivalencije :

$$P_{1X} + P_{2X} + P_{3X} = F_{1X} + F_{2X} + F_{3X} = Q_{1X} + Q_{2X} + Q_{3X} = S_X + T_X = R_X$$

$$P_{1y} + P_{2y} + P_{3y} = F_{1y} + F_{2y} + F_{3y} = Q_{1y} + Q_{2y} + Q_{3y} = S_y + T_y = R_y$$

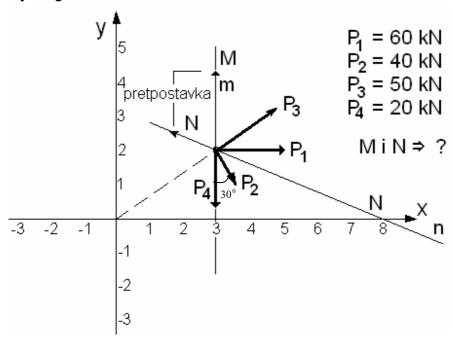
$$\sum_{i=1}^N \vec{P}_i = \sum_{i=1}^N \vec{F}_i = .\sum_{i=1}^N Q_i.. = \vec{S} + \vec{T} = \vec{R} \quad \text{- vektorska jednadžba}$$

$$\sum_{i=1}^{N} P_{ix} = \sum_{i=1}^{N} F_{ix} = ... \sum_{i=1}^{N} Q_{ix}... = S_{x} + T_{x} = R_{x}$$

$$\begin{split} \sum_{i=1}^N P_{ix} &= \sum_{i=1}^N F_{ix} = .. \sum_{i=1}^N Q_{ix}. = S_x + T_x = R_x \\ \sum_{i=1}^N P_{iy} &= \sum_{i=1}^N F_{iy} = . \sum_{i=1}^N Q_{iy}.. = S_y + T_y = R_y \end{split} \right\} \quad \text{dvije skalarne jednadžbe}$$

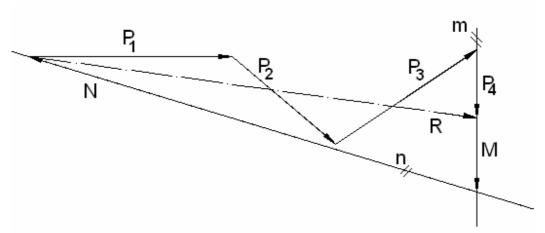
ZADATAK 1: (ravnoteža materijalne točke)

Zadani sustav sila \vec{P}_1 , \vec{P}_2 , \vec{P}_3 i \vec{P}_4 potrebno je uravnotežiti silama M i N na pravcima m i n. Riješiti grafički i računski.

Grafički : poligon sila mora biti zatvoren lik

Mjerilo sila: 1cm: 10 kN

uravnotežimo R sa silama M i N

Očitamo: $R = 12,4 \text{ cm} \Rightarrow 124 \text{ kN}$

A = $2.2 \text{cm} \Rightarrow -22 \text{ kN}$ (negativan predznak zbog "krive" pretpostavke)

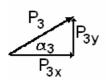
 $B = 13.2 \text{ cm} \Rightarrow 132 \text{ kN}$

Računski:

- 1. pretpostavimo smjerove za M i N
- projiciramo sile na komponente

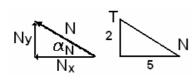
$$P_{2x} = P_2 \times \sin 30^\circ = 40 \times 0.5 = 20 \text{ kN}$$

 $P_{2y} = P_2 \times \cos 30^\circ = 40 \times 0.866 = 34.64 \text{ kN}$

$$0 \frac{\alpha_3}{3}$$

T
$$tg\alpha_3 = \frac{2}{3} = 0,667$$
 $\alpha_3 = 33,69^\circ$
 $P_{3x} = P_3 \times \cos \alpha_3 = 50 \times 0,832 = 41,60 \text{ kN}$
 $P_{3y} = P_3 \times \sin \alpha_3 = 50 \times 0,5547 = 27,735 \text{ kN}$

$$tg\alpha_{N} = \frac{2}{5} = 0.4 \qquad \alpha_{N} = 21,80^{\circ}$$

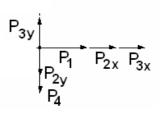
$$N_{X} = N \times \cos \alpha_{N} = 0,928N$$

$$N_{Y} = N \times \sin \alpha_{N} = 0,3714 \text{ N}$$

Rezultanta R

$$R_X = P_1 + P_{2X} + P_{3X} = 60 + 20 + 41,60 = 121,6 \text{ kN}$$

 $R_Y = P_{3Y} - P_{2Y} - P_4 = 27,735 - 34,64 - 20 = -26,905 \text{ kN}$
 $R = \sqrt{121,6^2 + 26,905^2} = 124,54 \text{ kN}$

Jednadžbe ravnoteže

$$P_{1X} + P_{2X} + P_{3X} + N_X = 0 \implies \mathbf{\Sigma} \mathbf{x} = \mathbf{0}$$

$$P_{2y} + P_{3y} + P_4 + M + N_Y = 0 \implies \mathbf{\Sigma} \mathbf{y} = \mathbf{0}$$

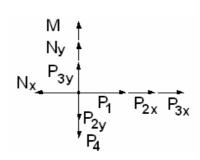
$$\Sigma x = 0$$

$$\begin{split} &P_{1X} + P_{2X} + P_{3X} - N_X = 0 \\ &60 + 20 + 41,60 - N_X = 0 \\ &N_X = 121,6 \text{ kN} \Rightarrow N = \frac{N_X}{\cos \alpha_N} = 131,03 \text{ Kn} \\ &N_Y = \text{N} \times \sin \alpha_N = 48,66 \text{ kN} \end{split}$$

$$\Sigma y = 0$$

$$M + N_Y + P_{3Y} - P_{2Y} - P_4 = 0$$

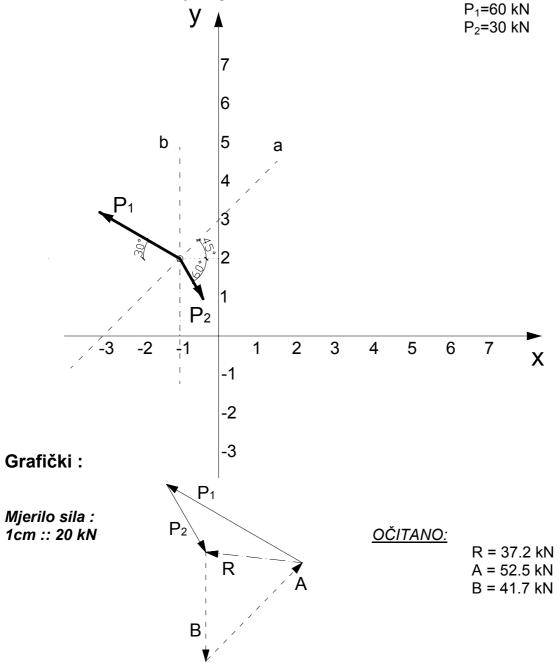
 $M + 48,66 + 27,735 - 34,64 - 20 = 0$
 $M + 21,755 = 0 \Rightarrow M = -21,75 \text{ kN}$

skica sila sa stvarnim djelovanjem na točku T

ZADATAK 2: (ravnoteža materijalne točke)

Na pravcima I i K potrebno je odrediti koncentrirane sile K i K koje će zajedno sa silama K1 i K2 držati materijalnu točku K3 stanju mirovanja tj. ravnoteži. Riješiti grafički i računski.

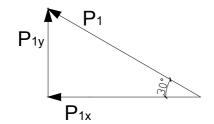

• rezultantu sila u ovom slučaju ne projiciramo na komponente već tražimo dvije sile s kojima će biti u ravnoteži, tj. poligon sila treba biti zatvoren.

Računski:

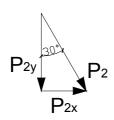
• sve sile projiciramo na komponente u smjerovima x i y

 P_1

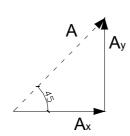
$$\begin{split} & P_{_{1x}} = P_{_{1}} \times \cos \alpha_{_{1}} \text{= } 60 \times \cos 30^{\circ} \text{ = } 52.0 \text{ kN} \\ & P_{_{1y}} = P_{_{1}} \times \sin \alpha_{_{1}} \text{= } 60 \times \sin 30^{\circ} \text{ = } 30.0 \text{ kN} \end{split}$$

 P_2

$$\begin{split} &P_{\rm 2x}=P_{\rm 2}\!\times\!\sin\alpha_{\rm 2}\!=30\times\sin30^{\circ}\text{ = 15,0 kN}\\ &P_{\rm 2y}=P_{\rm 2}\!\times\!\cos\alpha_{\rm 2}\!=30\times\cos30^{\circ}\text{ = 26.0 kN} \end{split}$$

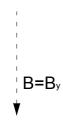
A

$$A_x = A \times \cos \alpha_A = A \times \cos 45^\circ = 0.7 \times A$$

 $A_y = A \times \sin \alpha_A = A \times \sin 45^\circ = 0.7 \times A$

В

$$B_y = B$$

Jednadžbe ravnoteže:

$$\vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{A} + \vec{B} = 0$$

→ vektorska jednadžba

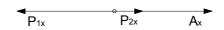
$$P_{1x} + P_{2x} + A_x = 0$$

skalarne jednadžbe \rightarrow

$$P_{1y} + P_{2y} + A_y + B = 0$$

$$\sum x = 0$$

-52,0 + 15.0 + 0.7A = 0

$$\sum y = 0$$

30.0 - 26.0 + 0.7A - B = 0

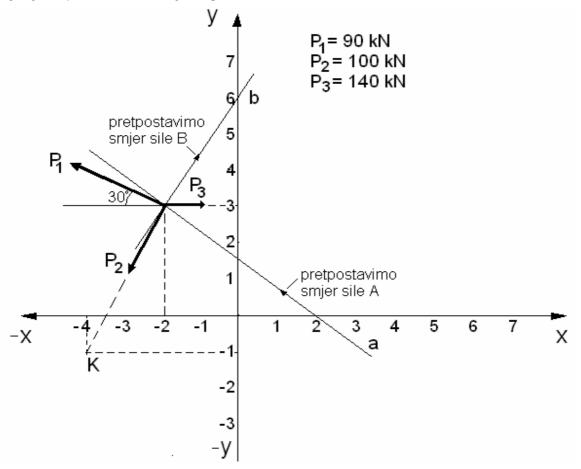
$$-52,0 + 15.0 + 0.7A = 0$$

A = 52.8 kN

$$30.0 - 26.0 + 0.7(52.85) - B = 0 \rightarrow B = 41.0 \text{ kN}$$

ZADATAK 3: (rezultirajuće → ekvivalentno djelovanje na materijalnu točku)

Za prikazani sustav sila \vec{P}_1 , \vec{P}_2 i \vec{P}_3 potrebno je odrediti rezultantu R te ekvivalentni sustav sila A i B koje djeluje na pravcima a i b. Riješiti grafički i računski

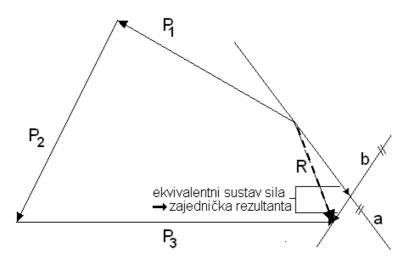

Grafički : Mjerilo sila ⇒ 1 cm = 20 kN

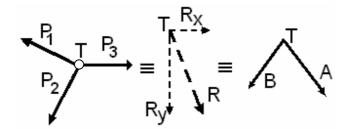
Očitano: $R = 2.4 \text{ cm} \Rightarrow 48 \text{ kN}$

 $A = 2.0 \text{ cm} \Rightarrow -40 \text{ kN}$

 $B = 1.3 \text{ cm} \Rightarrow -26 \text{ kN}$

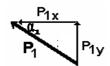
Napomena : Kod očitavanja sila A i B negativan predznak znači da smo mi pretpostavili krivi smjer sila.

zadani sustav

rezultirajuće djelovanje ekvivalentni sustav

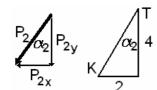
Računski : svaku kosu silu treba projicirati na komponente u smjeru osi x i y

$$P_{1x} = P_1 \times \cos \alpha_1 = 90 \times \cos 30^\circ = 77.94 \text{ kN}$$

 $P_{1y} = P_1 \times \sin \alpha_1 = 90 \times \sin 30^\circ = 45 \text{ kN}$

kut $\alpha_{\scriptscriptstyle 2}$ očitamo iz crteža

$$\alpha_2$$

$$\begin{bmatrix}
\alpha_2 \\
4 \\
\alpha_2
\end{bmatrix}$$

$$\alpha_2 = \frac{2}{4} = 0.5$$

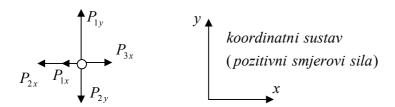
$$\alpha = 26,565^\circ$$

$$P_{2y} = P_2 \times \cos \alpha_2 = 100 \times 0.8944 = 89.44 \text{ kN}$$

 $P_{2x} = P_2 \times \sin \alpha_2 = 100 \times 0.4472 = 44.72 \text{kN}$

$$\longrightarrow$$
 P₃ \longrightarrow P_{3x} = 140 kN

Određivanje rezultante R

$$\sum_{i} P_{ix} = R_{x}$$

$$-P_{1X} - P_{2X} + P_{3X} = R_{X}$$

$$-77,94 - 44,72 + 140 = R_{X}$$

$$R_{X} = 17,34 \text{ kN}$$

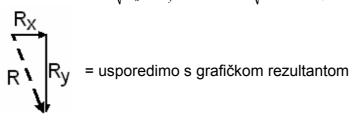
$$\sum_{i} P_{iy} = R_{y}$$

$$P_{1Y} - P_{2Y} = R_{Y}$$

$$45 - 89,44 = R_{Y}$$

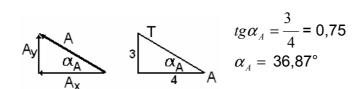
$$R_{Y} = -44,44$$

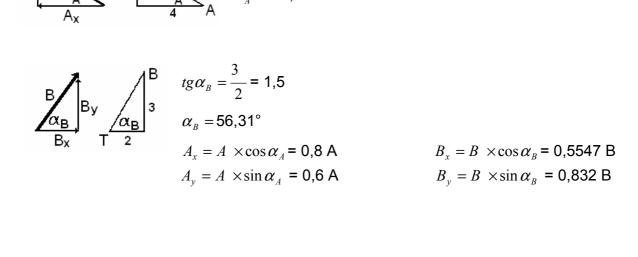
$$R = \sqrt{R_x^2 + R_y^2}$$
 $R = \sqrt{17,34^2 + (-44,44)^2} = 47,70 \text{ kN}$

Određivanje ekvivalentnih sila A i B

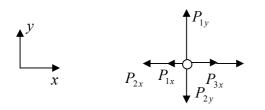
odredimo komponente sila A i B

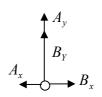

Jednadžbe ekvivalencije:

Pozitivni smjerovi: Vanjske sile: Rezultanta: Zamjenjujuće djelovanje (pretpostavka)

$$-P_{1X} - P_{2X} + P_{3X} = R_X = -A_X + B_X$$

17,34 = -0,8 A + 0,5547 B (1)

$$P_{1Y} - P_{2Y} = R_Y = A_Y + B_Y$$

- 44,44 = 0,6 A + 0,832 B (2)

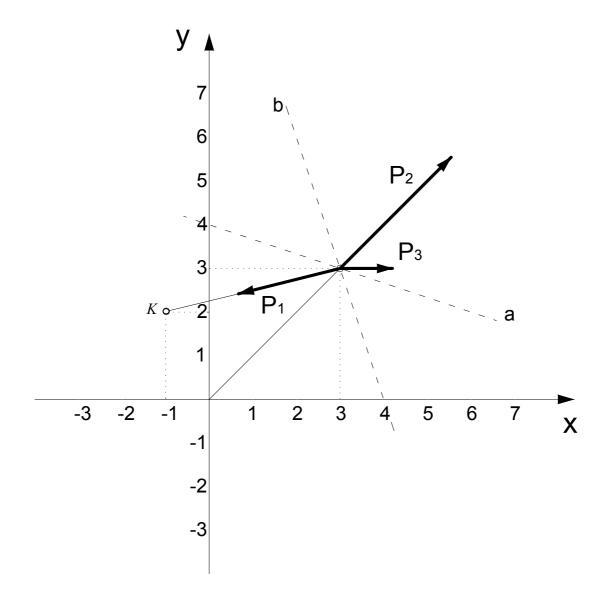
imamo sustav od 2 jednadžbe s 2 nepoznanice, kad ih riješimo dobijemo

Usporedimo rezultat s grafičkim rješenjem. (Negativan predznak znači da smo pretpostavili krivi smjer djelovanja.)

ZADATAK 4: (rezultirajuće → ekvivalentno djelovanje na materijalnu točku)

Za prikazani sustav sila \vec{P}_1 , \vec{P}_2 i \vec{P}_3 potrebno je odrediti rezultantu R te ekvivalentni sustav sila A i B koje djeluje na pravcima a i b. Riješiti grafički i računski

P₁=60 kN P₂=90 kN P₃=30 kN

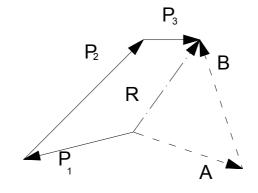

Grafički:

Mjerilo sila : 1cm :: 20 kN (kako crtate tako i očitavate)

OČITANO:

R = 60,5 kN A = 61,0 kNB = 72,0 kN

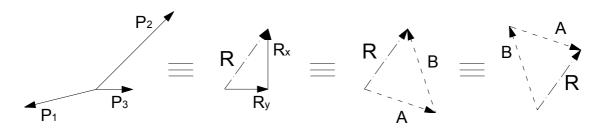

* primjenjujemo pravilo vektorskog poligona

Zadane sile:

Rezultanta:

Zamjenjujuće (ekvivalentno) djelovanje :

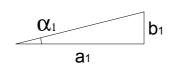

(nije bitno u koju točku postavljamo pojedini pravac glavno je da su paralelni sa smjerom sile)

Računski:

- sve sile projiciramo na komponente u smjerovima x i y
- kuteve nagiba pravaca sila očitavamo iz koordinatnog sustava
- smjerove sila su na prethodnoj stranici

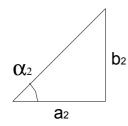
 P_1

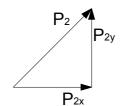
$$tg\alpha_1 = \frac{b_1}{a_1} = \frac{1}{4} \Rightarrow \alpha = 14^{\circ}$$

$$\begin{split} &P_{\mathrm{lx}} = P_{\mathrm{l}} \! \times \! \cos \alpha_{\mathrm{l}} \text{= 60} \times \text{cos 14}^{\circ} \text{= 58.2 kN} \\ &P_{\mathrm{ly}} = P_{\mathrm{l}} \! \times \! \sin \alpha_{\mathrm{l}} \text{= 60} \times \text{sin 14}^{\circ} \text{= 14.5 kN} \end{split}$$

 P_2

$$tg\alpha_1 = \frac{b_1}{a_1} = \frac{3}{3} \Rightarrow \alpha = 45^\circ$$

$$P_{2x} = P_2 \times \cos \alpha_2 = 90 \times \cos 45^{\circ} = 63.6 \text{ kN}$$

 $P_{2y} = P_2 \times \sin \alpha_2 = 90 \times \sin 45^{\circ} = 63.6 \text{ kN}$

 P_3

$$P_{3x} = P_3 = 30 \text{ kN}$$

Komponente sila za računski dio:

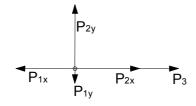
Pozitivni smjerovi:

Vanjske sile:

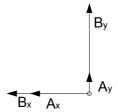
Rezultanta:

Zamjenjujuće djelovanje (pretpostavka)

Rezultanta:

$$\sum P_{ix} = R_x \qquad \sum P_{iy} = R_y \qquad \Rightarrow \qquad R = \sqrt{R_x^2 + R_y^2}$$

$$-P_{1x} + P_{2x} + P_{3x} = R_x \qquad \qquad -P_{1y} + P_{2y} = R_y$$

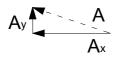
$$-58.2 + 63.6 + 30 = 35.4 \text{kN} \qquad \qquad -14.5 + 63.6 = 49.1 \text{kN}$$

$$R = \sqrt{35.4^2 + 49.1^2} = 60.5 \text{ kN}$$

Ekvivalentni sustav sila A i B :

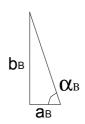
$$tg\alpha_A = \frac{b_A}{a_A} = \frac{1}{3} \Rightarrow \alpha = 18.4^{\circ}$$

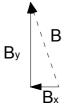
$$A_x = A \times \cos \alpha_A = A \times \cos 18.4^\circ = 0.95 \times A$$

 $A_y = A \times \sin \alpha_A = A \times \sin 18.4^\circ = 0.31 \times A$

* pretpostavljeni smjer sile A

$$tg\alpha_{\rm B} = \frac{b_{\rm B}}{a_{\rm B}} = \frac{3}{1} \Rightarrow \alpha = 71.6^{\circ}$$

 $\begin{aligned} \mathbf{B}_{_{X}} &= \mathbf{B} \times \cos \alpha_{_{B}} = \mathbf{B} \times \cos 71.6^{\circ} = 0.31 \times \mathbf{B} \\ \mathbf{B}_{_{y}} &= \mathbf{B} \times \sin \alpha_{_{B}} = \mathbf{B} \times \sin 71.6^{\circ} = 0.95 \times \mathbf{B} \end{aligned}$

* pretpostavljeni smjer sile B

Rješavanje sustava (supstitucijom):

$$\sum P_{ix} = R_x = -A_x - B_x$$
$$\sum P_{iy} = R_y = A_y + B_y$$

$$35.4 = -A_x - B_x 49.1 = A_y + B_y$$

35.4 = -0.95A - 0.31B49.1 = 0.31A + 0.95B

(pozitivni smjerovi kao u koordinatnom sustavu)

$$A = \frac{49.1 - 0.95B}{0.31} = 158.4 - 3.1B$$

$$\rightarrow$$
 35.4 = -0.95×(158.4 - 3.1B) - 0.31B

$$35.4 = -150.5 + 2.9B - 0.31B$$

$$49.1 = 0.31A + 0.95(71.7)$$

$$\rightarrow$$
 A = -61.5 kN

(sila A je negativna što znači da je suprotnog smjera od pretpostavljenog)

STATIKA TIJELA U RAVNINI

OSNOVNI POJMOVI

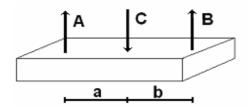
. *hvatište* – točka u kojoj djeluje koncentrirana sila ili koncentrirani moment

pravac djelovanja sile – određen je vektorom sile i hvatištem

ZAKON POLUGE

Tijelo na koje djeluju 3 paralelne sile biti će u ravnoteži ako :

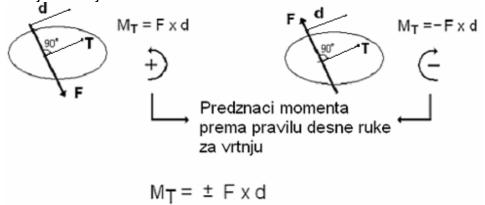
- a.) sile leže u istoj ravnini
- b.) je srednja sila suprotno usmjerena od rubnih
- c.) je veličina srednje sile jednaka zbroju veličina rubnih sila
- d.) je umnožak veličine rubnih sila s pripadajućim udaljenostima od srednje sile jednak, tj. **A**×a = **B**×b

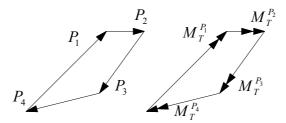
VEKTOR MOMENTA SILE NA TOČKU

Za određivanje tog vektora potrebno je odabrati proizvoljnu točku u ravnini, tzv. **točku redukcije**.

Vektor momenta sile na točku može se direktno geometrijski definirati: Određuje se **udaljenost** pravca djelovanja sile od točke redukcije i to nazivamo **krak sile**. Pravac vektora momenta okomit je na ravninu određenu točkom redukcije i pravcem djelovanja sile. Duljina vektora momenta jednaka je **umnošku veličine sile i kraka sile**.

GEOMETRIJSKA FORMULACIJA UVJETA RAVNOTEŽE TIJELA NA KOJE DJELUJU KONCENTRIRANE SILE

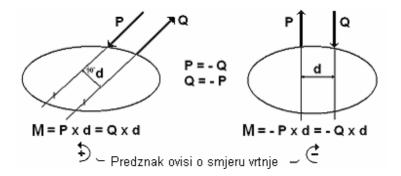

Tijelo na koje djeluju koncentrirane sile bit će u ravnoteži ako je poligon sila zatvoren i ako je poligon vektora momenata zatvoren.

Zakon poluge je specijalni slučaj općeg uvjeta.

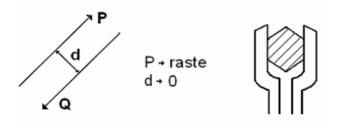
SPREG SILA

čine dvije sile koje djeluju na tijelo na paralelnim pravcima, smjerovi djelovanja su im suprotni, a veličine jednake. Doprinos sprega sila poligonu sila iščezava, a doprinos sprega sila poligonu momenata je konstantan, tj. ne ovisi o odabiru točke redukcije.

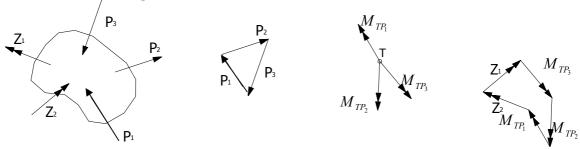

KONCENTRIRANI MOMENT (bolje koncentrirani spreg)

- je ekvivalent spregu sila koje su proizvoljno velike , a krak dovoljno malen, pri čemu je vektor momenata konstantan.

UVJETI RAVNOTEŽE TIJELA NA KOJEG DJELUJU KONCENTRIRANE SILE I KONCENTRIRANI MOMENTI

Tijelo je u ravnoteži ako je zatvoren poligon sila i ako je zatvoren poligon kojega čine koncentrirani momenti i vektori momenata sila na istu točku redukcije.

Ako na tijelo djeluju samo spregovi i koncentrirani momenti, poligon sila iščezava i uvjet se svodi na zahtjev zatvorenosti momentnog poligona.

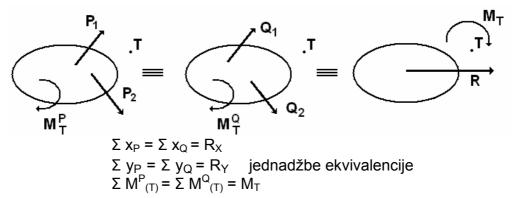
SILA je KLIZNI vektor jer njezin doprinos uvjetima ravnoteže ne ovisi o položaju na pravcu djelovanja.

KONCENTRIRANI MOMENT je SLOBODNI vektor jer njegov doprinos uvjetima ravnoteže ne ovisi o položaju njegovog hvatišta.

STATIČKA EKVIVALENCIJA

Dva sustava sila i koncentriranih momenata su statički ekvivalentni ako su njihovi doprinosi uvjetima ravnoteže jednaki. Poligoni sila moraju imati iste početke i iste šiljke te poligoni momenata moraju također imati zajedničke početke i šiljke.

Rezultirajuće (ekvivalentno) djelovanje čine jedna zamišljena koncentrirana sila koja se naziva REZULTANTNA sila i jedan zamišljeni koncentrirani moment koji se naziva REZULTIRAJUĆI moment.

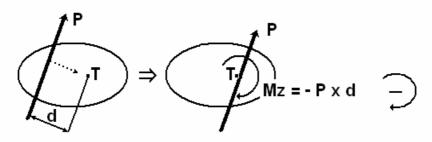

REZULTANTNO (REZULTIRAJUĆE) djelovanje – tražimo rezultantu sila i rezultantu momenata i na kraju sve svedemo na 1 silu R (redukcija sile na točku)

Da bismo mogli naći samo jednu silu R kao rezultirajuće djelovanje potrebno je poznavati

REDUKCIJA SILE NA TOČKU

 umjesto zadane uvodi se zamišljena sila u zadanoj točki , a ekvivalencija je moguća samo ako se uvede još_ i odgovarajući " zamišljeni " moment.

JEDNADŽBE

Kod tijela kao i kod točke možemo tražiti :

a.) ekvivalentno djelovanje tj. rezultantu sile.

Jednadžbe ekvivalencije :

$$\sum x_P = \sum x_Q = R_x$$
zadano ekviv.
$$\sum y_P = \sum y_Q = R_y$$

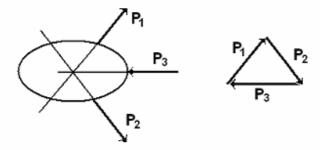
b.) ravnotežno djelovanje – zatvoren poligon sila

Jednadžbe ravnoteže:

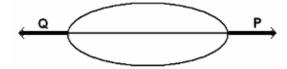
$$\sum_{P} x_{P} + \sum_{Q} x_{Q} = 0 \qquad \sum_{Q} x = 0$$
zadano traženo
$$\sum_{Q} y_{P} + \sum_{Q} y_{Q} = 0 \qquad \sum_{Q} y = 0$$

STATIKA TIJELA NA KOJE DJELUJU SAMO KONCENTRIRANE SILE ČIJI SE PRAVCI SIJEKU U JEDNOJ TOČKI

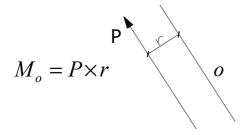
To je specijalni slučaj statike kod kojeg se uvjet ravnoteže svodi na uvjet ravnoteže točke. (ako na tijelo djeluju 3 sile čiji se pravci sijeku u 1 točki → isto kao statika točke).

Ako na tijelo djeluju samo 2 sile – ravnoteža je moguća samo ako sile leže na istom pravcu, iste su po veličini, a suprotnog smjera djelovanja.

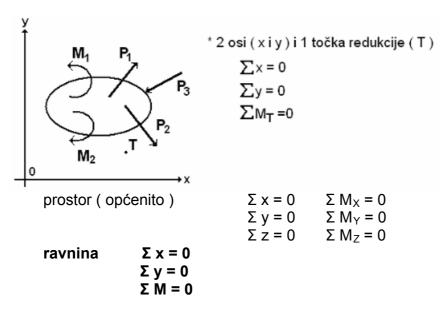
moment oko osi → konstantan, ne ovisi o izboru čvrste točke.

ALGEBARSKI UVJETI RAVNOTEŽE

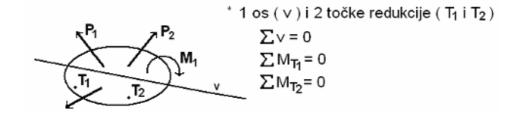
OSNOVNA FORMULACIJA

*Tijelo na koje djeluju koncentrirane sile i koncentrirani momenti u ravnini bit će u ravnoteži ako iščezava zbroj projekcija svih sila na svaku od dvije neparalelne osi u toj ravnini i ako iščezava zbroj momenata svih sila i koncentriranih momenata na istu, proizvoljno odabranu točku redukcije.

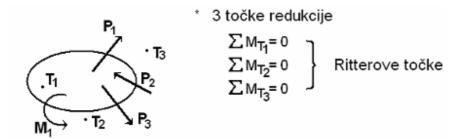
FORMULACIJA S JEDNOM OSI I DVIJE TOČKE REDUKCIJE

*Tijelo na koje djeluju koncentrirane sile i koncentrirani momenti u ravnini bit će u ravnoteži ako iščezava zbroj projekcija svih sila na jednu os u toj ravnini i ako iščezavaju zbrojevi momenata svih sila i svih koncentriranih momenata na dvije različite točke čija spojnica nije okomita na os projekcija.

FORMULACIJA S TRI TOČKE REDUKCIJE

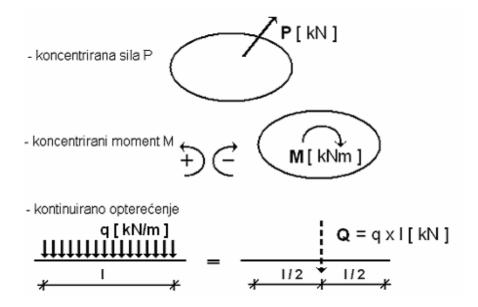
* Tijelo na koje djeluju koncentrirane sile i momenti ravnini bit će u ravnoteži ako iščezava zbroj momenata od svih sila i svih koncentriranih momenata na tri točke redukcije koje leže na istom pravcu.

GEOMETRIJSKI UVJETI RAVNOTEŽE

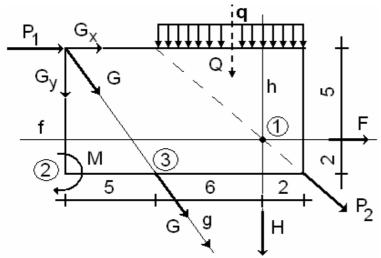
Tijelo je u ravnoteži ako je poligon sila zatvoreni lik, te ako je poligon momenata kojeg čine vektori momenata sila oko neke proizvoljne točke te vektori koncentriranih momenata također zatvoreni poligon.

VRSTE OPTEREĆENJA

ZADATAK 5: - ravnoteža tijela

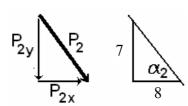

g = 20 kN/m

$$\Rightarrow$$
 Q = 8 × 20 = 160 kN
P₁ = 50kN
P₂ = 60kN
M = 320kNm

Rješenje:

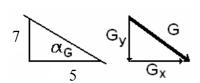
- 1 .pretpostavimo smjerove za sile F, G i H na pravcima f, g i h
- 2. projiciramo sile P2 i G

$$tg\alpha_2 = \frac{7}{8} = 0.875$$
 $\alpha_2 = 41.186^{\circ}$
 $P_{2x} = P_2 \cdot \cos\alpha_2 = 45.1545 \text{ kN}$
 $P_{2y} = P_2 \cdot \sin\alpha_2 = 39.51 \text{ kN}$

$$P_{2x} = P_2 \cdot \cos \alpha_2 = 45,1545 \text{ kN}$$

 $P_{2y} = P_2 \cdot \sin \alpha_2 = 39,51 \text{ kN}$

$$tg\alpha_G = \frac{7}{5} = 1.4$$
; $\alpha_G = 54.462^\circ$

$$G_x = G \cdot \cos \alpha_G = 0.5812 G$$

 $G_y = G \cdot \sin \alpha_G = 0.8137 G$

3. Jednadžbe ravnoteže : $\Sigma x = 0$; $\Sigma y = 0$; $\Sigma M_T = 0$

Ako raspišemo jednadžbu $\Sigma x = 0$ vidjet ćemo da nam se pojavljuju 2 nepoznate sile F i G_x Ako raspišemo jednadžbu $\Sigma y = 0$ vidjet ćemo da imamo opet 2 nepoznate sile G_v i H Zato odabiremo točku (1) gdje nam se sijeku pravci sila F i H, dakle imamo samo 1 nepoznatu silu G.

***(sila je klizni vektor pa smo pretpostavili da sila G djeluje gore – lijevo)

$$\begin{array}{c} \mathbf{\Sigma} \ \mathbf{M}_{(1)} = \mathbf{0} \\ -\mathbf{M} - \mathbf{P}_1 \cdot \mathbf{5} + (\mathbf{q} \cdot \mathbf{8}) \cdot (\mathbf{4} - \mathbf{2}) - \mathbf{G}_x \cdot \mathbf{5} + \mathbf{G}_y \cdot \mathbf{11} + \mathbf{P}_{2x} \cdot \mathbf{2} - \mathbf{P}_{2y} \cdot \mathbf{2} = \mathbf{0} \\ -320 - 50 \cdot \mathbf{5} + 160 \cdot \mathbf{2} - 0,5812 \ \mathbf{G} \cdot \mathbf{5} + 0,8137 \ \mathbf{G} \cdot \mathbf{11} + 45,15 \cdot \mathbf{2} - 39,51 \cdot \mathbf{2} = \mathbf{0} \\ 6,0447 \ \mathbf{G} = 238,71 \\ \mathbf{G} = \mathbf{39},\mathbf{49} \ \mathbf{kN} \quad \rightarrow \quad \mathbf{G}_x = 39,49 \cdot 0,5812 = 22,95 \ \mathbf{kN} \\ \mathbf{G}_y = 39,49 \cdot 0,8137 = 32,13 \ \mathbf{kN} \end{array}$$

$$\sum y = 0$$

- Q -
$$P_{2y}$$
 - G_y - H = 0
H = - Q - P_{2y} - G_y = - 160 - 39,51 - 32,13 **= -231.6 kN**

$$\sum x = 0$$

$$P_1 + P_{2x} + G_x + F = 0$$

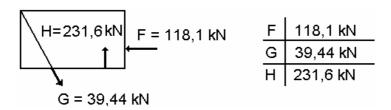
F = - P_1 - P_{2x} - G_x = - $50 - 45,15 - 22,9$ **= -118,1 kN**

KONTROLA!

Odabiremo proizvoljnu točku (2)

- M - H · 11 - F · 2 - (
$$G_y$$
 · 5)** - Q · 9 - P_{2y} · 13 - P_1 · 7 = 0 - 320 - (- 231,6) · 11 - (- 118,1) · 2 - 32,13 · 5 - 160 · 9 - 39,51 · 13 - 50 · 7 = -0,28 ≈ 0

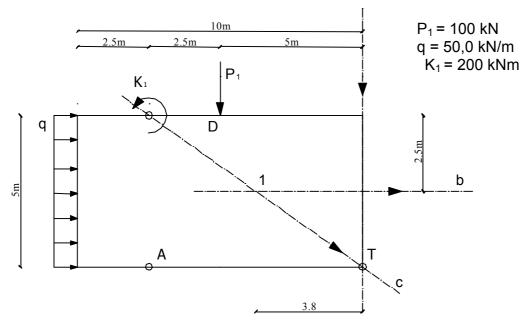
Skica stvarnih djelovanja

^{**} sada smo zamislili da sila G ima hvatište u točki (3)

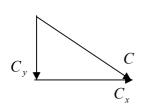
ZADATAK 6: - ravnoteža tijela

Zadano opterećenje potrebno je uravnotežiti silama A, B i C .na pravcima a, b i c

Rješenje:

Projiciramo silu C:

$$tg\alpha_c = \frac{5}{7.5} = 0.66 \quad \alpha_c = 33.7^{\circ}$$

$$C_x = C \times \cos \alpha_c = C \times \cos 33.7^\circ = 0.83 \times C$$

 $C_y = C \times \sin \alpha_c = C \times \sin 33.7^\circ = 0.55 \times C$

(pozitivni smjerovi kao kod koordinatnih osi, a pretpostavljeni pozitivni moment suprotno od kazaljke na satu)

Jednadžbe ravnoteže:

$$\sum x = 0 \qquad \sum y = 0 \qquad \sum M_{(T)} = 0 \quad \Rightarrow \text{jednad} \\ \text{žbe postavljamo tako da dobijemo } \\ \text{što}$$

$$\text{manje nepoznanica},$$

$$\sum M_{(1)} = 0$$

$$\frac{2.5}{\text{tg}\alpha} = \frac{2.5}{0.66} = 3.78 = n$$

$$P_1 \times (5-3.8) + K_1 - A \times 3.8 = 0$$

 $100 \times (5-3.8) + 200 - A \times 3.8 = 0$

A = 84.2 kN

$$\sum y = 0$$

$$-P_1 - A - C_y = 0$$

100+ 84.2 + $C_y = 0$

$$C_y = -184.2$$

$$C_x = \frac{-184}{tg\alpha} = \frac{-184}{0.67} = -278.8 \text{ kN}$$

(lakše je poslužiti se projiciranjem)
$$\mathbf{C} = \frac{-184}{\sin \alpha} = \frac{-184}{0.55} = \mathbf{\underline{-334.5 \ kN}}$$

$$\sum x = 0$$

$$q \times 5 + B + C_x = 0$$

 $50 \times 5 + B - 278.8 = 0$

B = 28.8 kN

Kontrola:

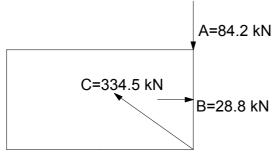
$$\sum M_{(A)} = 0$$

$$-P_1 \times 2.5 + K_1 -A \times 7.5 -B \times 2.5 + C_y \times 7.5 -q \times 5 \times 2.5 = 0$$

$$-100\times2.5 + 200 - 84.2\times7.5 - 28.8\times2.5 + 184.2\times7.5 - 50\times5\times2.5 = 3 \approx 0$$

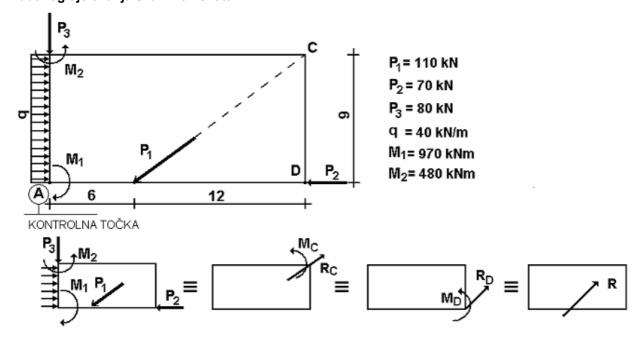
(greška do 5,0 % je prihvatljiva)

Skica stvarnih djelovanja:

ZADATAK 7: - ekvivalentno djelovanje u proizvoljnim točkama te rezultanta R

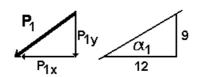
Za prikazani sustav potrebno odrediti u točkama C i D ekvivalentno (rezultirajuće) djelovanje te rezultantu R zadanog djelovanja sila i momenata.

Rješenje:

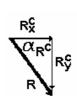
Prvo silu P₁ projiciramo na komponente

$$tg\alpha_1 = \frac{9}{12} = 0.75$$
 $\alpha_1 = 36.87^{\circ}$
 $P_{1x} = P_1 \cdot \cos \alpha_1 = 0.8 P_1 = 88 \text{ kN}$
 $P_{1y} = P_1 \cdot \sin \alpha_1 = 0.6 P_1 = 66 \text{ kN}$

Rezultirajuće djelovanje za točku C

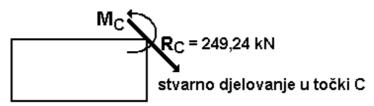
$$\mathbf{R^{c}} = \sqrt{200^{2} + 146^{2}}$$
 ² = **249,24 kN**
 $tg\alpha_{Rc} = \frac{R_{y}^{C}}{R_{x}^{C}} = \frac{-146}{202} = -0,7228$ $\alpha_{Rc} = 360^{\circ} - 35,86^{\circ} = 324,14^{\circ}$

3) $\sum M_{\odot}$ = M^{C} (suma svih momenata oko točke C daje nam rezultirajući moment za točku C M^{C})

-P₂ • 9 + P₃ • 18 - M₁+ M₂ + (q • 9) • 4,5 =
$$M^{C}$$

-70 • 9 + 80 • 18 - 970 + 480 + (40 • 9) • 4,5 = M^{C} \Rightarrow M^{C} = 1940 kNm

KONTROLA !!! (obavezno)

$$\sum M_{(A)} = \sum M_{(A)}$$
 zadano rezult.

(suma momenata zadanih sila oko točke A mora biti jednaka sumi momenata rezultirajućeg djelovanja u točki C)

$$-P_{1y} \cdot 6 - (q \cdot 9) \cdot 4.5 - M_1 + M_2 = -R_x^C \cdot 9 - R_y^C \cdot 18 + M^C$$

-66 \cdot 6 - (40 \cdot 9) \cdot 4.5 - 970 +480 = -202 \cdot 9 - 146 \cdot 18 + 1940
- 2506 = -2506

(kontrolu smo mogli napraviti oko bilo koje proizvoljno odabrane točke)

Rezultirajuće djelovanje za točku D

KONTROLA!

$$\sum M_{(A)} = \sum M_{(A)}$$
 zadano rezult.

$$-2506 = -R_y^D \cdot 18 + 122$$

-2506 = -2506

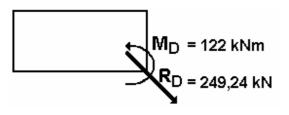

Vidimo da su $R^C = R^D = R$ ali $M^C \neq M^D$

Rezultanta sila je ista za bilo koju odabranu točku jer uvijek imamo

$$\sum P_x = R_x$$
$$\sum P_v = R_v$$

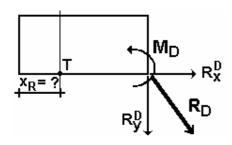
Izračun rezultantnog djelovanja, tj. R^D i M^D svodimo samo na jednu silu tj, rezultantu R

Da bi dobili samo ${\bf R}$ potrebno je ${\bf R}^D$ translatirati toliko da se poništi moment ${\bf M}^D$ ($\it redukcija sile na točku$)

Moment M^D je pozitivan + ₱ što znači da rezultantu trebamo translatirati prema točki s lijeve strane kako bi nastao negativni moment ↑ - .

Odabiremo proizvoljno točku **T** kroz koju će prolaziti rezultanta **R** i svojom translacijom izazvati moment u iznosu od -122 kNm

$$\sum_{P} M_{(T)} = 0$$

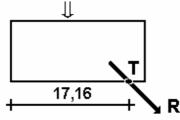
$$-R_y^D \cdot (18 - x_R) + M^D = 0$$

$$-146 \cdot (18 - x_R) + 122 = 0$$

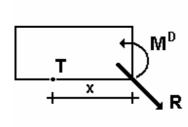
$$-2628 - 146 \cdot x_R + 122 = 0$$

$$X_R = \frac{2628 - 122}{146} = 17,16 \text{ m}$$

ovo je točka u kojoj smo (R^D+M^D) zamijenili samo s jednom silom i to rezultantom **R**

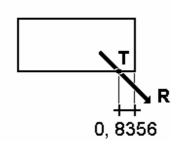
mogli smo i ovako (čini mi se jednostavnije ©)

$$\sum M_{(T)} = 0$$

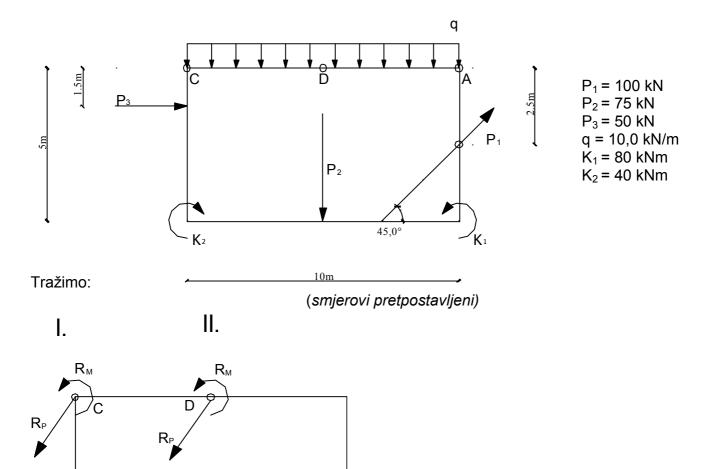
$$M^{D} - R_{y} \cdot x = 0$$

$$x = \frac{M^{D}}{R_{y}} = 0,8356$$

ZADATAK 8: - ekvivalentno djelovanje u proizvoljnim točkama te rezultanta R

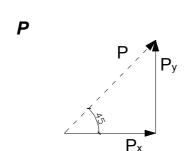
Za prikazani sustav potrebno odrediti u točkama C i D ekvivalentno (rezultirajuće) djelovanje te rezultantu R zadanog djelovanja sila i momenata.

Rješenje:

(pokazat kako se moment smanjuje)

Projiciramo silu P:

III.

$$P_x = P \times \cos 45^\circ = 70.7 \text{ kN}$$

 $P_y = P \times \sin 45^\circ = 70.7 \text{ kN}$

pozitivni smjerovi kao kod koordinatnih osi, a pretpostavljeni pozitivni moment suprotno od kazaljke na satu)

Rezultirajuće djelovanje na točku C

$$R_{p}^{c} = \sqrt{120.7^{2} + 104.3^{2}} = \underline{159.5 \text{ kN}}$$

$$tg\alpha_{r}^{c} = \frac{R_{x}}{R_{y}} = \frac{120.7}{-104.7} \Rightarrow tg\alpha_{r}^{c} = 49^{\circ}$$

$$\begin{split} \sum_{zad} M_{(C)} &= \sum_{traž} M_{(C)} = R_M^C \\ P_{1x} \times 2.5 + P_{1y} \times 10 &+ P_3 \times 1.5 - P_2 \times 5 - q \times 10 \times 5 + K_1 - K_2 = \\ 70.7 \times 2.5 + 70.7 \times 10 + 50 \times 1.5 - 75 \times 5 - 10 \times 10 \times 5 + 80 - 40 & R_M^C = \underline{\textbf{123.75 kN}} \end{split}$$

$$\begin{split} & \underline{Kontrola:} \\ & \sum_{zad} M_{(A)} = \sum_{traž} M_{(A)} \\ & P_{1x} \times 2.5 + P_3 \times 1.5 + P_2 \times 5 + q \times 10 \times 5 + K_1 - K_2 = R_{1y} \times 10 + R_M \\ & 70.7 \times 2.5 + 50 \times 1.5 + 75 \times 5 + 10 \times 10 \times 5 + 80 - 40 = -104,3 \times 10 + 123.75 \\ & \underline{1166.7kN} = \underline{1166,7kN} \end{split}$$

Rezultirajuće djelovanje na točku D

$$\sum_{zad} x = \sum_{traž} x = R_x^D \qquad \Rightarrow \qquad P_{1x} + P_3 = 70.7 + 50.0 \qquad \Rightarrow \qquad R_x^D = 120.7 \text{ kN}$$

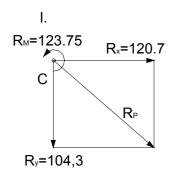
$$\sum_{zad} y = \sum_{traž} y = R_y^D \qquad \Rightarrow \qquad P_{1y} - P_2 - q \times I = 70.7 - 75.0 - 10 \times 10 \ \Rightarrow \ R_y^D = -104,3 \text{ kN}$$

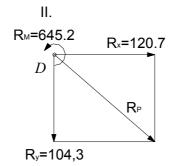
$$R_{P}^{D} = \sqrt{120.7^{2} + 104.3^{2}} = \underline{159.5 \text{ kN}}$$

$$tg\alpha_{r}^{D} = \frac{R_{x}}{R_{y}} = \frac{120.7}{-104.7} \Rightarrow tg\alpha_{r}^{D} = 49^{\circ}$$

$$\begin{split} \sum_{zad} M_{(D)} &= \sum_{traz} M_{(D)} = R_M^D \\ &P_{1x} \times 2.5 + P_{1y} \times 5 + P_3 \times 1.5 + K_1 - K_2 = \\ &70.7 \times 2.5 + 70.7 \times 5 + 50 \times 1.5 + 80 - 40 \implies R_M^D = \underline{\textbf{645.2 kN}} \end{split}$$

Kontrola:

Ako tražimo rezultantu ona je ista u bilo kojoj točci $\rightarrow R_P^C = R_P^D = R$, ali momenti su različiti $R_M^C \neq R_M^D$.

Zaključuje se da djelovanjem rezultante u povoljnoj točci možemo anulirati djelovanje momenta.

Rezultirajuće djelovanje R

$$\sum_{\text{rad}} M_{(T)} = \sum_{\text{traž}} M_{(T)} = 0$$

Rezultantu moramo pomaknuti u lijevo (translacijom nastaje negativan moment) tako da poništimo rezultirajući moment koji je pozitivan.

a)

$$-R_{PV} \cdot x + R_M = 0$$

$$-104,3 \cdot x + 123.75 = 0$$
 \Rightarrow $x = 1.2m$

b)

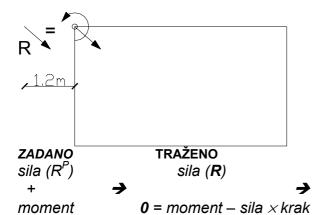
$$k_D = R_y \times x$$
 \rightarrow $x = \frac{k_D}{R_y} = \frac{123.75}{104,3} = 1.2m$

(paziti na smjerove)

Kontrola_:

$$P_{1x} \times 2.5 + P_{1y} \times 11.2 + P_3 \times 1.5 - P_2 \times (5+1.2) - q \times 10 \times (5+1.2) + K_1 - K_2$$

 $70.7 \times 2.5 + 70.7 \times 11.2 + 50 \times 1.5 - 75 \times 6.2 - 10 \times 10 \times 6.2 + 80 - 40 \rightarrow 0$

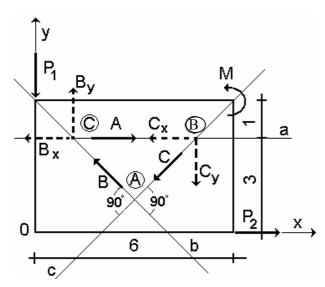

za silu je svejedno gdje se nalazi

novim položajem sile (R) anuliramo moment

Zadatak 9: (Ritterova metoda)

(ne preskačite ovaj zadatak, trebat će vam bezbroj puta na ispitu ili na nekom stručnom predmetu)

zadanim djelovanjem budu u ravnoteži.

Na pravcima a , b i c odredite sile A , B i C tako da zajedno sa

$$P_1 = 70 \text{ kN}$$

 $P_2 = 80 \text{ kN}$
 $M = 200 \text{ kNm}$

Rješenje:

- 1. **pretpostavimo** smjerove sila A , B i C
- 2. projiciramo kose sile

$$B_x = B \cdot \cos \alpha = 0,707 B$$

 $B_y = B \cdot \sin \alpha = 0,707 B$

$$C_y = C \cdot \cos\alpha = 0,707 \text{ C}$$

$$C_y = C \cdot \sin\alpha = 0,707 \text{ C}$$

$$C_y = C \cdot \sin\alpha = 0,707 \text{ C}$$

3. jednadžbe ravnoteže

$$\Sigma x = 0$$
 P₂ - B_x - C_x + A = 0 \Rightarrow 3 nepoznate sile

$$\Sigma y = 0$$
 -P₁ + B_y - C_y = 0 \Rightarrow 2 nepoznate sile

Tražimo točku u kojoj ćemo računati sumu momenata i imati samo 1 nepoznanicu.

Odabiremo točke (A), (B) i (C).

$$\sum M_{(A)} = 0 \Rightarrow A$$

$$\sum M_{(B)} = 0 \Rightarrow B$$

 $\sum M_{\odot} = 0 \Rightarrow C$

metoda triju točaka - Ritterova metoda

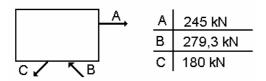
$$x_{(A)} = 3 \text{ m}$$
 $y_{(A)} = 1 \text{ m}$ $\sum M_{(A)} = 0$
 $P_1 \cdot 3 + P_2 \cdot 1 - A \cdot 2 + M = 0 \Rightarrow A = 245 \text{ kN}$

$$x_{(B)} = 5 \text{ m}$$
 $y_{(B)} = 3 \text{ m}$ $\sum \mathbf{M}_{(B)} = \mathbf{0}$ $P_1 \cdot 5 + P_2 \cdot 3 + M - B_y \cdot 4 = 0 \Rightarrow B_y = 197,5 \text{ kN}$ $\mathbf{B} = \frac{B_y}{\cos \alpha} = \mathbf{279,31 \text{ kN}}$ $\Rightarrow B_x = 197,5 \text{ kN}$

$$x_{\odot} = 1 \text{ m}$$
 $y_{\odot} = 3 \text{ m}$ $\sum M_{\odot} = 0$ $P_1 \cdot 1 + P_2 \cdot 3 + M - C_y \cdot 4 = 0 \Rightarrow C_y = 127,5 \text{ kN}$ $C = \frac{C_y}{\cos \alpha} = 180 \text{ kN}$ $\Rightarrow C_x = 127,5 \text{ kN}$

KONTROLA!
$$\Sigma x = 0$$
 $A - B_x - C_x + P_2 = 0$ $245 - 197,5 - 127.5 + 80 = 0 \Rightarrow zadovoljava$ $\Sigma y = 0$ $-P_1 + B_y - C_y = 0$ $-70 + 197,5 - 127,5 = 0$ $\Rightarrow zadovoljava$

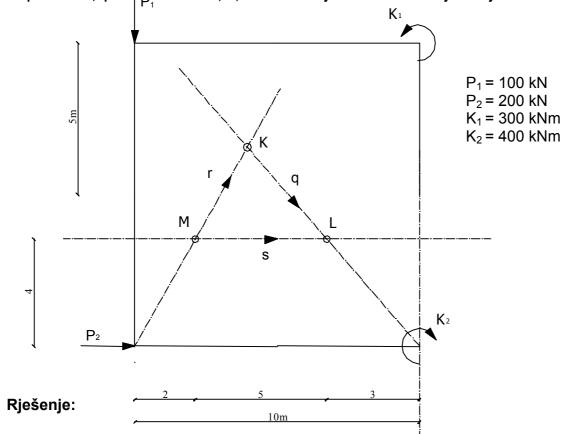
Skica stvarnog djelovanja

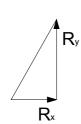
Zadatak 10: (Ritterova metoda)

(ne preskačite niti ovaj zadatak, trebat će vam bezbroj puta na ispitu ili na nekom stručnom predmetu)

Na pravcima r, q i s pgrediti sile R, Q, i S tako da zajedno sa zadanim djelovanjem budu u ravnoteži.

Projiciramo sile:

$$tg\alpha_R = \frac{b_R}{a_R} = \frac{4.0}{2.0} \Rightarrow \alpha_R = 63.4^\circ$$

$$R_x = R \times \cos \alpha_R = R \times \cos 63.4^\circ = 0.44 \times R$$

 $R_y = R \times \sin \alpha_R = R \times \sin 63.4^\circ = 0.89 \times R$

$$tg\alpha_Q = \frac{b_Q}{a_Q} = \frac{4.0}{3.0} \Rightarrow \alpha_Q = 53.1^\circ$$

$$Q_x = Q \times \cos \alpha_Q = Q \times \cos 53.1^\circ = 0.6 \times Q$$

 $Q_y = Q \times \sin \alpha_Q = Q \times \sin 53.1^\circ = 0.8 \times Q$

(pozitivni smjerovi kao kod koordinatnih osi, a pretpostavljeni pozitivni moment suprotno od kazaljke na satu)

Jednadžbe ravnoteže:

ako provjerimo $\sum x=0$, $\sum y=0$ i $\sum M_{(T)}=0$ primijetit ćemo da smo dobili 3 jednadžbe sa

tri nepoznanice. Taj slučaj pokušavamo izbjeći birajući točke da pri svakoj jednadžbi imamo smo jednu nepoznanicu.

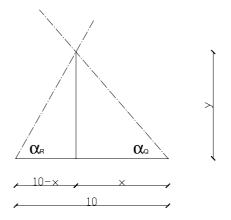
$$\sum M_{(K)} = 0 \quad \Rightarrow \quad S$$

$$\alpha_Q \times x = \alpha_R \times (10 - x)$$

 $1.33 \times x = 2 \times (10 - x)$
 $x = 6.0m$
 $y = tg\alpha_O \times x = 8m$

$$P_1 \times 4 + P_2 \times 8 + K_1 - K_2 + S \times 4 = 0$$

 $100 \times 4 + 200 \times 8 + 300 - 400 + S \times 4 = 0$
 $S = -475 \text{ kN}$

$$\sum M_{(L)} = 0$$
 \rightarrow R

$$P_1 \times 7 + P_2 \times 4 + K_1 - K_2 - R_{1y} \times 5 = 0$$

 $100 \times 7 + 200 \times 4 + 300 - 400 - R_{1y} \times 5 = 0$

$$R_{1v} = 280.0 \text{ kN}$$

$$R = \frac{280}{0.89} = 314.1 \text{ kN}$$

$$R_{1x} = 314.1 \times 0.44 = 140 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(M)} = 0 \quad \Rightarrow \qquad Q$$

$$P_1 \times 2 + P_2 \times 4 + K_1 - K_2 - Q_{1y} \times 5 = 0$$

 $100 \times 2 + 200 \times 4 + 300 - 400 - Q_{1y} \times 5 = 0$

$$Q_{1y} = 180 \text{ kN}$$

$$Q_{1x} = \frac{180.0}{\text{tg}\alpha} = \frac{180}{1.33} = \underline{135.4 \text{ kN}}$$

$$Q = \sqrt{135.4^2 + 180^2} = 225.0 \text{ kN}$$

Kontrola:

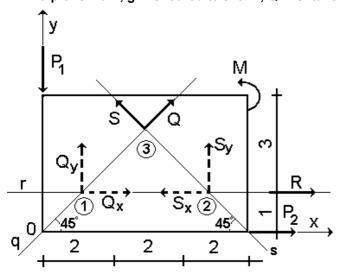
$$\sum x = 0$$
 $P_2 + R_{1x} + Q_{1x} + S = 200 + 140 + 135.4 - 475 = 0$

$$\sum y = 0$$
 -P₁ - Q_{1y} + R_{1y} = -100 -180 +280 = **0**

Zadatak 11: (Ritterova metoda)

(riješite i ovaj, a nemojte ga samo gledati ☺)

Na pravcima r , g i s odredite sile R , Q i S tako da sa zadanim djelovanjem budu u ravnoteži.

$$P_1 = 70 \text{ kN}$$

 $P_2 = 80 \text{ kN}$
 $M = 200 \text{ kNm}$

Rješenje:

1. Pretpostavimo smjerove sila R, Q i S

$$Q_x = Q \cdot 0,707 \text{ kN}$$

 $Q_y = Q \cdot 0,707 \text{ kN}$

$$S_x = S \cdot \cos\alpha = 0,707 S$$

 $S_y = S \cdot \sin\alpha = 0,707 S$

3. Jednadžbe ravnoteže

$$\Sigma x = 0$$

$$R + P_2 + Q_x - S_x = 0$$
 3 nepoznanice

$$\Sigma y = 0$$

$$-P_1 + S_v + Q_v = 0$$

2 nepoznanice

⇒ tražimo točku u kojoj ćemo napisati sumu momenata $\Sigma M_T = 0$ i imati samo 1 nepoznanicu

$$\Sigma M_{(1)} = 0 \Rightarrow S$$

$$\Sigma M_{(2)} = 0 \Rightarrow Q$$

$$\Sigma M_{(3)} = 0 \Rightarrow R$$

$$\sum M_{(1)} = 0$$

$$P_1 \cdot 1 + P_2 \cdot 1 + S_y \cdot 4 + M = 0$$

$$70 + 80 + 4 \cdot 0,7071 + 200 \cdot S \Rightarrow S = -123,71 \text{ kN}$$

metoda Rittera (metoda triju točaka)

$$S_x = S \cdot \cos \alpha = -87.5 \text{ kN}$$
 $S_y = S \cdot \sin \alpha = -87.5 \text{ kN}$

$$x_{(2)} = 5 \text{ m}$$
 $y_{(2)} = 1 \text{ m}$

 $x_{(1)} = 1 \text{ m}$ $y_{(1)} = 1 \text{ m}$

$$\sum M_{(2)} = 0$$

$$P_1 \cdot 5 + P_2 \cdot 1 + M - Q_y \cdot 4 = 0$$

$$70 \cdot 5 + 80 \cdot 1 + 200 - 0,707 \cdot Q \cdot 4 = 0 \Rightarrow Q = 222,74 \text{ kN}$$

$$Q_x = Q \cdot \cos \alpha = 157,5 \text{ kN}$$
 $Q_y = Q \cdot \sin \alpha = 157,5 \text{ kN}$

$$\Omega = \Omega \cdot \sin \alpha = 157.5 \text{ kN}$$

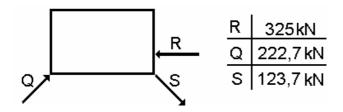
$$x_{(3)} = 3 \text{ m}$$
 $y_{(3)} = 3 \text{ m}$

$$\sum M_{(3)} = 0$$

$$P_1 \cdot 3 + P_2 \cdot 3 + M + R \cdot 2 = 0 \Rightarrow R = -325 \text{ kN}$$

KONTROLA!
$$\Sigma$$
 x = 0 $P_2 + R + Q_x - S_x = 0$ $80 - 325 + 157,50 + 87,50 = 0 \Rightarrow zadovoljava
$$\Sigma$$
 y = 0 $-P_1 + Q_y + S_y = 0$ $-70 + 157,5 - 87,5 = 0 \Rightarrow zadovoljava$$

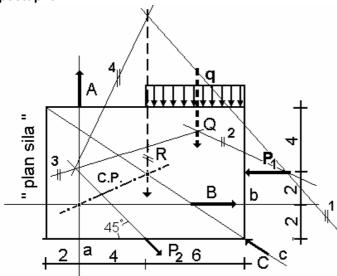
Skica stvarnog djelovanja

Zadatak 12: (Culmannova metoda)

(zadaci koji ne dolaze često, ali kad se pojave, zbog preskakanja istih kod učenja, izazovu nepovoljne reakcije ⁽³⁾)

Na pravcima a , b i c odredite sile A , B i C tako da sustav bude u ravnoteži . Zadatak riješiti grafičkim postupkom

g = 15 kN/m
$$\Rightarrow$$
 Q = 6 \times 15 = 90 kN
P₁ = 60 kN
P₂ = 90 kN

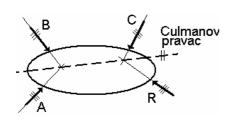
Rješenje:

$$\vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{Q} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} = 0$$

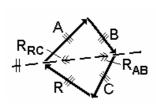
$$\vec{R} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} = 0$$

(treba uravnotežiti 1 poznatu silu \vec{R} i 3 nepoznate \vec{A} , \vec{B} i \vec{C})

*Culmannova metoda je grafička metoda koja uravnotežuje 4 sile u ravnini

- · prvo nađemo rezultantu vanjskog djelovanja Culmanov $\vec{R} = \vec{P_1} + \vec{P_2} + \vec{Q}$ i njezin položaj na tijelu
 - · dobili smo 4 sile i tražimo gdje se sijeku 2 i 2 sile $\vec{A} + \vec{B} + \vec{C} + \vec{R} = \mathbf{0}$

 \vec{R}_{AB} \vec{R}_{RC} \Rightarrow dobili smo dvije *nove* sile koje će biti u ravnoteži samo onda ako se nalaze na istom pravcu

(Culmannovom pravcu), ako su istog intenziteta, a suprotnog smjera.

• rezultantu R nađemo pomoću poligona sila

$$\vec{P}_1 \rightarrow \vec{Q} \rightarrow \vec{P}_2$$

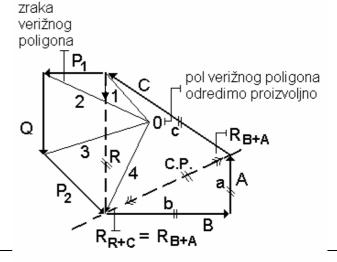
 položaj R nalazimo pomoću verižnog poligona

$$\vec{P}_1 + \vec{Q} + \vec{P}_2 = \vec{R}$$

$$\vec{1} + \vec{2} + (-\vec{2} + \vec{3}) + (-\vec{3} + \vec{4}) = \vec{1} + \vec{4}$$

$$\vec{P}_1 \qquad \vec{Q} \qquad \vec{P}_2 \qquad \vec{R}$$

POLIGON SILA Mjerilo sila 1cm = 40 kN

Zrake verižnog poligona su djelomične rezultante

na plan sila "prenesemo" zrake verižnog poligona .

Ako spojimo prvu i zadnju zraku (1 i 4) dobijemo točku kroz koju prolazi R

- odredim točke Culmannovog pravca (sjecište a i b te R i c) i povučemo pravac
- "vratimo" se u poligon sila i radimo zatvoreni poligon

$$\vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{Q} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} = 0$$

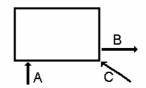
OČITAMO: R = $3.7 \text{ cm} \Rightarrow 148 \text{ kN}$

A = 1,5 cm \Rightarrow 60 kN

 $B = 3.3 \text{ cm} \Rightarrow 132 \text{ kN}$

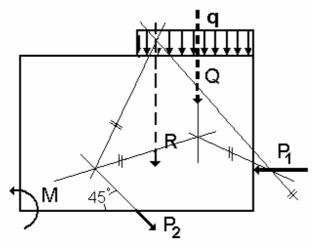
 $C = 4.1 \text{ cm} \Rightarrow 164 \text{ kN}$

Skica stvarnog djelovanja

Zadatak 13: (Culmannova metoda) (još malo nezgodniji od prethodnog zadatka)

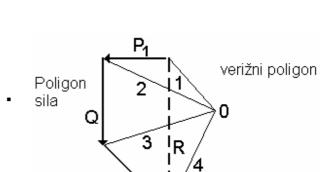
Isto opterećenje kao u prethodnom zadatku samo je dodan još koncentrirani moment M.

Rješenje: prvo nađemo R pomoću poligona sila

Mj. Sila 1cm: 37 kN

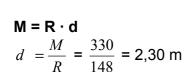
Očitamo : R = 4 cm ⇒ 148 kN

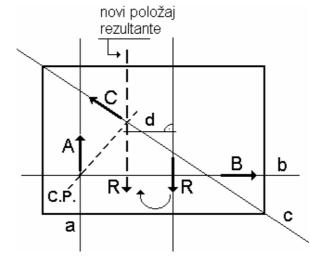

 $Q = 15 \text{ kN/m} \Rightarrow Q = 90 \text{ kN}$

 $P_1 = 60 \text{ kN}$ $P_2 = 90 \text{ kN}$ M = 330 kNm

nakon toga moramo translatirati R tako da poništimo moment M .(redukcija sile na točku)

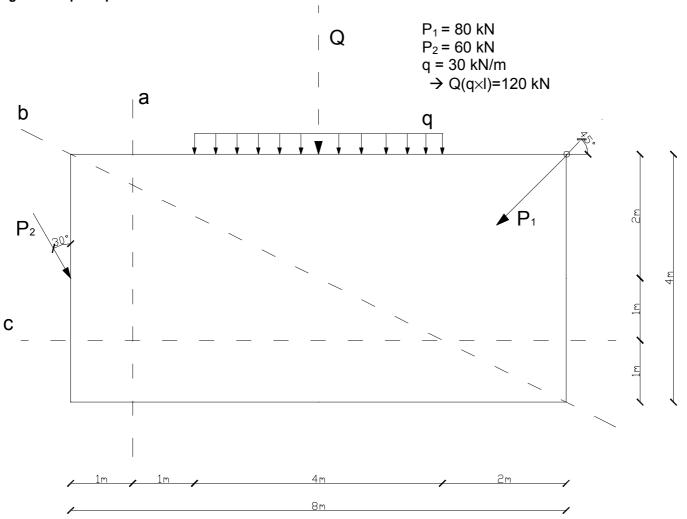

• kad smo našli novi položaj R radimo Culmannov postupak kao u prethodnom zadatku $\vec{R} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} = 0$

Zadatak 14: (Culmannova metoda)

Na pravcima a, b, c odrediti koncentrirane sile A, B i C, tako da sustav bude u ravnoteži. Zadatak riješiti grafičkim postupkom.

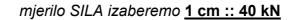

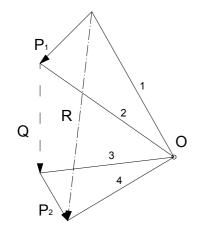
Tražimo zadovoljenje uvjeta ravnoteže :

$$\begin{split} \vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{Q} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} &= 0 \\ \vec{R} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} &= 0 \end{split}$$

<u>Coulmannova metoda</u> (grafičko uravnoteženje 4 sile u ravnini.)

1.) tražimo rezultantu vanjskog djelovanja : $\vec{R} = \vec{P}_1 + \vec{P}_2 + \vec{Q}$

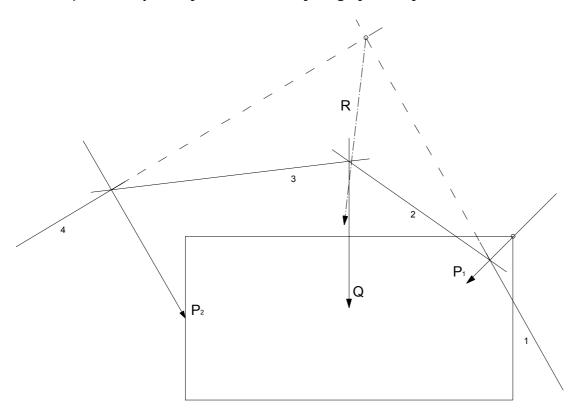

$$\vec{R} = \vec{P}_1 + \vec{Q} + \vec{P}_2 (\vec{1} + \vec{4}) = (\vec{1} + \vec{2}) + (\vec{2} + \vec{3}) + (\vec{3} + \vec{4})$$

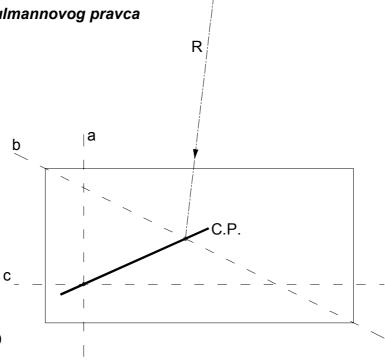
- pol O odabiremo proizvoljno
- zrake verižnog poligona su djelomične rezultante
- svaka zadana sila je projicirana na dvije "zrake"

2.) tražimo položaj rezultante vanjskog djelovanja

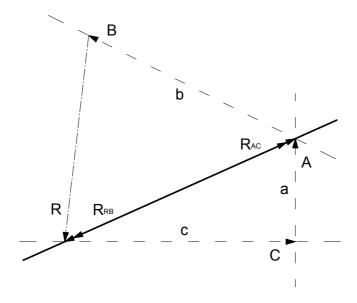
- iz plana sila dobivene zrake nanosimo (paralelno) na plan položaja
- između dvije zrake imamo istu silu kao i na planu sila
- spojimo prvu i zadnji pravac dobijemo točku kroz koju prolazi Rezultanta

- → dvije sile su u ravnoteži ako leže na istom pravcu, iste su veličine, a suprotnog smjera
- točka sjecišta pravca sile R i pravca b, spajamo s točkom sjecišta pravaca a i c, te dvije točke definiraju Culmannov pravac

4.) očitavanje traženih veličina

- rezultanti R poznajemo smjer i veličinu te smjerove pravaca a, b i c
- rezultanta R zajedno sa pravcem b i daje rezultantu sila R i B
- okrenemo smjer rezultante i nanosimo iz vrhova pravce a i c

OČITAMO:

R = 5.7 cm = 230,0 kN

A = 2.9 cm = 256,0 kN

B = 6.4 cm = 255,0 kN

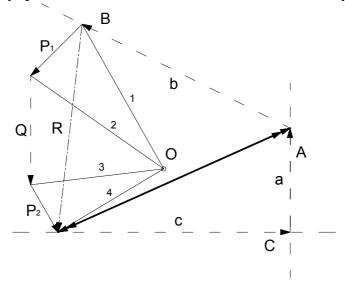
C = 6.4 cm = 120,0 kN

• pogledati zatvoren poligon sila

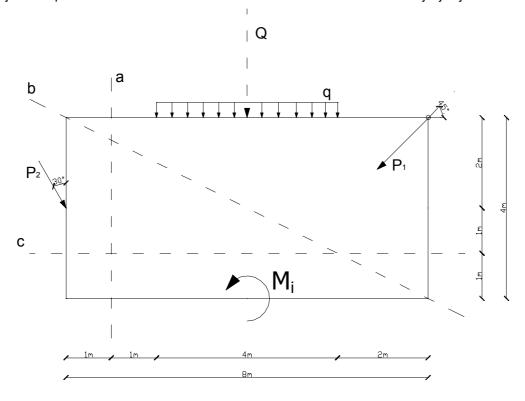

Nije potrebno raditi pojedinačno svaku sliku, već se sve može napraviti na jednoj.

Zadatak 15: (Culmannova metoda)

Isto opterećenje kao u prethodnom zadatku samo imamo koncentrirani moment M koji djeluje na sustav :

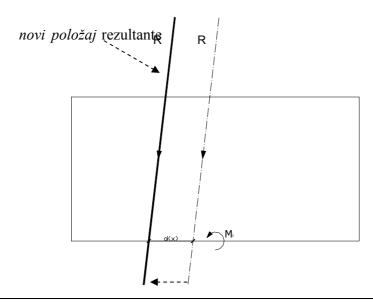

Rješenje:

• postupak je isti samo moramo u položaj rezultante unesti i promjenu od momenta.

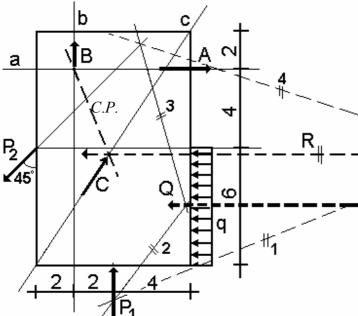
$$M = R \times d \rightarrow d = \frac{M}{R}$$
 ili $M = R_y \times x \rightarrow x = \frac{M}{R_y}$

rezultanta se pomakne za vrijednost d ili x

Zadatak 16 : (Culmannova metoda)

Na pravcima a , b i c odredite sile A , B i C tako da sustav bude u ravnoteži. Zadatak riješiti grafičkim postupkom

$$g = 15 \text{ kN/m} => Q = 15 \times 6 = 90 \text{ kN}$$

$$P_1 = 60 \text{ kN}$$

 $P_2 = 90k N$

Rješenje:

- 1. Nađemo rezultantu R
- 2. Položaj rezultante R na tijelu
- 3. Culmannov pravac

Očitamo:

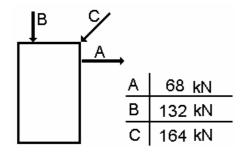
 $R = 7.7 \text{ cm} \Rightarrow 154 \text{ kN}$

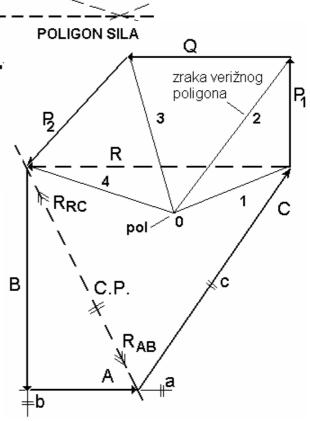
 $A = 3.4 \text{ cm} \Rightarrow 68 \text{ kN}$

 $B = 6.6 \text{ cm} \Rightarrow -132 \text{ kN}$

 $C = 8.2 \text{ cm} \Rightarrow 164 \text{ kN}$

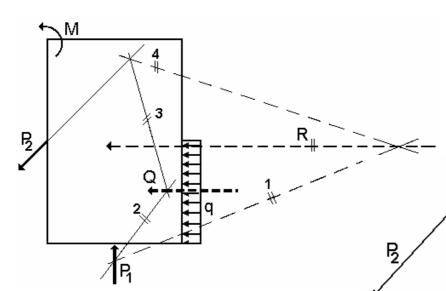
Skica stvarnog djelovanja

Zadatak 17: (Culmannova metoda)

Isto opterećenje kao u prethodnom zadatku samo je dodan još koncentrirani moment M.

 $g = 15 \text{ kN/m} => Q = 15 \times 6 = 90 \text{ kN}$ P₁ = 60 kN

Q

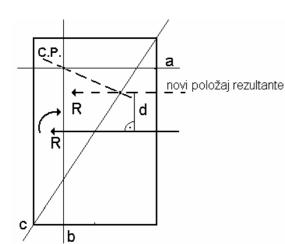
3

 $P_2 = 90 \text{ kN}$

M = 330 kNm

Rješenje: Prvo nađemo R pomoću poligona sila

Mj. sila 1 cm = 20 kN

 Nakon što smo našli R trebamo ju translatirati tako da poništimo moment M = 330 kNm .(translacija prema gore da dobijemo negativan moment)

(redukcija sile na točku)

M = R · d

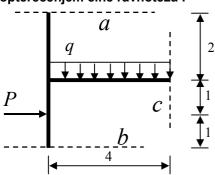
$$d = \frac{M}{R} = \frac{330}{148} = 2,30 \text{ m}$$

• Kada smo našli novi položaj R radimo Culmannov postupak kao u prethodnom zadatku .

$$\vec{R} + \vec{A} + \vec{B} + \vec{C} = 0$$

ZADATAK 18:

Grafički i računski naći rezultantu R te sile A, B i C koje se nalaze na pravcima a, b i c i sa zadanim opterećenjem čine ravnotežu.

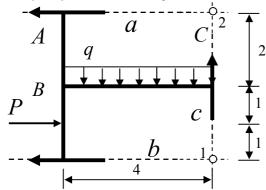

g = 25 kN/m
$$\Rightarrow$$
 Q = 4 \times 25 = 100 kN P = 120 kN

1.) Analitičko rješenje

■ Rezultanta R
$$R_x = P = 120 \text{ kN}$$
 $R_y = -q \cdot 4 = -100 \text{ kN}$ $R = \sqrt{120^2 + 100^2} = 156,2 \text{ kN}$

pretpostavimo smjerove sila A , B i C

$$\sum M_{(1)} = 0$$

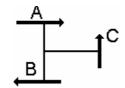
- P · 1 + A · 4 + Q · 2 = 0 \Rightarrow A = - 20 kN

$$\sum_{P \cdot 3 - B \cdot 4 + Q \cdot 2 = 0}^{\sum_{P \cdot 3 - B \cdot 4 + Q \cdot 2 = 0}$$

C - Q = 0

KONTROLA!
$$\sum x = 0$$
 -A-B+P=0 -(-20) - 140 +120 = 0

Skica stvarnog djelovanja:

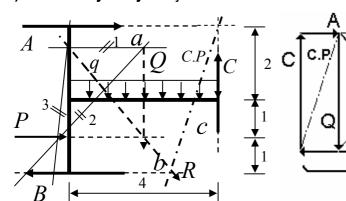
Α	20 kN
В	140 kN
C	100 kN

Æ

Р

В

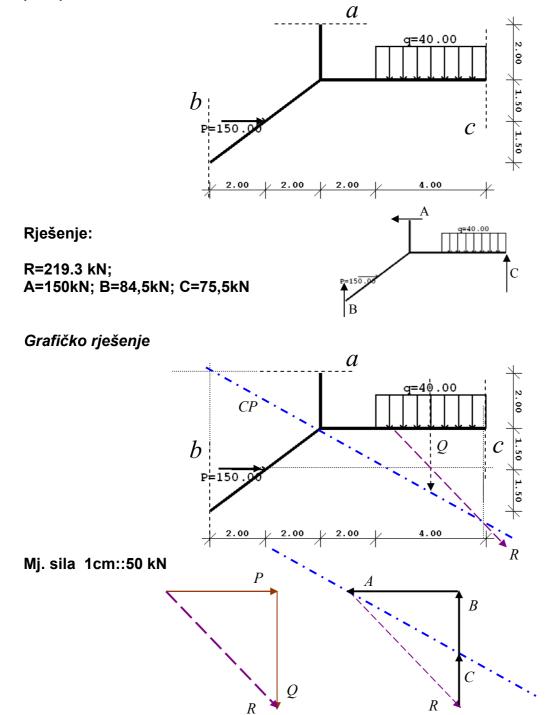
2.) Grafičko rješenje Mj. sila 1cm :: 40 kN

Očitano: $R = 3.9 \text{ cm} \Rightarrow 156 \text{ kN}$ $A = 0.5 \text{ cm} \Rightarrow -20 \text{ kN}$ $B = 3.5 \text{ cm} \Rightarrow 140 \text{ kN}$ $C = 2.5 \text{ cm} \Rightarrow 100 \text{ kN}$

ZADATAK 19:

Za zadano opterećenje P i q potrebno je odrediti: rezultantu R te sile A, B i C na pravcima a, b i c koje će sa zadanim opterećenjem (P i q) činiti ravnotežu zadanog sustava! Zadatak riješiti analitičkim i grafičkim postupkom.

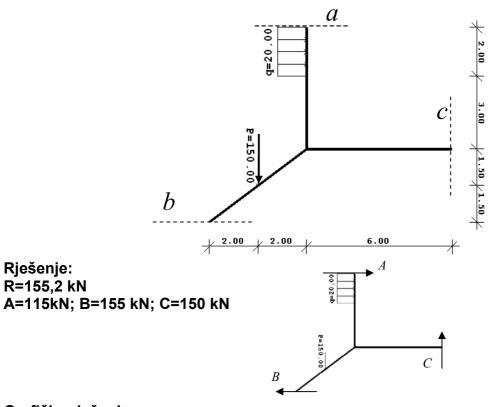

Očitano:

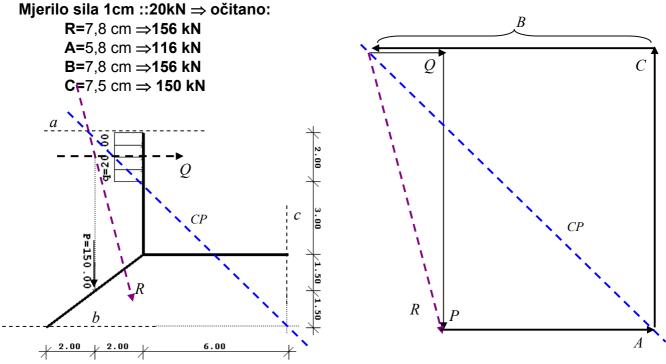
R= 4,4 cm ⇒R= 220 kN; A=3 cm ⇒150 kN; B=1,7 cm ⇒85 kN; C=1,5 cm ⇒75kN

ZADATAK 20:

Za zadano opterećenje P i q potrebno je odrediti: rezultantu R te sile A, B i C na pravcima a, b i c koje će sa zadanim opterećenjem (P i q) činiti ravnotežu zadanog sustava! Zadatak riješiti analitičkim i grafičkim postupkom.

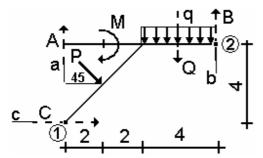

Grafičko rješenje:

Zadatak 21:

Za zadano opterećenje potrebno je na pravcima a , b i c odrediti sile A, B i C koje će tijelo držati u ravnoteži .

$$g = 20 \text{ kN/m} \Rightarrow Q = 20 \times 4 = 80 \text{ kN}$$

 $P_1 = 100 \text{ kN}$
 $M = 320 \text{ kNm}$

Rješenje:

- 1. Pretpostavimo smjerove sila A, B i C
- 2. Projiciramo silu P

$$P_x = P \cdot \cos 45^\circ = 70,71 \text{ kN}$$

 $P_y = P \cdot \sin 45^\circ = 70,71 \text{ kN}$

3. Nađemo rezultantu R

$$\sum P_x = R_x \implies R_x = 70,71 \text{ kN}$$
; $\sum P_y = R_y \implies -Q - P_y = R_y \implies R_y = 150,71 \text{ kN}$
 $R = \sqrt{R_x^2 + R_y^2} = 166,47 \text{ kN}$

4. Pišemo jednadžbe ravnoteže $\sum x = 0$; $\sum y = 0$; $\sum M_{(T)} = 0$

$$\Sigma M_{(1)} = 0$$

$$- P_y \cdot 2 - P_x \cdot 2 - M - Q \cdot 6 + B \cdot 8 = 0 \implies B = 135,355 \text{ kN}$$

$$\sum y = 0$$

$$C + P_x = 0 \implies C = -P_x = -70,71 \text{ kN}$$

$$\sum x = 0$$

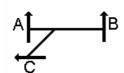
$$A + B - P_v - Q = 0 \implies A = 15,355 \text{ kN}$$

KONTROLA!

$$\Sigma M_{(2)} = 0$$

$$-A \cdot 8 - M + C \cdot 4 + P_x \cdot 2 + P_v \cdot 6 + Q \cdot 2 = 0$$

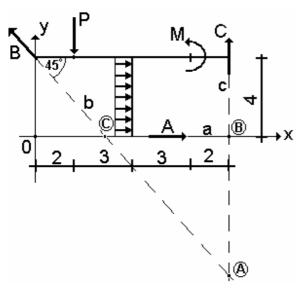
Skica

Α	15,355 kN
В	135,355 kN
С	70,71 kN

Zadatak 22:

Za zadano opterećenje potrebno je na pravcima a , b i c odrediti sile A, B i C koje će tijelo držati u ravnoteži .

$$g = 25 \text{ kN/m} \Rightarrow Q = 25 \times 4 = 100 \text{ kN}$$

 $P = 100 \text{ kN}$
 $M = 400 \text{ kNm}$

Rješenje:

1. Nađemo rezultantu R

$$R_x = Q = 100 \text{ kN}$$

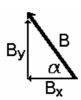
 $R_v = -P = -100 \text{ kN}$

$$R = \sqrt{100^2 + 100^2} = 141,4 \text{ kN}$$

- 2. Pretpostavimo smjerove sila A, B i C
- 3. Projiciramo silu B

$$B_x = 0.7071 B$$

$$B_v = 0.7071 B$$

4. Pišemo jednadžbe ravnoteže
$$\sum x = 0$$
; $\sum y = 0$; $\sum M_{(T)} = 0$

$$\sum \mathbf{x} = \mathbf{0}$$
 Q + A -B_x = 0 \Rightarrow 2 nepoznanice

$$\sum y = 0$$
 -P + B_v + C = 0 \Rightarrow 2 nepoznanice

 Tražimo točke u kojima će se pojaviti samo jedna nepoznanica → tražimo Ritterove točke koordinate točaka

$$A \Rightarrow x = 10 \text{ m}$$
, $y = -6 \text{ m}$

$$B \Rightarrow x = 10 \text{ m}$$
, $y = 0 \text{ m}$

$$C \Rightarrow x = 4 \text{ m}$$
, $y = 0 \text{ m}$

$$\sum M_{(A)} = 0$$

$$P \cdot 8 - A \cdot 6 - Q \cdot (2+6) + M = 0 \implies A = 66,67 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(B)} = 0$$

$$-B_y \cdot 10 + B_x \cdot 4 - Q \cdot 2 + P \cdot 8 + M = 0$$
 \Rightarrow **B = 235,70 kN** $B_x = B_y = 166,67$ kN

$$\sum M_{\odot} = 0$$

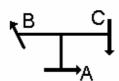
$$P \cdot 2 - Q \cdot 2 + M + C \cdot 6 = 0 \implies C = -66.67 \text{ kN}$$

KONTROLA!

$$\sum x = 0$$
$$\sum y = 0$$

$$-B_x + Q + A = 0$$
; $-166,67 + 100 + 66,67 = 0$
 $B_y - P + C = 0$; $166,67 - 100 - 66,67 = 0$

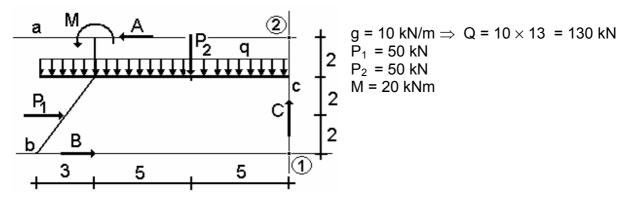
Skica

Α	66,67 kN
В	235,70 kN
С	66,67 kN

Zadatak 23:

Zadano tijelo treba uravnotežiti silama A, B i C na pravcima a , b i c.

Rješenje:

Jednadžbe ravnoteže:

$$\sum \mathbf{y} = \mathbf{0} \qquad C - q \cdot 13 - P_2 = 0 \implies \mathbf{C} = \mathbf{180 \ kN}$$

$$\sum \mathbf{M}_{(1)} = \mathbf{0}$$

$$-P_1 \cdot 2 + A \cdot 6 + M + P_2 \cdot 5 + q \cdot 13 \cdot 6,5 = 0 \implies A = -169,2 \ kN$$

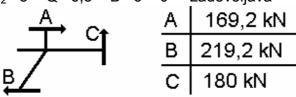
$$\sum \mathbf{x} = \mathbf{0} \qquad -A + B + P_1 = 0 \implies \mathbf{B} = -219,2 \ kN$$

KONTROLA!

$$\sum \mathbf{M}_{(2)} = \mathbf{0}$$

20 + P₁ · 4 + P₂ · 5 + Q · 6,5 + B · 6 = 0 zadovoljava

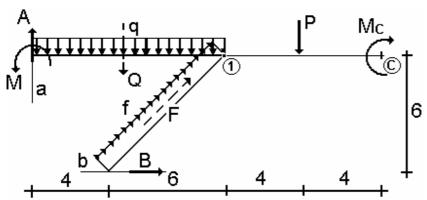
Skica

Zadatak 24:

(često dolazi na ispitu ili kolokviju, a ako se dobro ne savlada izazove tužne uzdahe) !!!!!!!

Zadano tijelo u ravnini uravnotežiti silama A i B na pravcima a i b te momentom M_C u točki C.

Rješenje:

$$f = 20 \text{ kN/m} \Rightarrow F = f \cdot I = 20 \cdot 8.485 = 169.7 \text{ kN}$$

$$F_x = F \cdot \cos \alpha = 169,7 \cdot 0,707 = 120 \text{ kN ili } \mathbf{F_x} = \mathbf{f} \cdot \mathbf{I_x} = 20 \cdot 6 = 120 \text{ kN !!!!!}$$

 $F_y = F \cdot \sin \alpha = 169,7 \cdot 0,707 = 120 \text{ kN ili } \mathbf{F_y} = \mathbf{f} \cdot \mathbf{I_y} = 20 \cdot 6 = 120 \text{ kN !!!!!}$

$$Q = 10 \times 5 = 50 \text{ kN}$$

$$P = 100 kN$$

M = 200 kNm

$$\sum x = 0$$
 B + F_x = 0 \Rightarrow B = -120 kN

$$\sum$$
 y = 0 -Q + F_y - P + A = 0 \Rightarrow A = 30 kN

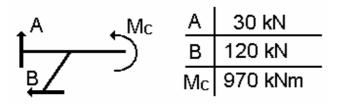
$$\sum M_{\odot} = 0$$
 -M_C + P · 4 + Q · 13 + M + B · 6 - F_y · 8 - A · 18 = 0 \Rightarrow M_C = -970 kNm

KONTROLA!

$$\sum M_{(1)} = 0$$

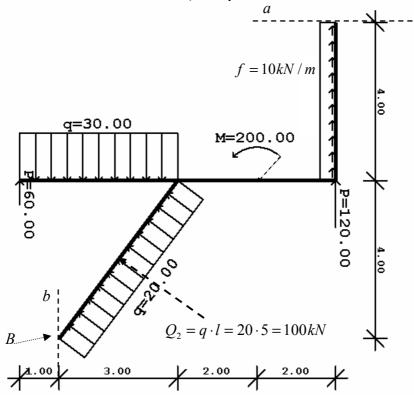
- A · 10 + M + Q · 5 - P · 4 - M_C + B · 6 = 0 zadovoljava

Skica

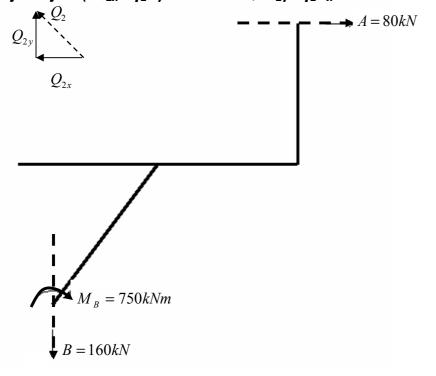
Zadatak 25: (primjer ispitnog zadatka 31. 1. 2006.)

Zadano tijelo u ravnini uravnotežite silama A, B na pravcima "a" i "b" te momentom M_B u točki B.

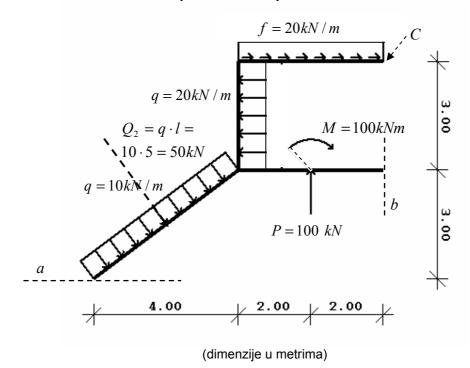
(dimenzije u metrima)

Rješenje: $(Q_{2x}=q_2\cdot I_v=20\cdot 4=80 \text{ kN}; Q_{2y}=q_2\cdot I_x=20\cdot 3=60 \text{ kN !!!!!!})$

Zadatak 26: (primjer ispitnog zadatka 14. 11. 2005.)

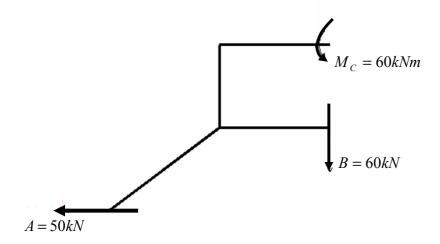
Zadano tijelo u ravnini uravnotežiti silama na pravcu "a' i na pravcu "b' te momentom Mc u točki "C".

Rješenje:

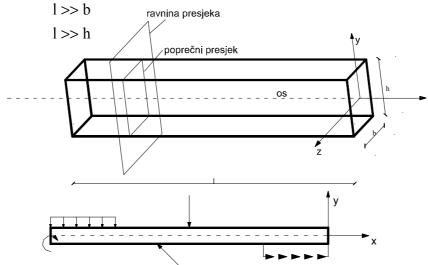
$$\begin{array}{l} (Q_{2x} = q_2 \cdot I_y = 10 \cdot 3 = 30 \text{ kN}; \\ Q_{2y} = q_2 \cdot I_x = 10 \cdot 4 = 40 \text{ kN !!!!!!}) \end{array}$$

2. DIO – primjeri i zadaci za 2. kolokvij

STATIKA ŠTAPNIH SUSTAVA

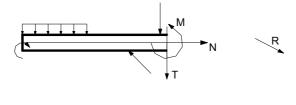
Štap je tijelo s jednom istaknutom dimenzijom (jedna dimenzija je znatno veća od druge dvije) :

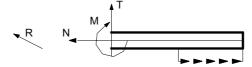

mi štap prikazujemo samo jednom dimenzijom (I) tj. crtamo samo njegovu os, a sve opterećenje se nalazi u ravnini x-y.

U analizi unutarnjih sila pretpostavljamo štap u ravnoteži i rastavljamo ga na dva dijela. Tako rastavljeni štap više nije u ravnoteži te mi tražimo sile koje će uravnotežiti štap, tj. tražimo **unutarnje sile.**

M – moment savijanja

T – poprečna sila(transverzalna)

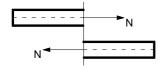
N – uzdužna sila(normalna)

(smjerovi u kojim su definirane karakteristike materijala)

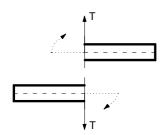
Prema **III. Newtonovom zakonu** akcije i reakcije djelovanja unutarnjih sila na oba dijela moraju biti jednaka.

Unutarnje sile zamjenjuju odbačeni dio štapa tj. uravnotežuju dio štapa koji promatramo.

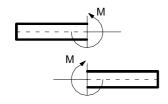
KONVENCIJE PREDZNAKA:

N – je pozitivan ako izlazi iz štapa tj. sila je vlačna

T – je pozitivan ako N zarotiramo u smjeru kazaljke na satu

M – je pozitivan na vlačnoj strani (vlačna strana će biti objašnjena u zadacima)

Postavljamo jednadžbe ravnoteže iz kojih računamo unutarnje sile:

$$\sum \mathbf{x} = 0 \qquad \rightarrow \mathbf{N}$$

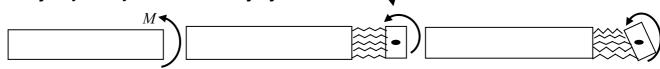
$$\sum y = 0 \longrightarrow \mathbf{1}$$

$$\sum M = 0$$
 \rightarrow M

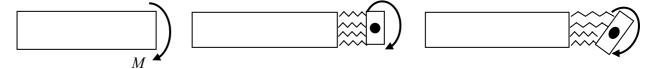
Objašnjenje predznaka unutarnjih sila:

Zamislimo na kraju našeg poprečnog presjeka krutu pločicu oprugama vezanu za promatrani presjek štapa.

Primjer djelovanja momenta savijanja

Ako pločicu rotiramo u smjeru pretpostavljenog momenta (u prikazanom primjeru suprotno od smjera kazaljke na satu), vidjet ćemo da se donja opruga isteže – znači u **donjoj zoni** našeg štapa djeluje **vlačno** naprezanje, dok se gornja opruga skraćuje – znači u gornjoj zoni štapa djeluje tlačno naprezanje.

Ako pločicu rotiramo u smjeru pretpostavljenog momenta (u smjeru kazaljke na satu), vidjet ćemo da se sada gornja opruga isteže – znači u **gornjoj** zoni našeg štapa djeluje **vlačno** naprezanje, dok se donja opruga skraćuje – znači u donjoj zoni štapa djeluje tlačno naprezanje.

Primjer djelovanja uzdužne sile

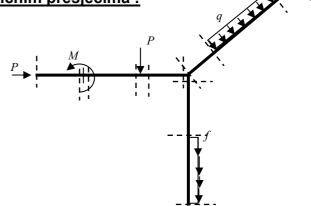
Ako uzdužna sila djeluje iz presjeka (štapa), imamo djelovanje pozitivne uzdužne sile. Vidimo da će se opruge rastezati, što znači da u našem presjeku (štapu) djeluje **vlačno** naprezanje.

Ako uzdužna sila djeluje prema presjeku (štapu), imamo djelovanje negativne uzdužne sile. Vidimo da će se opruge stisnuti, što znači da u našem presjeku (štapu) djeluje **tlačno** naprezanje.

Unutarnje sile računamo u karakterističnim presjecima :

- sustav možemo presjeći bilo gdje tj. gdje god nam je potrebno
- unutarnje sile možemo računati na oba dijela i pokazati da rješenja oba sustava moraju biti ista.
- kada izračunamo sve potrebne sile možemo crtati dijagrame.

• karakteristični presjeci su:

- početak i kraj štapa, promjena smjera štapa
- početak i kraj kontinuiranog opterećenja
- ispred i iza djelovanja koncentrirane sile i koncentriranog momenta

Između karakterističnih točaka koristimo diferencijalne odnose.

<u>Diferencijalni odnosi za crtanje dijagrama :</u>

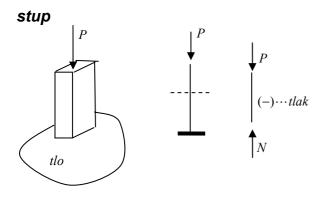
$$\frac{dM_{(x)}}{dx} = T_x$$

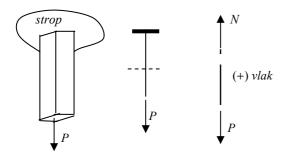
$$\frac{dT_{(x)}}{dx} = -q_{(x)}$$

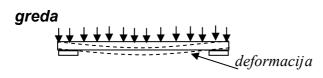
$$\frac{dN_{(x)}}{dx} = -f_{(x)}$$

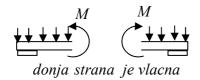
$$\frac{dN_{(x)}}{dx} = -f_{(x)}$$

primjeri opterećenja i unutarnjih sila:

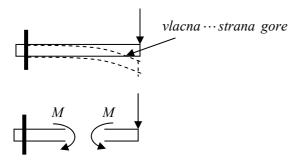

momentni dijagram ··· NEMA predznak ovdje ga crtamo ga na DONJOJ strani

konzola – balkon

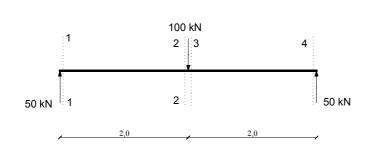

momentni dijagramcrtamo na vlacnoj, GORNJOJstrani

ODREĐIVANJE I CRTANJE DIJAGRAMA UNUTARNJIH SILA

Primjer 1: koncentrirana sila

Za uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

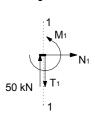
Pretpostavljeni smjerovi:

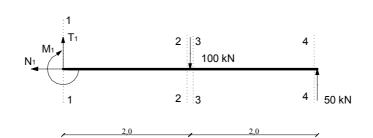

- sile koje djeluju na štap su u ravnoteži.

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

lijevi dio

N₁+0=0

N₁=0

desni dio -N₁+0=0

N₁=0

 $\sum x = 0$ $\sum y = 0$

50-T₁=0;

T₁=50kN

50-100+T₁=0;

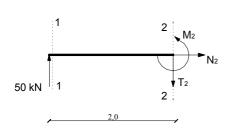
T₁=50kN

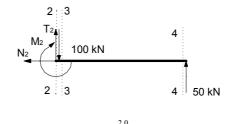
 $\sum M = 0$

 $-50\times0+M_1=0$; **M₁=0**

 $50\times4-100\times2-M_1=0$; **M₁=0**

Presjek 2-2

 $\sum x = 0$

lijevi dio N₂+0=0

N₂=0

desni dio N₂+0=0

 $N_2 = 0$

 $\sum_{x} y = 0$

50-T₂=0;

T₂=50 kN

50-100+T₂=0;

T₂=50 kN

 $\sum M = 0$

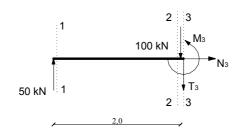
-50×2+M₂=0; **M₂=100 kNm**

=50 kN 50-100+T₂=

50×2-100×0-M₂=0; **M₂=100 kNm**

• pokazano je da računajući s obje strane unutarnje sile su iste za isti poprečni presjek

Presjek 3-3

$$\begin{split} \sum x &= 0 & \text{N}_3 \text{+} 0 \text{=} 0 \\ \sum y &= 0 & \text{50-100-T}_3 \text{=} 0 \ ; \\ \sum M &= 0 & \text{-50} \times 2 \text{+} M_3 \text{=} 0; \end{split}$$

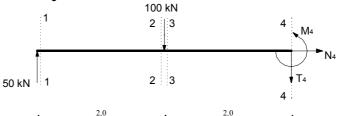
$$N_3 = 0$$

$$\sum y = 0$$

$$T_3 = -50 \text{ kN}$$

$$\sum M = 0$$

$$-50\times2+M_3=0$$
;

Presjek 4-4

$$\sum y = 0$$

$$50-100-T_4=0$$
;

$$\sum M = 0$$

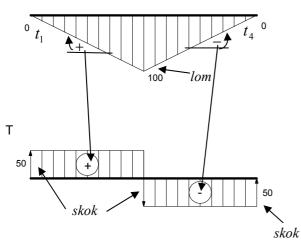
$$-50\times4+100\times2+M_4=0$$

$$M_4 = 0$$

• lakše bi bilo da smo presjeke 3-3, 4-4 računali s lijeve strane (manje posla)

Dijagrami:

Μ

M dijagram - linearan

- crta se na "vlačnoj strani"
- crta se bez predznaka
- lom u dijagramu zbog sile

T dijagram - konstantan

- crta se + → gore
 - → dolje
- crta se s predznacima
- skok u dijagramu za iznos i smjer koncentrirane sile

N dijagram

- nemamo uzdužnih sila
- crta se + → gore
 - → dolie

(T i N kako dobijemo rezultat samo crtamo + gore – dolje)

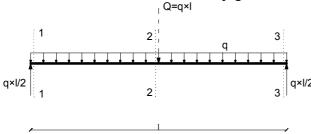
Ν

$$\frac{dM_x}{dx} = T_1 \Rightarrow \frac{100 - 0}{2} = 50 \text{ kN} \quad nagib \ t_1$$

$$\frac{dM_x}{dx} = T_4 = \frac{0 - 100}{2} = -50 \text{ kN} \quad nagib \ t_4$$

Primjer 2: kontinuirano opterećenje

Za uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

- sile koje djeluju na štap su u ravnoteži.

q =
$$10kN/m$$
; I= $5m$
 \rightarrow Q= $50kN$ q×I/2= $25kN$

Proračun unutarnjih sila:

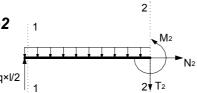
Presjek 1-1

• kod rješavanja paralelno se rješavalo

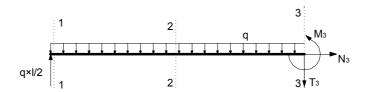
općim brojevima i konkretnim brojevima

Presjek 2-2

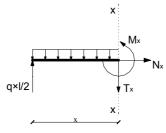

(osim u karakterističnim točkama maksimume možemo tražiti u točkama gdje očekujemo najveće vrijednosti sila, a to je u našem slučaju presjek 2-2)

Presiek 3-3

Presjek x-x

- možemo tražiti vrijednosti unutarnjih sila na bilo kojoj udaljenosti x.

$$\begin{split} &\sum x = 0 & \text{N}_x + 0 = 0 & \text{N}_x = 0 \\ &\sum y = 0 & \text{q} \times \text{I}/2 - \text{q} \times \text{x} - \text{T}_x = 0 \; ; & \text{T}_x = \text{q} \times \text{I}/2 - \text{q} \times \text{x} & \textit{(jednadžba pravca)} \\ &\sum M = 0 & -\text{q} \times \text{I}/2 \times \text{x} + \text{q} \times \text{x} \times \text{x}/2 + M_x = 0; & \text{M}_x = -\text{q} \times \text{x}^2/2 + \text{q} \times \text{x} \times \text{x}/2 & \textit{(jednadžba parabole)} \end{split}$$

Dijagrami:

- kontinurirano opterećenje daje momentni dijagram u obliku parabole
- nultočka poprečnih sila gdje je tangenta u momentnom dijagramu horizontalna

M $\frac{\mathbf{q} \times \mathbf{l}^{2}}{8}$ t_{1} $\frac{\mathbf{q} \times \mathbf{l}^{2}}{\mathbf{k}}$ t_{2} $\frac{dM_{x}}{dx} = 0$ \mathbf{T} $\mathbf{q} \times \mathbf{l}/2$ (25)

N 0 0

Konstrukcija dijagrama:

- nanosimo dvije vrijednosti momenta m_0 u sredini raspona okomito na os nosača (kao da imamo Q silu $m_0 = qxl^2/8$)
- povlačimo prve dvije tangente t_1 i t_2
- povlačimo tangentu t₃ paralelnu sa zaključnom linijom (ovdje s osi štapa)
- konstruiramo pomoćne tangente za parabolu
- parabola ima "trbuh" u smjeru djelovanja opterećenja
- kontinurirano opterećenje daje dijagram poprečnih u obliku pravca
- nemamo uzdužnih sila

ODREĐIVANJE MAKSIMALNE VRIJEDNOSTI MOMENTA (molim ne preskočiti, poneki puta se zbog toga pada na ispitu)

Vrijednost maksimalnog momenta određujemo *iz uvjeta* da je **poprečna sila** na tom mjestu **jednaka nuli**, tj T_x =0.

U našem slučaju to znači da nam je na mjestu t_3 (horizontalna tangenta) poprečna sila nula, a istovremeno vrijednost momenta maksimalna.

$$T_x = -q \cdot x + \frac{ql}{2} = 0 \dots \Rightarrow x = \frac{l}{2} \Rightarrow M_{\text{max}} = \frac{ql^2}{8}$$

Diferencijalni odnosi:

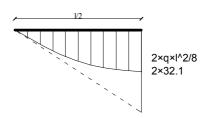
$$\frac{dM_{(x)}}{dx} = T_x$$

$$\frac{2 \times \frac{q \times l^2}{8}}{\frac{l}{2}} = \frac{q \times l}{2} = T_1$$

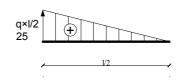
$$\frac{dT_{(x)}}{dx} = -q_{(x)}$$

$$\frac{0 - \frac{q \times l}{2}}{\frac{l}{2}} = -q_{(x)}$$

M

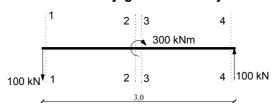

Τ

Primjer 3: koncentrirani moment

Za uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

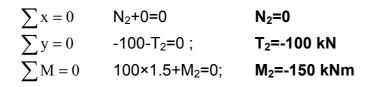
Proračun unutarnjih sila:

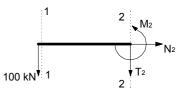
Presjek 1-1

$\sum x = 0$	$N_1+0=0$	N ₁ =0
$\sum y = 0$	-100-T ₁ =0;	T ₁ =-100kN
$\sum M = 0$	100×0+M₁=0:	M ₁ =0

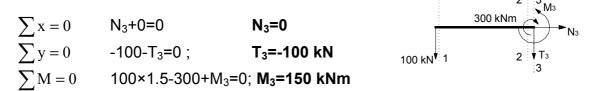

Presjek 2-2

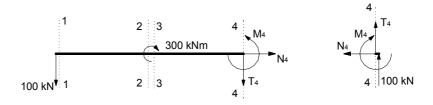

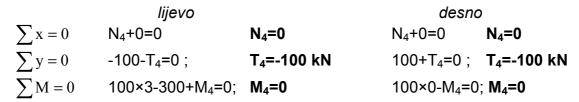

Presjek 3-3

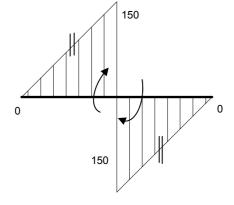

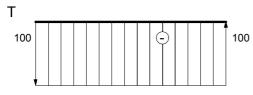
računamo kako nam je lakše

Dijagrami:

Μ

- skok u momentnom dijagramu **zbog** koncetriranog momenta
 - skok u smjeru strijelice
- nagibi tangente isti

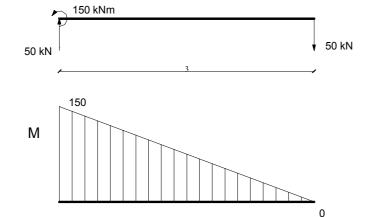
 poprečna sila je negativna na cijelom štapu (kako gledaju sile)

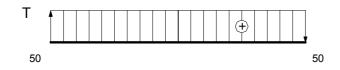
Ν

- nemamo uzdužnih sila

dodatni primjer:

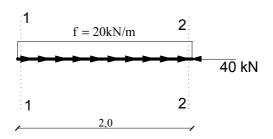
0

Primjer 4: kontinuirano opterećenje u smjeru uzdužne osi štapa

Za uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

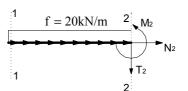
Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

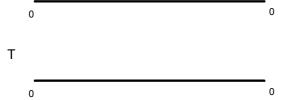
Presjek 2-2

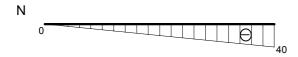
$$\begin{split} \sum x &= 0 & \text{N}_2 + \text{f} \times 2 = 0 & \text{N}_2 = -40 \text{ kN} \\ \sum y &= 0 & \text{O-T}_2 = 0 \text{ ;} & \text{T}_2 = \text{ 0} \\ \sum M &= 0 & \text{O+M}_2 = 0 \text{;} & \text{M}_2 = \text{ 0} \end{split}$$

Dijagrami:

M

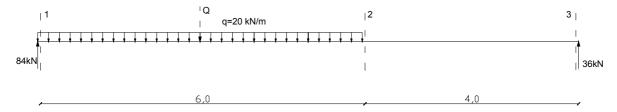
$$\frac{dN_x}{dx} = -f_x \qquad -\frac{-40}{2} = +20 \, kN / m$$

- nemamo momenata

 (opterećenje u smjeru osi ne doprinosi momentnom dijagramu)
- nemamo poprečnih sila (opterećenje u smjeru osi ne doprinosi momentnom dijagramu)
- kontinuirano opterećenje u smjeru osi štapa daje linearan dijagram uzdužnih sila

Zadatak 27:

Za zadani uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N te vrijednost maksimalnog momenta savijanja M_{max} .

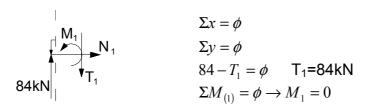

Postupak:

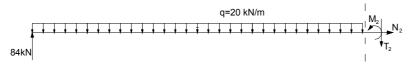
3 karakteristična presjeka

$$q = 20kN/m \rightarrow Q = 20 \cdot 6 = 120kN$$

Pr. 1.

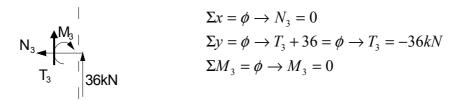

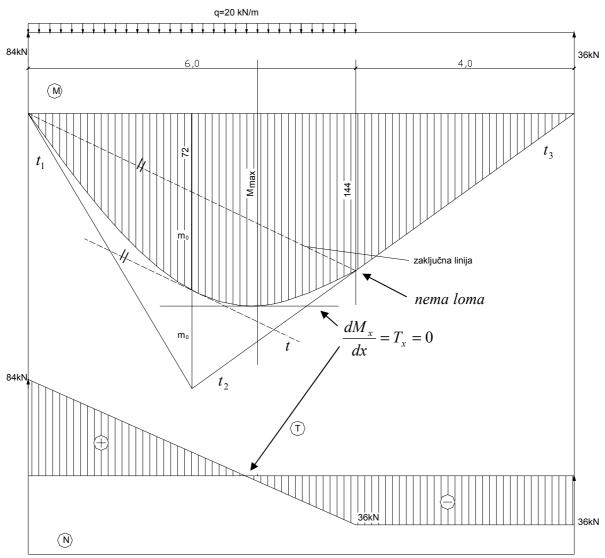
Pr. 2.

$$\begin{split} \Sigma x &= \phi \to N_2 = 0 \\ \Sigma y &= \phi \to 84 - q \cdot 6 = \phi \\ \text{T}_2 &= 84 \text{-} 120 \text{=} \text{-} 36 \text{kN} \end{split} \qquad \begin{aligned} \Sigma M_{(2)} &= \phi \\ M_2 - 84 \cdot 6 + q \cdot 6 \cdot 3 = \phi \\ M_2 &= 84 \cdot 6 - 120 \cdot 3 = 144 \text{kNm} \end{aligned}$$

Pr.3.

$$m_0 = \frac{q \cdot l^2}{8} = \frac{20 \cdot 6^2}{8} = 90kNm$$

t II sa zaključnom linijom

$$T_{1} = \frac{72 + 90 + 90 - 0}{3} = 84kN$$

$$\frac{dMx}{dx} = Tx$$

$$T_{2} = \frac{144 - (72 + 90 + 90)}{3} = -36kN$$

$$T_{3} = \frac{0 - 144}{4} = -36kN$$

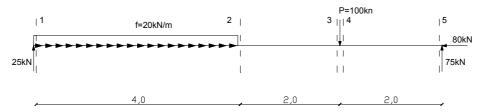
- na mjestu gdje je T_x =0 → imamo M_{max} !!!!!
- **točan** položaj odredimo iz $T_x=0 \rightarrow T_x=84-q\cdot x=0 \rightarrow x=4.2m$

$$M_{\text{max}} = 84 \cdot 4, 2 - \frac{20 \cdot 4, 2^{2}}{2} = 176, 4kNm$$

$$\frac{dTx}{dx} = -q_{x} \qquad \frac{-36 - 84}{6} = -20kN/m$$

Zadatak 28:

Za zadani uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

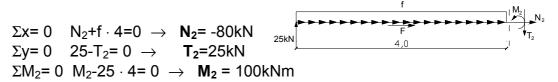
Postupak:

5 karakterističnih presjeka

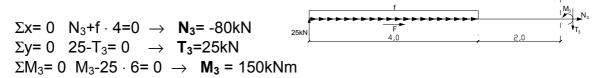
Pr. 1.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $25 - T_1 = 0$
 $T_1 = 25 kN$
 $\Sigma M_1 = 0$ $M_1 = 0$

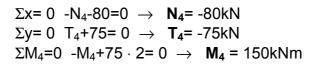
Pr. 2.

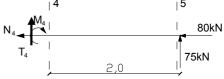

Pr. 3.

Pr. 4.

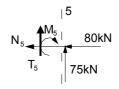

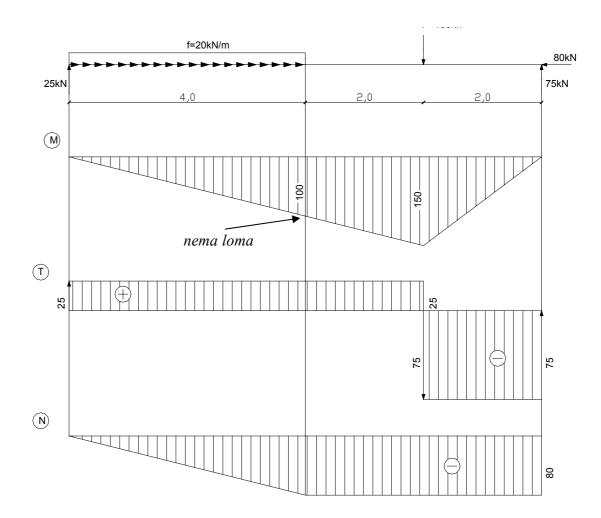

- **kontrola**! $M_4 = M_3$

Pr.5.

$$\begin{array}{ccccc} \Sigma x{=} & 0 & -N_5{-}80{=}0 & \rightarrow & \textbf{N_5}{=} & -80kN \\ \Sigma y{=} & 0 & T_5{+}75{=} & 0 & \rightarrow & \textbf{T_5}{=} & -75kN \\ \Sigma M_5{=} & 0 & \rightarrow & \textbf{M_5}{=}0 \end{array}$$

- $\mathbf{f} ightarrow \mathbf{nema}$ utjecaja na $\mathbf{momentni}$ dijagram

$$\frac{dMx}{dx} = Tx$$

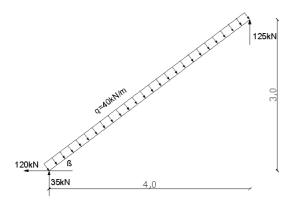
$$T_3 = T_2 = T_1 = \frac{150}{6} = 25kN$$

$$T_4 = T_5 = -\frac{150}{2} = -75kN$$

$$\frac{dNx}{dx} = -f(x)$$
$$-\left(\frac{-80}{4}\right) = 20kN/m$$

Zadatak 29:

Za zadani uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

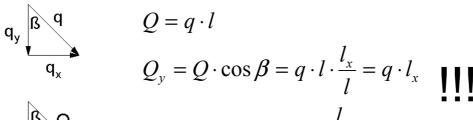

$$tg\beta = \frac{l_{y}}{l_{x}} = \frac{3}{4} = 0.75$$

$$\cos \beta = \frac{l_x}{l}$$

$$\sin \beta = \frac{l_y}{l}$$

Postupak:

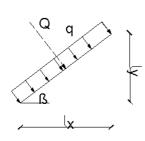

$$Q_y$$
 Q_x

$$Q_x = Q \cdot \sin \beta = q \cdot l \cdot \frac{l_y}{l} = q \cdot l_y$$

kod kontinuiranog opterećenja koje djeluje okomito na os koso položenog tijela dobro je projicirati opterećenje u smjeru globalnih osi x i y, tj. Q na \rightarrow Q_x i Q_y. Zamjenu izvodimo u težištu djelovanja opterećenja.

$$Q = q \cdot l = q \cdot \sqrt{l_x^2 + l_y^2} = 40 \cdot \sqrt{4^2 + 3^2} = 40 \cdot 5 = 200kN$$

$$Q = q \cdot l = 40 \cdot 4 = 160kN$$

$$Q_y = q \cdot l_x = 40 \cdot 4 = 160kN$$

$$Q_y = q \cdot l_x = 40 \cdot 4 = 160kN$$
$$Q_x = q \cdot l_y = 40 \cdot 3 = 120kN$$

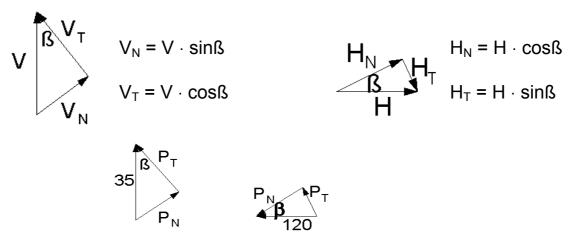
$$Q_y = Q \cdot \cos \beta = 200 \cdot 0.8 = 160kN$$

$$Q_x = Q \cdot \sin \beta = 200 \cdot 0.6 = 120kN$$

Presjek 1.

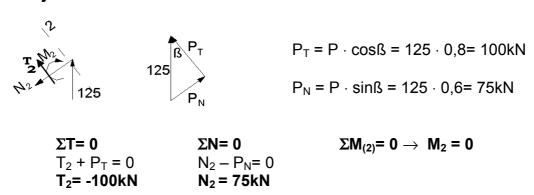
120kN
$$\Sigma x=0 \rightarrow N_{1x}+T_{1x}-120=0$$
 $\Sigma y=0 \rightarrow N_{1y}-T_{1y}+35=0$ N_1 i T_1 nepoznate

iii projiciramo sile V i H u smjeru sila N i T !!!!!

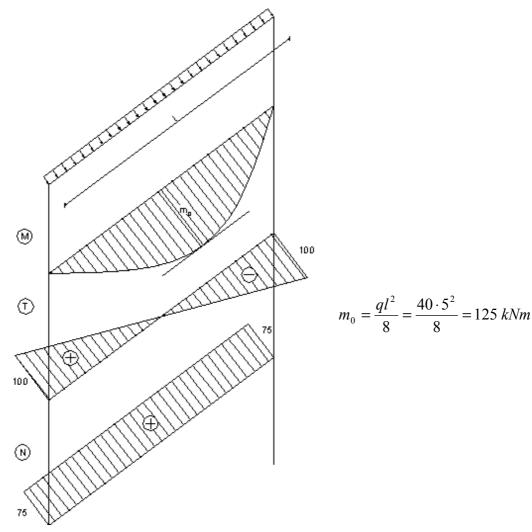
Presjek 2.

 $\Sigma M_{(1)} = 0 \rightarrow M_1 = 0$

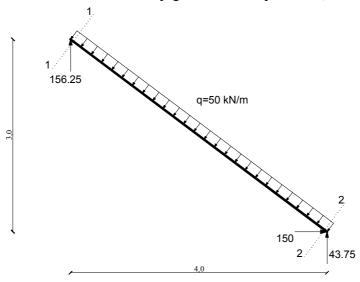
Pogledajte zadatke za vježbu (na kraju 2. dijela) kako vas ne bi iznenadili kosi štapovi s horizontalnim ili vertikalnim opterećenjima na svojim krajevima!!!!

- znamo da je $\mathbf{M} \to \mathbf{parabola}$, a kod kosog štapa parabolu konstruiramo isto kao i kod horizontalnog
- dijagram poprečnih sila je linearan, ali se pojavljuje i dijagram uzdužnih sila koji je konstantan

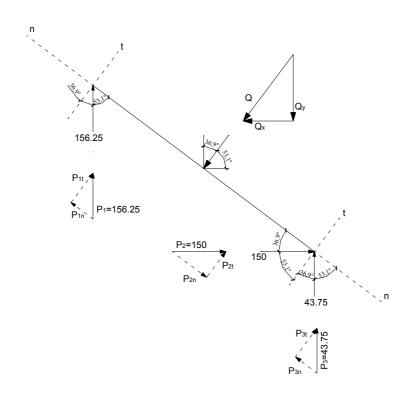
Zadatak 30:

Za zadani uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

Postupak:

•projiciramo sile na smjerove pogodne za crtanje dijagrama: **u smjeru štapa i okomito na štap**

$$tg\alpha = \frac{3}{4} = 0.75 \Rightarrow \alpha = 36.9^{\circ}$$
$$\cos\alpha = 0.8$$
$$\sin\alpha = 0.6$$

$$Q_x = Q \times \sin \alpha = 250 \times 0.6 = 150 \text{ kN}$$

 $Q_y = Q \times \cos \alpha = 250 \times 0.8 = 200 \text{ kN}$

 P_1

$$P_{in} = P_i \times \sin \alpha = 156.25 \times 0.6 = 93.75 \text{ kN}$$

 $P_{it} = P_i \times \cos \alpha = 156.25 \times 0.8 = 125,0 \text{ kN}$

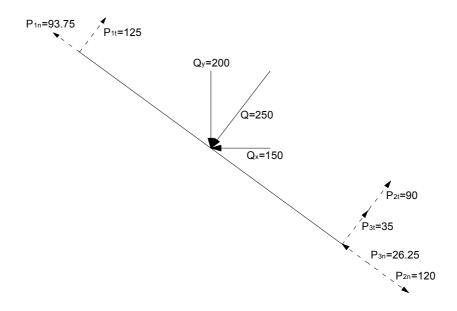
 P_2

$$P_{2n} = P_2 \times \cos \alpha = 150 \times 0.8 = 120,0 \text{ kN}$$

 $P_{2t} = P_2 \times \sin \alpha = 150 \times 0.6 = 90,0 \text{ kN}$

 P_3

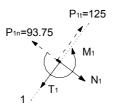
$$P_{3n} = P_3 \times \sin \alpha = 43.75 \times 0.6 =$$
26,25 kN $P_{3t} = P_3 \times \cos \alpha = 43.75 \times 0.8 =$ **35,0 kN**

- sile i štapovi mogu biti zadani pod bilo kojim kutom, ali sve se opet svodi na projiciranje sila na prikladne osi (najčešće u smjeru štapa i okomito na štap)

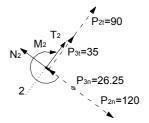
Presjek 1-1

$\sum x = 0$	N ₁ -93.75=0	N₁=93.75 kN
$\sum y = 0$	125-T ₁ =0;	T₁=125 kN
$\sum M = 0$	$0+M_4=0$	M ₄ =0

Presjek 2-2

$$\begin{split} \sum x &= 0 & -\text{N}_2\text{-}26.25\text{+}120\text{=}0 & \text{N}_2\text{=}93.75 \\ \sum y &= 0 & 35\text{+}90\text{+}T_2\text{=}0 \ ; & \text{T}_2\text{=}-125 \text{ kN} \\ \sum M &= 0 & 0\text{+}M_2\text{=}0; & \text{M}_2\text{=}0 \end{split}$$

q=50 kN/m

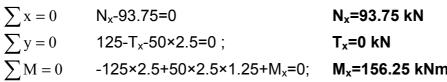
P_{1t}=125

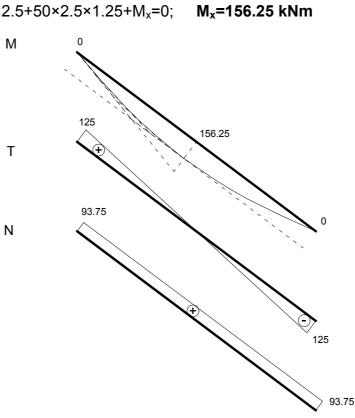
Presjek x-x

 za ovaj slučaj mjesto maksimalnog momenta je gdje je poprečna sila jednaka 0, u l/2

uvjet
$$\rightarrow$$
 T_x=0

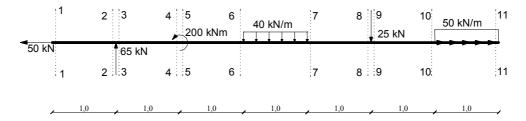
125-50×x-T_x=0 →
$$x = 2.5m = [1/2]$$

Zadatak 31:

Za zadani uravnoteženi sustav odredite dijagrame unutarnjih sila M, T i N.

Postupak:

Proračun unutarnjih sila:

11 karakterističnih presjeka

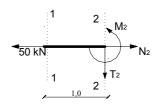
Presjek 1-1

$\sum x = 0$	N_1 -50=0	N₁=50kN
$\sum y = 0$	-T ₁ +0=0 ;	T ₁ =0
$\sum M = 0$	$M_1+0=0$;	$M_1 = 0$

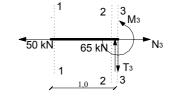
Presjek 2-2

$\sum x = 0$	N_2 -50=0	N ₂ =50kN
$\sum y = 0$	-T ₂ +0=0 ;	T ₂ =0
$\sum M = 0$	$M_2+0=0$;	$M_2 = 0$

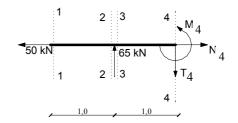
Presjek 3-3

$\sum x = 0$	N ₃ -50=0	N ₃ =50kN
$\sum y = 0$	-T ₃ +65=0 ;	T ₃ =65kN
$\sum M = 0$	$M_2 + 0 = 0$	M ₂ =0

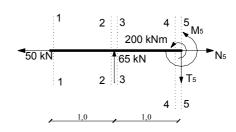
Presjek 4-4

$\sum x = 0$	N ₄ -50=0	N ₄ =50kN
$\sum y = 0$	-T ₄ +65=0 ;	T ₄ =65kN
$\sum M = 0$	M ₄ -65×1,0=0;	M ₄ =65kNm

Presjek 5-5

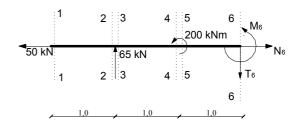
$\sum x = 0$	N ₅ -50=0	N ₅ =50kN
$\sum y = 0$	-T ₅ +65=0 ;	T ₅ =65kN
$\sum M = 0$	M ₅ -65×1,0+ 200=	0; M ₅ =-135kNm

Presjek 6-6

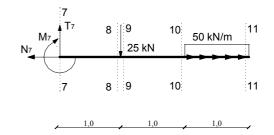
$\sum x = 0$	N ₆ -50=0	N ₆ =50kN
$\sum v = 0$	-T ₆ +65=0 ;	$T_6=65kN$

$$\sum M = 0$$
 M₆-65×2,0+ 200=0; M₆=-70kNm

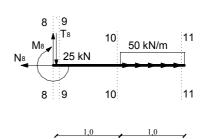
Presjek 7-7

$\sum x = 0$	-N ₇ +50×1.0=0	N ₇ =50kN
$\sum y = 0$	T ₇ -25=0 ;	T ₇ =25kN
$\sum M = 0$	-M ₇ -25×1,0=0;	M ₇ =-25kNm

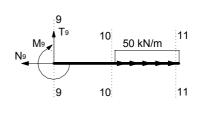
Presjek 8-8

$\sum x = 0$	-N ₈ +50×1.0=0	N ₈ =50kN
$\sum y = 0$	T ₈ -25=0 ;	T ₈ =25kN
$\sum M = 0$	-M ₈ +0=0;	$M_8 = 0$

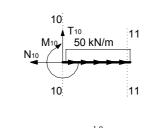
Presjek 9-9

$\sum x = 0$	-N ₉ +50×1.0=0	N ₉ =50kN
$\sum y = 0$	T ₉ +0=0;	T ₉ =0
$\sum M = 0$	-M ₉ +0=0;	$M_9 = 0$

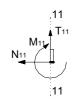
Presjek 10-10

$\sum x = 0$	-N ₁₀ +50×1.0=0	N ₁₀ =50kN
$\sum y = 0$	T_{10} +0=0;	T ₁₀ =0
$\sum M = 0$	-M ₁₀ +0=0;	$M_{10} = 0$

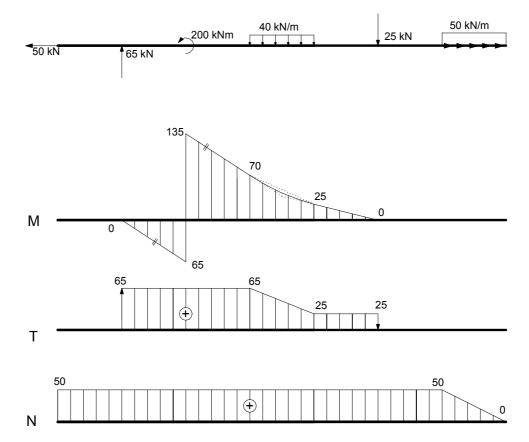

Presjek 11-11

$\sum x = 0$	-N ₁₁ +50×0=0	N ₁₁ =0
$\sum y = 0$	$T_{11}+0=0$;	T ₁₁ =0
$\sum M = 0$	-M ₁₁ +0=0;	$M_{11}=0$

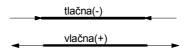
Dijagrami:

objašnjenje dijagrama :

N dijagram

- uzdužna sila može biti tlačna ili vlačna.
- po konvenciji: vlačna sila je pozitivna(+), a tlačna negativna(-)

- pozitivne vrijednosti(+) crtamo gore, a negativne(-) dolje
- na dijagram N utječu samo uzdužna opterećenja (P_N i f (u smjeru osi štapa)),
 N dijagram je potpuno neovisan o dijagramima M i T

koncetrirana sila u smjeru osi štapa P_N – uzrokuje skok N u dijagramu, a između sila dijagram je konstantan

kontinuirano opterećenje u smjeru osi štapa – uzrokuje **linearan** pad ili rast uzdužne sile ovisno o smjeru opterećenja.

T dijagram

- poprečna sila može biti pozitivna(+) ili negativna(-)
- pozitivne vrijednosti(+) crtamo gore, a negativne(-) dolje
- na dijagram **T** utječu samo poprečna opterećanja (**P**_T **i q** (okomito na os štapa)).

koncetrirana sila – uzrokuje skok u **T** dijagramu, između je dijagram konstantan.

kontinuirano opterećenje – uzrokuje linearan pad ili rast poprečne sile ovisno o smjeru opterećenja.

M dijagram

- pozitivne vrijednosti(+) **M** crtamo na **vlačnoj** strani (**ne upisujemo predznak**)
- na dijagram **M** utječu poprečna opterećenja i koncetrirani momenti(**P**_T **i q i M**).

koncetrirani moment – uzrokuje skok u **M** dijagramu, a između sila dijagram je linearan (*nagib lijevo i desno od presjeka je jednak*)

koncetrirana sila – uzrokuje "**lom**" dijagrama, linearan pad ili rast dijagrama, a u ovisnosti o veličini sile mijenja se nagib pravca (*veća sila - strmiji pravac*)

kontinuirano opterećenje okomito na os štapa – daje **parabolu** u **M** dijagramu, ovisno o veličini opterećenja mijenjaju se karakteristike parabole.

opaska:

<u>dijagrami</u> M T parabola linearan

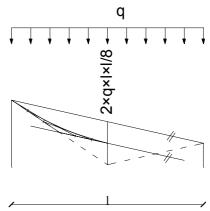
linearan konstantan

konstantan nema

- diferencijalni odnosi

$$\frac{dM_{(x)}}{dx} = T_x \quad \frac{dT_{(x)}}{dx} = -q_{(x)}$$

konstrukcija:

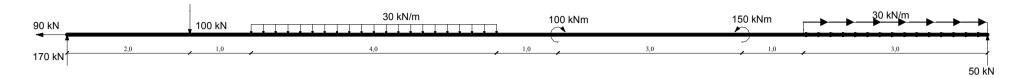

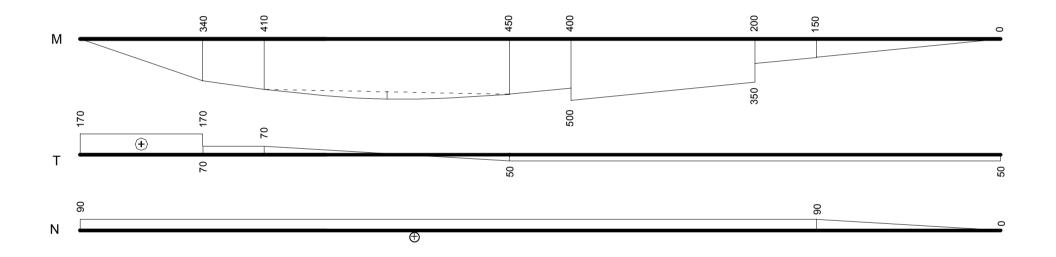
OPASKA!

Smjerovi unutarnjih sila su dogovorena konvencija, ali pri postavljanju jednadžbi ravnoteže mi sami biramo "pozitivne smjerove" !!!

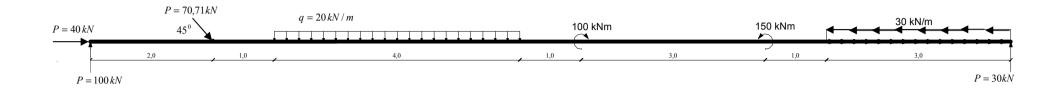
u svim primjerima izabrani pozitivni smjerovi su :

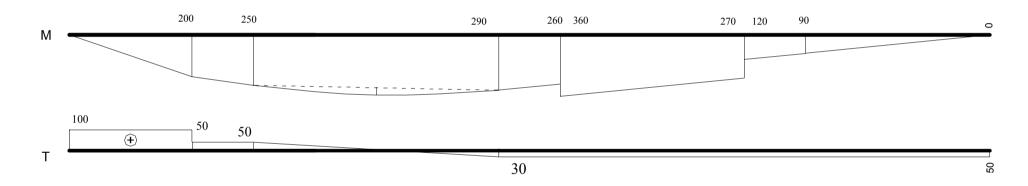
Rekapitulacija 1:

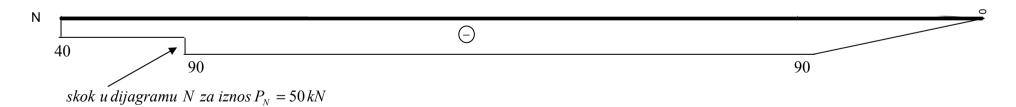

Rekapitulacija 2:

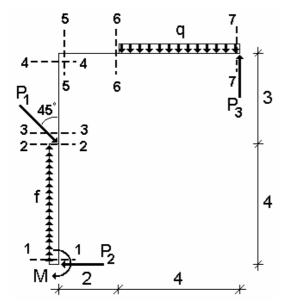

ODREĐIVANJE UNUTARNJIH SILA – složeniji sustavi Zadatak 32:

Za prikazani uravnoteženi sustav odrediti nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

 $P_1 = 70 \text{ kN}$, $P_2 = 50 \text{ kN}$, $P_3 = 90 \text{ kN},$ M = 20 kNmq = 20 kN/m if = 10 kN/m

Postupak:

$$P_{1x} = P_1 \cdot 0,707 = 50 \text{ kN}$$

 $P_{1y} = P_1 \cdot 0,707 = 50 \text{ kN}$

7 karakteristični presjeka

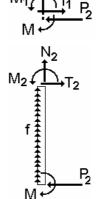
Presjek 1.

$$\Sigma x = 0$$
 $T_1 - P_2 = 0$ $T_1 = 50 \text{ kN}$
 $\Sigma y = 0$ $N_1 = 0$
 $\sum M_{(1)} = 0$ $M_1 - M = 0$ $M_{1} = 20 \text{ kNm}$

(vlak s desne strane)

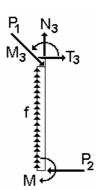
Presjek 2.

$$Σ x = 0$$
 $T_2 = 50 \text{ kN}$
 $Σ y = 0$ $N_2 + f \cdot 4 = 0$ $N_2 = -40 \text{ kN}$
 $Σ M_{(2)} = 0$ $M_2 - M - P_2 \cdot 4 = 0$ $M_2 = 220 \text{ kNm}$ (vlak s desne strane)

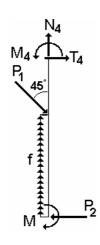
Presjek 3.

$$\Sigma y = 0$$
 $N_3 - P_{1y} + f \cdot 4 = 0$ $N_3 = 10 \text{ kN}$
 $\Sigma x = 0$ $T_3 - P_2 + P_{1x} = 0$ $T_3 = 0$
 $\sum M_{(3)} = 0$ $M_3 = M_2 = 220 \text{ kNm}$
(vlak s desne strane)

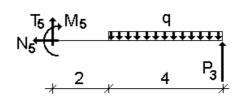
Presjek 4.

$$Σ x = 0$$
 $T_4 = 0$
 $Σ y = 0$ $N_4 = N_3 = 10 \text{ kN}$
 $Σ M_{(4)} = 0$ $M_4 - M - P_2 \cdot 7 + P_{1x} \cdot 3 = 0$
 $M_4 = 220 \text{ kNm}$
(vlak s desne strane)

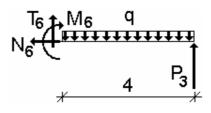
Presjek 5.

$$\begin{array}{lll} \pmb{\Sigma} \; \pmb{x} = \pmb{0} & \pmb{N_5} = 0 \\ \pmb{\Sigma} \; \pmb{y} = \pmb{0} & T_5 + P_3 - q \cdot 4 = 0 & \pmb{T_5} = -10 \; kN \\ \sum \pmb{M_{(5)}} = \pmb{0} & -M_5 - q \cdot 4 \cdot 4 + P_3 \cdot 6 = 0 \\ & \pmb{M_5} = 220 \; kNm \\ & (vlak \; s \; donje \; strane) \end{array}$$

Presjek 6.

$$\begin{array}{lll} \pmb{\Sigma} \; \pmb{x} = \pmb{0} & \pmb{N_6} = 0 \\ \pmb{\Sigma} \; \pmb{y} = \pmb{0} & T_6 - q \cdot 4 + P_3 = 0 & \pmb{T_6} = -10 \; kN \\ \sum \pmb{M_{(6)}} = \pmb{0} & -M_6 - q \cdot 4 \cdot 2 + P_3 \cdot 4 = 0 \\ \pmb{M_6} = 200 \; kNm \\ & (vlak \; s \; donje \; strane) \end{array}$$

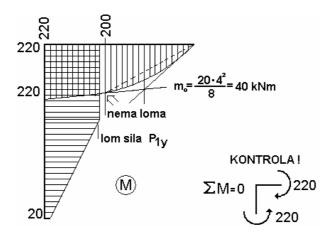
Presjek 7.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_7 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $T_7 = -90 \text{ kN}$
 $\sum M_{(7)} = 0$ $M_7 = 0$

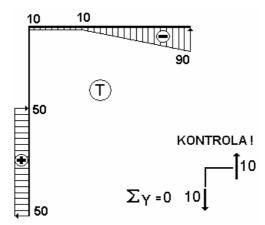

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

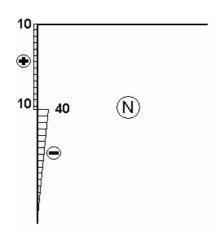
M - dijagram:

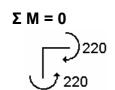
T - dijagram:

N - dijagram:

KONTROLA! (u čvoru)

$$T_4 = 0 \xrightarrow{T_5 = -10} N_5 = 0$$

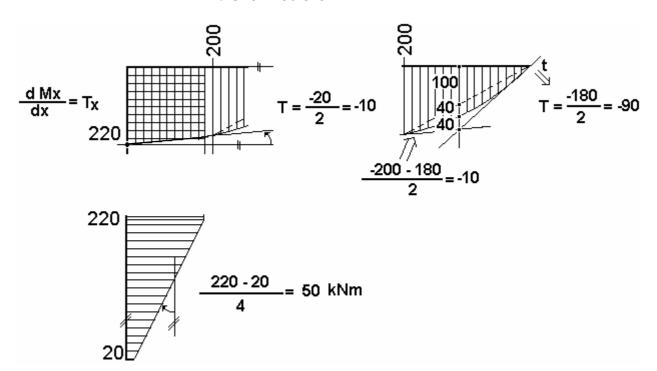
$$\sum x = 0$$

$$\sum y = 0$$

ovdje su nacrtani pozitivi smjerovi unutarnjih sila

Diferencijalni odnosi!

- ⇒ momentni dijagram ⇒ parabole ispod q
 - \Rightarrow **skok** kod koncentriranog **M**
 - ⇒ linearan na mjestu **f** te između koncentriranih sila
- ⇒ dijagram **poprečnih sila** ⇒ **linearan** ispod **q**
 - ⇒ nula na konstantnom dijelu M dijagrama
 - ⇒ skok kod sile P

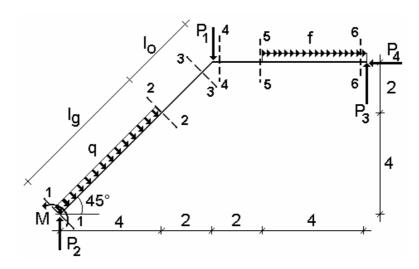

 \Rightarrow dijagram **uzdužnih sila** \longrightarrow **linearan** na dijelu **f**.

Zadatak 33:

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

 P_1 = 120 kN, P_2 = 220 kN, P_3 = 20 kN, P_4 = 160 kN , M = 240 kNm , q = 30 kN/m i f =10 kN/m

Postupak:

6 karakterističnih presjeka

$$P_{2N} = P_2 \cdot \sin \alpha = 220 \cdot \sin 45^\circ = 155,56 \text{ kN}$$

 $P_{2T} = P_2 \cdot \cos \alpha = 220 \cdot \cos 45^\circ = 155,56 \text{ kN}$

$$P_{1T} = 120 \cdot 0.707 = 84.8 \text{ kN}$$

 $P_{1N} = 120 \cdot 0.707 = 84.8 \text{ kN}$

$$I = I_g + I_o$$
 $I = \sqrt{6^2 + 6^2} = 8,49 \text{ m}$
 $I_g = \sqrt{4^2 + 4^2} = 5,66 \text{ m}$ $I_o = 2,83 \text{ m}$

Presjek 1.

$$\Sigma N = 0$$
 $N_1 + P_{2N} = 0$ $N_1 = -155,56 \text{ kN}$
 $\Sigma T = 0$ $T_1 - P_{2T} = 0$ $T_1 = 155,56 \text{ kN}$
 $\sum M_{(1)} = 0$ $M_1 + M = 0$ $M_1 = -M = -240 \text{ kNm}$ (vlak gore)

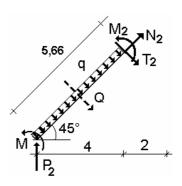

Presjek 2.

$$\Sigma N = 0$$
 $N_2 + P_{2N} = 0$ $N_2 = -155,56 \text{ kN}$
 $\Sigma T = 0$ $T_2 - P_{2T} + q \cdot l_g = 0$
 $T_2 = -30 \cdot 5,66 + 155,56 = -14,15 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(2)}} = \mathbf{0}$$
 M₂ + M - P₂ · 4 + q · $\frac{5.66^2}{2} = 0$

M₂= 160 kNm (vlak dolje)

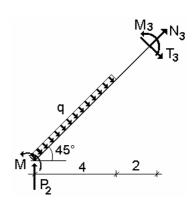

Presjek 3.

$$\Sigma N = 0$$
 $N_3 + P_{2N} = 0$ $N_3 = -155,56 \text{ kN}$
 $\Sigma T = 0$ $T_3 - P_{2T} + q \cdot l_g = 0$ $T_3 = -14,15 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(3)}} = \mathbf{0}$$
 $M_3 + M - P_2 \cdot 6 + q \cdot 5,66 \cdot \left(\frac{5,66}{2} + l_o\right) = 0$

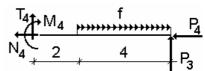
 $M_3 = 120 \text{ kNm} \text{ (vlak dolje)}$

Presjek 4.

$$\Sigma x = 0$$
 -N₄ - P₄ + f · 4 = 0 N₄ = -160 + 10 · 4 = -120 kN

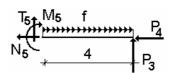
$$\Sigma y = 0$$
 $T_4 + P_3 = 0$ $T_4 = -20 \text{ kN}$

Presjek 5.

$$\Sigma x = 0$$
 -N₅ - P₄ + f · 4 = 0 N₅ = -120 kN

$$\Sigma$$
 y = 0 $P_3 + T_5 + = 0$ $T_5 = -20 \text{ kN}$

Presjek 6.

$$\Sigma x = 0$$
 $-N_6 - P_4 = 0$ $N_6 = -160 \text{ kN}$

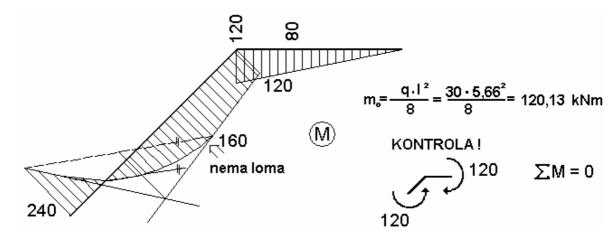
$$\Sigma y = 0$$
 $T_6 + P_3 = 0$ $T_6 = -20 \text{ kN}$

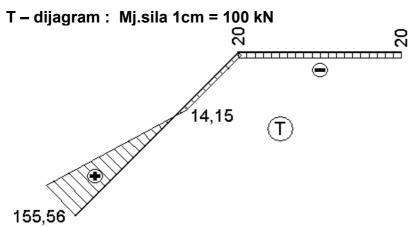
$$\sum M_{(6)} = 0$$
 $M_6 = 0$

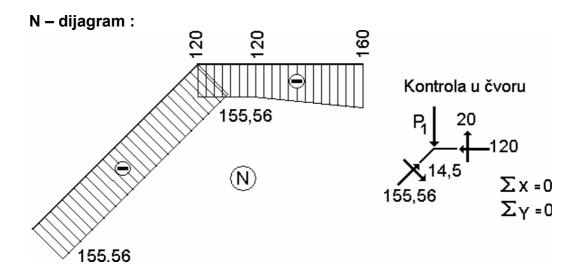

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

M - dijagram : Mj. sila 1 cm = 100 kNm

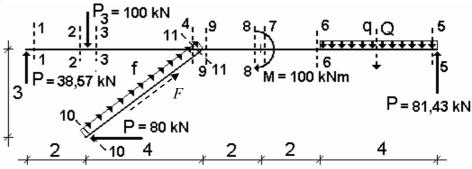

Zadatak 34: (kontinuirano opterećenje f u smjeru kosog štapa !!!!)

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

f = 20 kN/m \rightarrow F = 100 kN \Rightarrow F_x= f · I_x=20 ·4 = 80 kN; F_y= f · I_y=20 ·3 = 60 kN; !!!!! q = 20 kN/m \rightarrow Q= 80 kN

Postupak:

11 karakterističnih presjeka

Presjek 1.

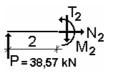
$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $38,57 - T_1 = 0$ $T_1 = 38,57 \text{ kN}$

$$\sum M_{(1)} = 0 \quad M_1 = 0$$

$$T_1 = 38,57 \text{ kN}$$

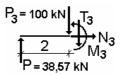
Presjek 2.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_2 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $38,57 - T_2 = 0$ $T_2 = 38,57 \text{ kN}$
 $\sum M_{(2)} = 0$ $M_2 - 38,57 \cdot 2 = 0$ $M_2 = 77,14 \text{ kNm}$ (vlak dolje)

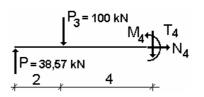
Presiek 3.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_3 = 0 \text{ kN}$
 $\Sigma y = 0$ $38,57 - 100 - T_3 = 0$ $T_3 = -61,43 \text{ kN}$
 $\sum M_{(3)} = 0$ $M_3 - 38,57 \cdot 2 = 0$ $M_3 = 77,14 \text{ kNm}$

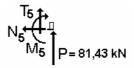
Presiek 4.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_4 = 0 \text{ kN}$
 $\Sigma y = 0$ $38,57 - 100 - T_4 = 0$
 $T_4 = -61,43 \text{ kN}$
 $\Sigma M_{(4)} = 0$ $M_4 - 38,57 \cdot 6 + 100 \cdot 4 = 0$
 $M_4 = -168,58 \text{ kNm}$ (vlak gore)

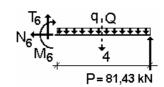
Presiek 5.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_5 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $T_5 + 81,43 = 0$ $T_5 = -81,43 \text{ kN}$
 $\sum M_{(5)} = 0$ $M_5 = 0$

Presjek 6.

$$\Sigma$$
 x = 0 N₆ = 0
 Σ y = 0 T₆ + 81,43 - 20 · 4 = 0
T₆ = -1,43 kN
 Σ M₍₆₎ = 0 -M₆ - q · 4 · 2 + 81,43 · 4 = 0
M₆ = 165,72 kNm (vlak dolje)

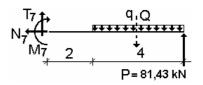

Presjek 7.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_7 = 0$

$$\Sigma$$
 y = 0 $T_7 + 81,43 - q \cdot 4 = 0$
 $T_7 = -1,43 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(7)} = \mathbf{0}$$
 -M₇ - q · 4 · 4 + 81,43 · 6 = 0
 $\mathbf{M}_7 = 168,58 \text{ kNm (vlak dolje)}$

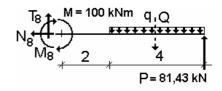

Presjek 8.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_8 = 0 kN$

$$\Sigma$$
 y = 0 $T_8 - q \cdot 4 + 81,43 = 0$
 $T_8 = -1,43 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(8)}} = \mathbf{0}$$
 -M₈ - q · 4 · 4 + 81,43 · 6 - 100 = 0
 $\mathbf{M_8} = 68,58 \text{ kNm}$ (vlak dolje)

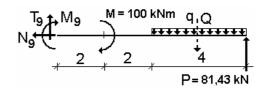

Presjek 9.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_9 = 0 kN$

$$\Sigma$$
 y = 0 $T_9 + 81,43 - q \cdot 4 = 0$
 $T_9 = -1,43 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(9)}} = \mathbf{0}$$
 -M₉ - 100 - q · 4 · 6 + 81,43 · 8 = 0
 $\mathbf{M_9} = 71,44 \text{ kNm (vlak dolje)}$

Presjek 10.

$$tg\alpha = \frac{3}{4} \Rightarrow \alpha = 36.87^{\circ}$$

$$P_T = P \cdot \sin \alpha = 80 \cdot 0.6 = 48 \text{ kN}$$

$$P_{11} = P \cdot cos\alpha = 80 \cdot 0.8 = 64 \text{ kN}$$

$$P_T = P \cdot \sin \alpha = 80 \cdot 0,6 = 48 \text{ kN}$$

 $P_N = P \cdot \cos \alpha = 80 \cdot 0,8 = 64 \text{ kN}$

$$\sum N = 0$$
 $N_{10} - P_N = 0$
 $\sum T = 0$ $T_{10} - P_T = 0$

$$N_{10} - P_N = 0$$
 $N_{10} = 64 \text{ kN}$
 $T_{10} - P_T = 0$ $T_{10} = 48 \text{ kN}$

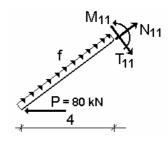
$$N_{10}$$
 N_{10}
 $P = 80 \text{ kN}$

Presjek 11.

$$\Sigma N = 0$$
 $N_{11} + f \cdot I - P_N = 0$ $N_{11} = -20 \cdot 5 + 64 = -36 \text{ kN}$

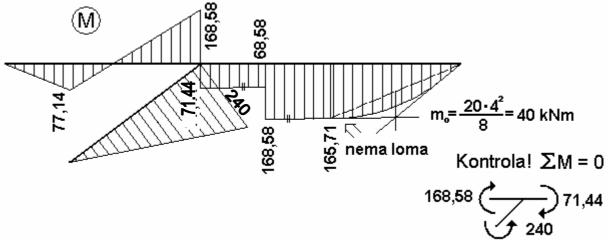
$$\Sigma T = 0$$
 $T_{11} - P_T = 0$ $T_{11} = 48 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(11)} = \mathbf{0}$$
 $\mathbf{M}_{11} - 80 \cdot 3 = 0$ $\mathbf{M}_{11} = 240 \text{ kNm}$ (vlak dolje desno)

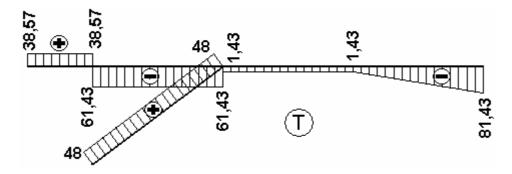

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

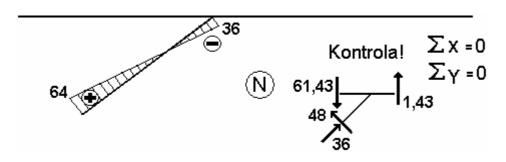
M - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

T - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

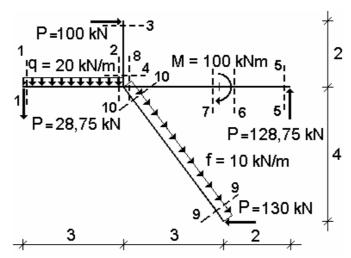

N - dijagram:

Zadatak 35: (kontinuirano opterećenje f u smjeru kosog štapa !!!!)

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

Postupak:

10 karakterističnih presjeka

$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $T_1 = -28,75 \text{ kN}$

$$\sum M_{(1)} = 0$$
 $M_1 = 0$

$$\begin{array}{c}
\downarrow^{T_1} \\
\downarrow^{N_1} \\
N_1
\end{array}$$
P=28.75 kN

Presjek 2.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_2 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $-T_2 - q \cdot 3 - 28,75 = 0$ $T_2 = -88,75 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(2)}} = \mathbf{0}$$
 $M_2 + 28,75 \cdot 3 + q \cdot 3 \cdot 1,5 = 0$

$$M_2 = -176,25 \text{ kNm} \text{ (vlak gore)}$$

$$q = 20 \text{ kN/m}$$
 $P = 28,75 \text{ kN}$
 M_2

Presjek 3.

$$\Sigma x = 0$$
 100 $-T_3 = 0$ $T_3 = 100 \text{ kN}$

$$\Sigma y = 0$$
 $N_3 = 0$

$$\sum M_{(3)} = 0$$
 $M_3 = 0$

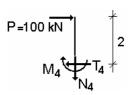

Presjek 4.

$$\Sigma x = 0$$
 $T_4 = 100 \text{ kN}$

$$\Sigma y = 0$$
 $N_4 = 0$

$$\sum M_{(4)} = 0$$
 - $M_4 - 100 \cdot 2 = 0$ $M_4 = -200$ kNm (vlak lijevo)

Presiek 5.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_5 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_5 = -128,75 \text{ kN}$

$$\sum M_{(5)} = 0$$
 $M_5 = 0$

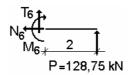
Presjek 6.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_6 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_6 = -128,75 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(6)} = \mathbf{0}$$
 -M₆ + 128,75 · 5 = 0

 $\mathbf{M}_{6} = 257,50 \text{ kNm (vlak dolje)}$

Presjek 7.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_7 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_7 = -128,75 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(7)} = \mathbf{0}$$
 -M₇ - M + 128,75 · 2 = 0
 $\mathbf{M}_7 = 157,50 \text{ kNm}$

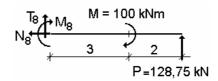
$$N_7$$
 $M = 100 \text{ kNm}$
 M_7 2
 $P = 128,75 \text{ kN}$

Presjek 8.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_8 = 0 kN$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_8 = -128,75 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(8)} = \mathbf{0}$$
 -M₈ - M + 128,75 · 5 = 0
M₈ = 543,75 kNm

Presjek 9.

$$tg\alpha = \frac{4}{3} \Rightarrow \alpha = 53.13^{\circ}$$

$$P_T = P \cdot \sin \alpha = 130 \cdot 0.8 = 104 \text{ kN}$$

$$P_{N} = P \cdot \cos \alpha = 130 \cdot 0.6 = 78 \text{ kN}$$

$$\sum N = 0$$

$$N_9 + P_N = 0$$

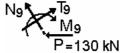
$$N_9 = -78 \text{ kN}$$

$$\sum T = 0$$

$$T_9 - P_T = 0$$

$$T_9 = 104 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(9)} = 0$$
 $M_9 = 0$

Presjek 10.

$$\sum N = 0$$

$$N_{10} - f \cdot L + P_N = 0$$

$$N_{10} = 10 \cdot 5 - 78 = -28 \text{ kN}$$

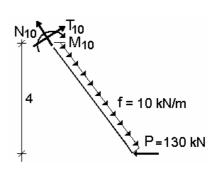
$$\sum T = 0$$

$$T_{10} = 104 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(10)} = 0$$

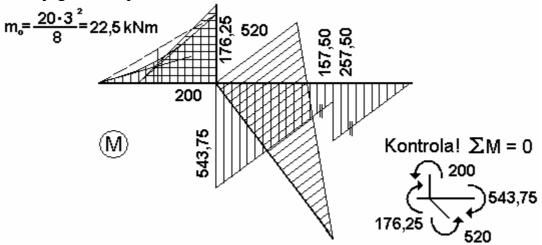
$$-M_{10} - 130 \cdot 4 = 0$$

$$\mathbf{M}_{10} = -520 \text{ kNm} \text{ (vlak desno)}$$

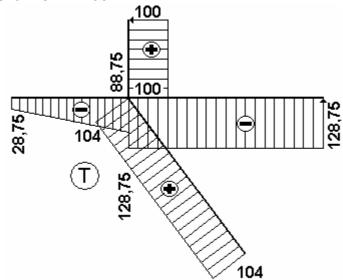

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

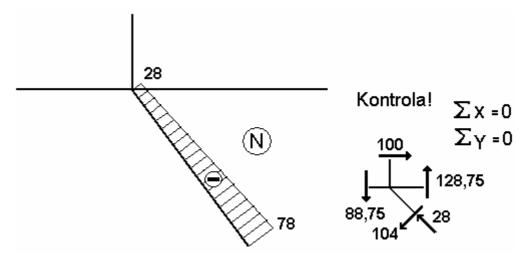
M - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

T - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

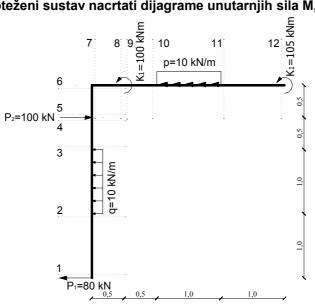

N - dijagram:

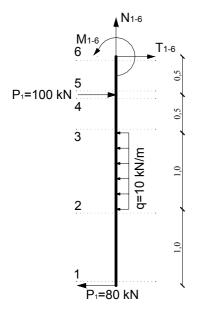

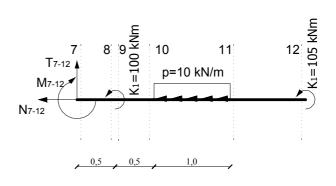
Zadatak 36:

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

Postupak: smjerovi unutarnjih sila za pojedine presjeke :

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

Presjek 2-2

 $\begin{array}{lll} \sum x = 0 & -T_2 + 80 = 0 \ ; & \textbf{T_2=80 kN} \\ \sum y = 0 & \textbf{N_2+0=0} & \textbf{N_2=0} \\ \sum M = 0 & \textbf{M_2-80} \times 1 = 0; & \textbf{M_2=80 kNm} \end{array}$

Presjek 3-3

Presjek 4-4

$$\begin{split} \sum x &= 0 & -T_4 + 80 + 10 \times 1 = 0 \ ; & \textbf{T_4=90 kN} \\ \sum y &= 0 & \textbf{N_4+0=0} & \textbf{N_4=0} \\ \sum M &= 0 & \textbf{M_4-80} \times 2.5 - 10 \times 1 \times 1.0 = 0; & \textbf{M_4=210 kNm} \end{split}$$

Presjek 5-5

$$\begin{split} \sum x &= 0 & T_5 + 80 + 10 \times 1 - 100 = 0 \; ; & T_5 = -10 \; \text{kN} \\ \sum y &= 0 & -N_5 + 0 = 0 & N_5 = 0 \\ \sum M &= 0 & M_5 - 80 \times 2.5 - 10 \times 1 \times 1.0 + 100 \times 0 = 0 ; & M_5 = 210 \; \text{kNm} \end{split}$$

Presjek 6-6

$$\begin{split} \sum x &= 0 & T_6 + 80 + 10 \times 1 - 100 = 0 \; ; & T_6 = -10 \; kN \\ \sum y &= 0 & -N_6 + 0 = 0 & N_6 = 0 \\ \sum M &= 0 & -M_6 - 80 \times 3 - 10 \times 1 \times 1.5 + 100 \times 0.5 = 0 ; & M_6 = 205 \; kNm \end{split}$$

Presjek 12-12

$$\sum M = 0$$
 -M₁₂+105=0; M₁₂=105 kNm

Presjek 11-11

$$\sum M = 0$$
 -M₁₁+105=0; M₁₁=105 kNm

Presjek 10-10

$$\sum y = 0$$
 T_{10} +0=0; T_{10} =0

$$\sum M = 0$$
 -M₁₀+105=0; M₁₀=105 kNm

Presjek 9-9

$$\sum y = 0$$
 $T_9 + 0 = 0$; $T_9 = 0$

$$\sum M = 0$$
 -M₉+105=0; M₉=105 kNm

Presjek 8-8

$$\sum y = 0$$
 $T_8 + 0 = 0$; $T_8 = 0$

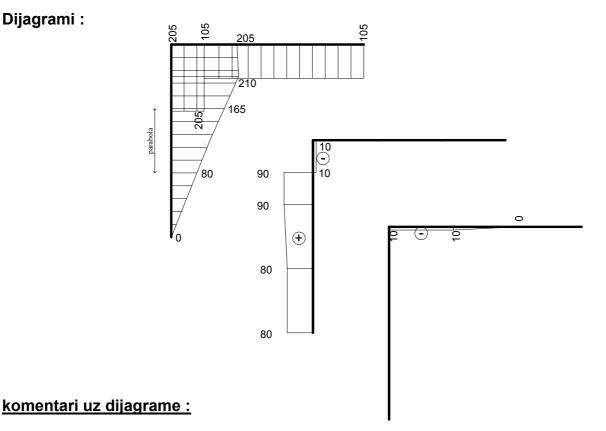
$$\sum M = 0$$
 -M₈+105+100=0; M₈=205 kNm

Presjek 7-7

$$\sum y = 0$$
 $T_7 + 0 = 0$ $T_7 = 0$

$$\sum M = 0$$
 -M₇+105=0; M₇=205 kNm

Dijagrami:

M

ravnoteža momenata – primjećujemo da u spoju grede i stupa imamo momente jednakog iznosa, suprotnog smjera tj. imamo ravnotežu čvora

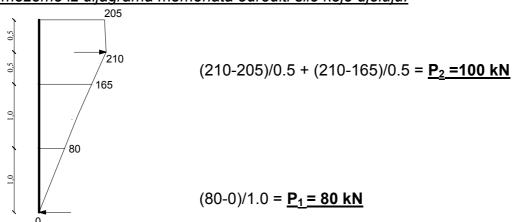
NiT

ravnoteža sila u čvoru:

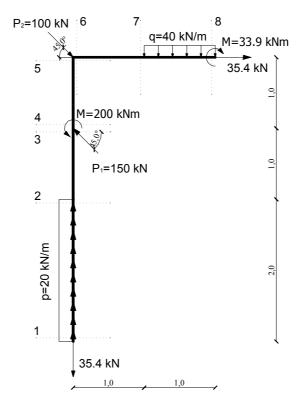
$$\sum x = 0 \qquad \qquad \sum y = 0$$

poprečne sile stupa postaju uzdužne sile grede Opaska: poprečne sile grede postaju uzdužne sile stupa(u ovom slučaju su 0)

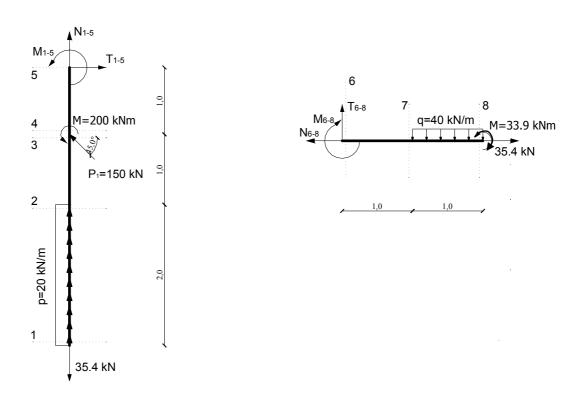
kako možemo iz dijagrama momenata odrediti sile koje djeluju:

Zadatak 37: Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

Postupak: smjerovi unutarnjih sila za pojedine presjeke :

rastavljamo sile:

$$P_1$$

$$P_{1x} = P_1 \times \cos 45^\circ = 150.0 \times 0.707 =$$
106.1 kN $P_{1y} = P_1 \times \sin 45^\circ = 150.0 \times 0.707 =$ **106.1 kN**

 P_2

$$P_{2x} = P_2 \times \cos 45^\circ = 100.0 \times 0.707 = 70.7 \text{ kN}$$

 $P_{2y} = P_2 \times \sin 45^\circ = 100.0 \times 0.707 = 70.7 \text{ kN}$

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

$$\sum x = 0$$
 -T₁+0=0; T₁=0

$$\begin{array}{lll} \sum x = 0 & -T_1 + 0 = 0 \; ; & & \textbf{T_1=0} \\ \sum y = 0 & & \textbf{N_1-35.4=0} & & \textbf{N_1=35.4kN} \\ \sum M = 0 & & \textbf{M_1+0=0} \; ; & & \textbf{M_1=0} \end{array}$$

$$\sum M = 0$$
 $M_1+0=0$; $M_1=0$

Presjek 2-2

$$\sum x = 0$$
 -T₂+0=0; T₂=0

$$\sum y = 0$$
 N₂-35.4+20×2=0 N₂=-4.6kN

Presjek 3-3

$$\sum x = 0$$
 -T₃+0=0; T₃=0

$$\begin{array}{lll} \sum x = 0 & -\text{T}_3\text{+}0\text{=}0 \ ; & \textbf{T}_3\text{=}\textbf{0} \\ \sum y = 0 & \text{N}_3\text{-}35.4\text{+}20\text{\times}2\text{=}0 & \textbf{N}_3\text{=}\text{-}4.6\text{kN} \\ \sum M = 0 & \text{M}_3\text{+}0\text{=}0; & \textbf{M}_3\text{=}\textbf{0} \end{array}$$

$$\sum M = 0$$
 $M_3 + 0 = 0$; $M_3 = 0$

Presjek 4-4

$\sum x = 0$	-T ₄ +106.1=0 ;	T ₄ =106.1 kN
$\sum y = 0$	N ₄ -35.4+20×2+106.1=0	N ₄ =-110.7 kN
$\sum M = 0$	M ₄ +200=0;	M ₄ =-200 kNm

Presjek 5-5

$\sum x = 0$	-T ₅ +106.1=0 ;	T ₅ =106.1 kN
$\sum y = 0$	N ₅ -35.4+20×2+106.1=0	N ₅ =-110.7 kN
$\sum M = 0$	M ₅ +200-106.1 ×1=0;	M₅=-93.9 kNm

Presjek 8-8

$$\sum x = 0$$
 -N₈+35.4=0 N₈=35.4 kN

$$\sum y = 0$$
 $T_8 + 0 = 0$; $T_8 = 0$

Presjek 7-7

$$\sum x = 0$$
 -N₇+35.4=0 N₇=35.4 kN

$$\sum y = 0$$
 $T_7-40 \times 1=0$; $T_7=40 \text{ kN}$

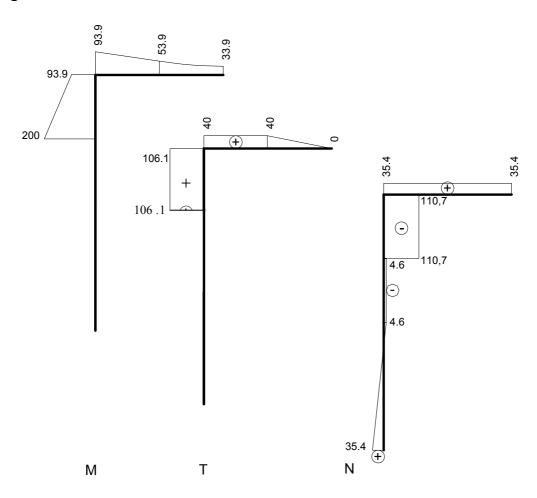
$$\sum y = 0$$
 T_7 -40×1=0 ; T_7 =40 kN $\sum M = 0$ -M₇-33.9-40×1×0.5=0; M_7 =-53.9 kNm

Presjek 6-6

$$\sum x = 0$$
 -N₆+35.4=0 N₆=35.4 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₆-33.9-40×1×1.5=0; M₆=-93.9 kNm

Dijagrami:

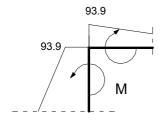

komentari uz dijagrame:

• na spoju stupa i grede moramo imati zadovoljene uvjete ravnoteže.

M

ravnoteža momenata (ako računamo momente sa dvije strane možemo se kontrolirati postavljanjem ravnoteže čvora)

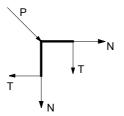
momenti su suprotnog smjera i poništavaju se znači ravnoteža je zadovoljena.

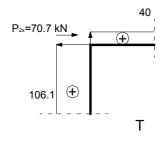
NiT

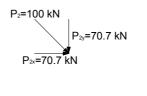
ravnoteža sila u čvoru:

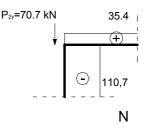
$$\sum x = 0$$

$$\sum y = 0$$

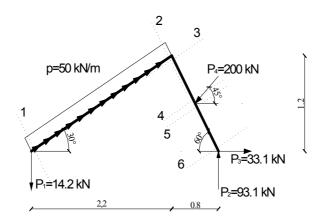
- poprečna sila iz stupa + vanjsko djelovanje = uzdužna sile grede
- uzdužna sila iz stupa + vanjsko djelovanje = poprečna sila grede

OPASKA:

prilikom proračuna unutarnjih sila nismo upotrebljavali silu P_2 , samo je poslužila kao kontrola ravnoteže sila u čvoru.

Zadatak 38:

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

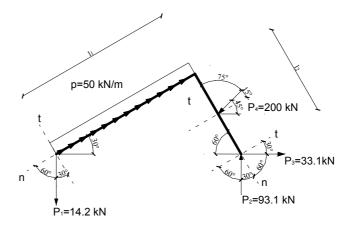
Postupak:

$$l_1 = \sqrt{2.2^2 + 1.2^2} = 2.5 \text{m}$$

 $l_2 = \sqrt{0.8^2 + 1.2^2} = 1.44 \text{m}$

$$cos 60^{\circ} = 0.5$$

 $cos 30^{\circ} = 0.87$
 $cos 15^{\circ} = 0.97$
 $cos 75^{\circ} = 0.26$

$$P_1$$

 $P_{ln} = P_1 \times \cos 60^\circ = 14.2 \times 0.5$ = 7.1 kN
 $P_{lt} = P_1 \times \cos 30^\circ = 14.2 \times 0.87$ = 12.4 kN

$$P_2$$
 $P_{2n} = P_2 \times \cos 30^\circ = 93.1 \times 0.87$ = 80.1 kN $P_{2t} = P_2 \times \cos 60^\circ = 93.1 \times 0.5$ = 46.6 kN

$$P_3$$

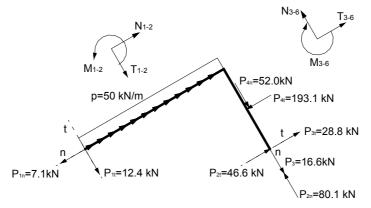
 $P_{3n} = P_3 \times \cos 60^\circ = 35.2 \times 0.5$ = 16.6 kN
 $P_{3r} = P_3 \times \cos 30^\circ = 35.2 \times 0.87$ = 28.8 kN

$$P_4$$

$$P_{4n} = P_4 \times \cos 75^\circ = 200 \times 0.26 = 52.0 \text{ kN}$$

$$P_{4t} = P_4 \times \cos 15^\circ = 200 \times 0.97 = 193.2 \text{ kN}$$

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

$\sum x = 0$	N_1 -7.1=0	N ₁ =7.1 kN
$\sum y = 0$	-T ₁ -12.4=0	T ₁ =-12.4 kN
$\sum M = 0$	$M_1+0=0$;	M ₁ =0

Presjek 2-2

$\sum x = 0$	N ₂ -7.1+50×2.5=0	N ₂ =-117.9 kN
$\sum y = 0$	-T ₂ -12.4=0	T ₂ =-12.4 kN
$\sum M = 0$	M ₂ +12.4×2.5=0;	M ₂ =-31.0 kNm

Presjek 6-6

$\sum x = 0$	-N ₆ -80.1+16.6=0	N ₆ =-63.5 kN
$\sum y = 0$	T ₆ +46.6+28.8=0;	T ₆ =-75.4 kN
$\sum M = 0$	-M ₆ +0=0;	M ₆ =0

Presjek 5-5

$\sum x = 0$	-N ₅ -80.1+16.6=0	N ₅ =-63.5 kN
$\sum y = 0$	T ₅ +46.6+28.8=0;	T ₅ =-75.4 kN
$\sum M = 0$	-M ₅ +46.6×0.72+28.8×0.72=0;	M ₅ =54.3 kNm

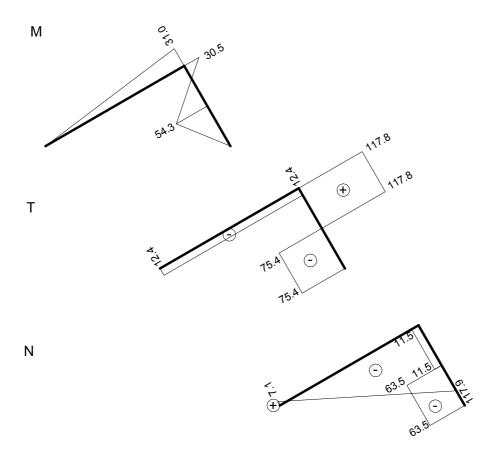
Presjek 4-4

$\sum x = 0$	-N₄-80.1+16.6+52=0	N₄=-11.5 kN
$\sum y = 0$	T ₄ +46.6+28.8-193.2=0	T ₄ =117.8 kN
$\sum M = 0$	-M ₄ +46.6×0.72+28.8×0.72=0;	M ₄ =54.3 kNm

Presjek 3-3

$\sum x = 0$	-N ₃ -80.1+16.6+52=0	N ₃ =-11.5 kN
$\sum y = 0$	T ₃ +46.6+28.8-193.2=0	T ₃ =117.8 kN
$\sum M = 0$	-M ₃ +46.6×1.44+28.8×1.44-193.2×0.72=0;	M ₃ =-30.5 kNm

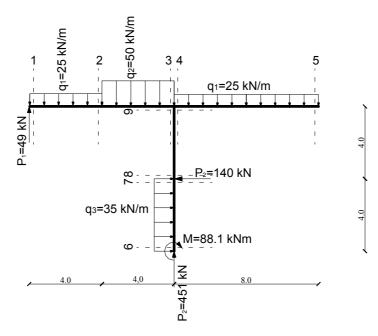
Dijagrami :

• Ravnoteža čvora zadovoljena, prisutne su male razlike zbog zaokruživanja decimala.

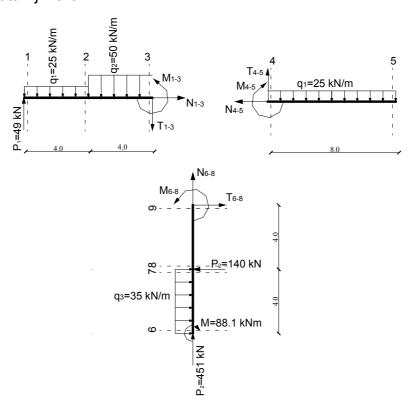
Zadatak 39:

Za prikazani uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila M,T i N

Postupak:

Smjerovi unutarnjih sila:

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

$\sum x = 0$	$N_1+0=0$	N ₁ =0
$\sum y = 0$	-T ₁ +49=0	T₁=49 kN
$\sum M = 0$	$M_1+0=0;$	M ₁ =0

Presjek 2-2

$\sum x = 0$	$N_2+0=0$	$N_2=0$
$\sum y = 0$	-T ₂ +49-25×4.0=0	T ₂ =-51 kN
$\sum M = 0$	M ₂ -49×4.0+25×4.0×2.0=0;	M ₂ =-4 kNm

Presjek 3-3

$\sum x = 0$	N ₃ +0=0	N ₃ =0
$\sum y = 0$	-T ₃ +49-25×4.0-50×4.0=0	T ₃ =-251.0 kN
$\sum M = 0$	M ₃ -49×8.0+25×4.0×6.0+50×4.0×2.0=0;	M ₃ =-608.0 kNm

Presjek 5-5

$\sum x = 0$	-N ₅ +0=0	N ₅ =0
$\sum y = 0$	$T_5+0=0$;	T ₅ =0
$\sum M = 0$	-M ₅ +0=0;	M ₅ =0

Presjek 4-4

$\sum x = 0$	-N ₄ +0=0	N ₄ =0
$\sum y = 0$	T ₄ -25×8.0=0	T ₄ =200 kN
$\sum M = 0$	-M ₄ -25×8.0×4.0=0;	M ₄ =-800 kNm

Presjek 6-6

$$\sum x = 0$$
 T_6 +0=0 T_6 =0

$$\sum_{n=0}^{\infty} y = 0$$
 N₆+451.0=0; N₆=-451.6 kN

$$\sum M = 0$$
 M_6 -88.1=0; M_6 =88.1 kNm

Presjek 7-7

$$\sum y = 0$$
 N₇+451.0=0; N₇=-451.6 kN

$$\sum M = 0$$
 M₇-88.1+35×4.0×2.0=0; M₇=-191.9 kNm

Presjek 8-8

$$\sum x = 0$$
 $T_8 + 35 \times 4.0 - 140.0 = 0$ $T_8 = 0$

$$\sum y = 0$$
 N₈+451.0=0; N₈=-451.6 kN

$$\begin{split} \sum x &= 0 & T_8 + 35 \times 4.0 - 140.0 = 0 & T_8 = 0 \\ \sum y &= 0 & N_8 + 451.0 = 0 \; ; & N_8 = -451.6 \; kN \\ \sum M &= 0 & M_8 - 88.1 + 35 \times 4.0 \times 2.0 = 0 \; ; & M_8 = -191.9 \; kNm \end{split}$$

Presjek 9-9

$$\begin{split} \sum x &= 0 & T_9 + 35 \times 4.0 - 140.0 = 0 & T_9 = 0 \\ \sum y &= 0 & N_9 + 451.0 = 0 \; ; & N_9 = -4 \\ \sum M &= 0 & M_9 - 88.1 + 35 \times 4.0 \times 6.0 - 140 \times 4.0 = 0 \; ; & M_9 = -4 \\ \end{bmatrix}$$

$$\sum y = 0$$
 N₉+451.0=0; N₉=-451.6 kN

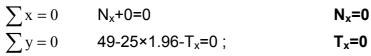
$$\sum M = 0$$
 $M_9-88.1+35\times4.0\times6.0-140\times4.0=0$; $M_9=-191.9$ kNm

Presjek x1

uviet
$$\rightarrow$$
 T_v=0

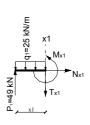
uvjet →
$$T_x=0$$

 $49-25 \times x-T_x=0$ → $x = 1.96m$

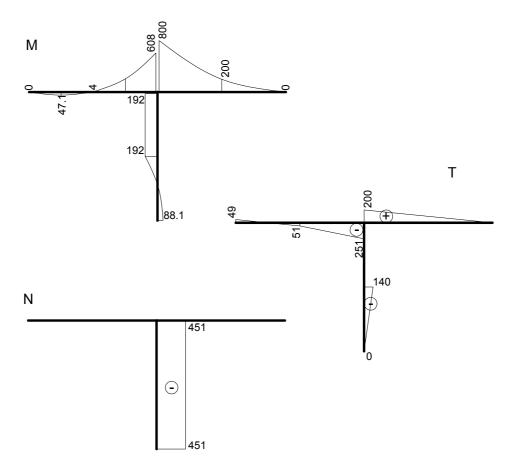

$$\sum y = 0$$
 49-25×1.96-T_x=0; T_x=0

$$\sum M = 0$$
 -49×1.96+25×1.96+M_x=0; M_x=47.1 kNm

Dijagrami :

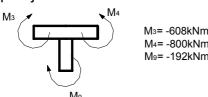

- različito kontinuirano opterećenje na dijagramu daje različiti nagib tangenti :

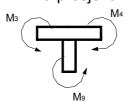

RAVNOTEŽA ČVORA:

Pozitivni predznaci na presjeku :

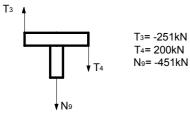
Pravi smjerovi na presjeku :

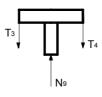
Ravnoteža momenata:

$$\sum M = 0$$
 608+192-800=0; - zadovoljena

Pozitivni predznaci na presjeku :

Pravi smjerovi na presjeku :

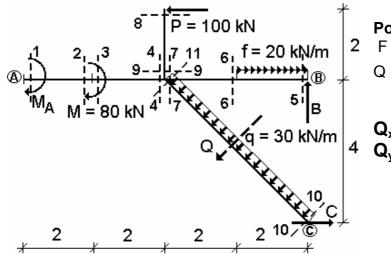

Ravnoteža sila:

$$\sum y = 0$$
 -251 - 200 + 451=0 - zadovoljena

Zadatak 40:

- 1.) Uravnotežiti zadani sustav sila momentom u točki A te silama na pravcima b i c
- 2.) Za tako uravnoteženi sustav sila nacrtati dijagrame unutarnjih sila M, T i N

Postupak:
2 F = I · f = 2 · 20 = 40 kN
Q = I · q =
$$\sqrt{4^2 + 4^2}$$
 · 30 = 5,657 · 30 = 169,71 kN

$$\mathbf{Q_x} = \mathbf{q} \cdot \mathbf{I_y} = 30 \cdot 4 = 120 \text{ kN}$$

4 $\mathbf{Q_y} = \mathbf{q} \cdot \mathbf{I_x} = 30 \cdot 4 = 120 \text{ kN}$

Pretpostavimo smjerove sila B i C i momenta MA

$$\sum \mathbf{M_{(C)}} = \mathbf{0}$$
 $-M_A - M + P \cdot 6 - f \cdot I \cdot 4 + Q_x \cdot 2 + Q_y \cdot 2 = 0$
 $\mathbf{M_A} = -80 + 100 \cdot 6 - 40 \cdot 4 + 120 \cdot 2 + 120 \cdot 2 = 840 \text{ kNm}$

$$\Sigma x = 0$$
 $C - P - Q_x = 0 \Rightarrow C = P + Q_x - F = 100 + 120 - 40 = 180 kN$

$$\Sigma$$
 y = 0 B - Q_y = 0 \Rightarrow B = 120 kN

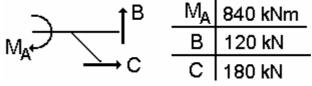
KONTROLA !!!!! ⇒ obavezno provesti kontrolu prije nego krenemo na određivanje unutarnjih sila

$$\sum \mathbf{M}_{(B)} = \mathbf{0} -M_A - M + P \cdot 2 - Q_x \cdot 2 + Q_y \cdot 2 + C \cdot 4 = 0$$

$$-840 - 80 + 100 \cdot 2 + 180 \cdot 4 = 0 \underline{zadovoljava}$$

Bilo bi bolje odabrati $\sum M_{(T)} = 0$ tj. na točku kroz koju ne prolazi niti jedna nepoznanica, npr. neka proizvoljna točka T (može biti bilo gdje, ne treba biti na konstrukciji).

Skica stvarnog djelovanja

Imamo 11 karakterističnih presjeka – označeni proizvoljnim redoslijedom

Presjek 1.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = 0$
 $\Sigma y = 0$ $T_1 = 0$

$$\sum \mathbf{M}_{(1)} = \mathbf{0}$$
 $M_1 - M_A = 0$

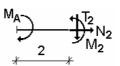
$$M_1 = 840 \text{ kNm}$$

Presjek 2.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_2 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_2 = 0$

$$\sum M_{(2)} = 0$$
 $M_2 - M_A = 0$ $M_2 = 840$ kNm

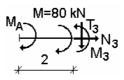
Presjek 3.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_3 = 0 kN$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_3 = 0$

$$\sum M_{(3)} = 0$$
 $M_3 - M_A - M = 0$

$$M_3 = 840 + 80 = 920 \text{ kNm}$$

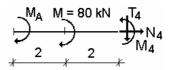
Presjek 4.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_4 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_4 = 0$

$$\sum \mathbf{M_{(4)}} = \mathbf{0} \quad M_4 - M_A - M = 0$$

$$M_4 = 840 + 80 = 920 \text{ kNm}$$

Presjek 5.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_5 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_5 + B = 0$ $T_5 = -B = -120 \text{ kN}$

$$\sum M_{(5)} = 0$$
 $M_5 = 0$

Presiek 6.

$$\Sigma x = 0$$
 $-N_6 + f \cdot 2 = 0$

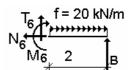
$$N_6 = 20 \cdot 2 = 40 \text{ kN}$$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_6 + B = 0$

$$T_6 = -B = -120 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(6)} = 0$$
 -M₆ + B · 2 = 0 $M_6 = 240$ kNm

$$M_6 = 240 \text{ kNm}$$

Presjek 7.

$$\Sigma x = 0$$
 $-N_7 + f \cdot 2 = 0$

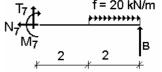
$$N_7 = 40 \text{ kN}$$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_7 + B = 0$

$$T_7 = -120 \text{ kN}$$

$$\sum \mathbf{M}_{(7)} = \mathbf{0}$$
 -M₇ + B · 4 = 0

$$M_7 = 120 \cdot 4 = 480 \text{ kNm}$$

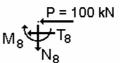
Presjek 8.

$$\Sigma x = 0$$
 $-T_8 - P = 0 kN$

$$N_8 = 0$$

$$\Sigma y = 0$$
 $N_8 = 0$
 $\sum M_{(8)} = 0$ $M_8 = 0$

$$T_8 = -100 \text{ kN}$$

$$\Sigma x = 0$$
 $-T_9 - P = 0$

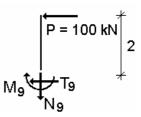
 $T_9 = -100 \text{ kN}$

$$\Sigma y = 0$$

$$\sum \mathbf{M}_{(9)} = \mathbf{0}$$
 $-\mathbf{M}_9 + \mathbf{P} \cdot \mathbf{2} = \mathbf{0}$

$$N_9 = 0$$

 $M_9 = 200 \text{ kNm (vlak desno)}$

Presjek 10.

$$C_T = C_N = C \cdot \sin \alpha = C \cdot 0,7071$$

 $C_T = C_N = 180 \cdot 0,7071 = 127,28 \text{ kN}$

$$C_{T}$$
 C_{N}
 C

$$\sum_{i} N = 0$$
$$\sum_{i} T = 0$$

$$N_{10} - C_N = 0$$

 $T_{10} + C_T = 0$

$$N_{10} = 127,28 \text{ kN}$$

 $T_{10} = -127,28 \text{ kN}$

$$\sum M_{(10)} = 0$$

$$M_{10} = 0$$

Presjek 11.

$$\Sigma N = 0$$
 $N_{11} - C_N = 0$ $N_{11} = 127,28 \text{ kN}$

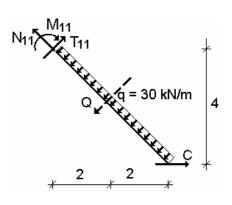
$$\Sigma T = 0$$
 $T_{11} - q \cdot I + C_T = 0$

$$T_{11} = -127,28 + 30 \cdot 5,66$$

$$T_{11} = 42,42 \text{ kN}$$

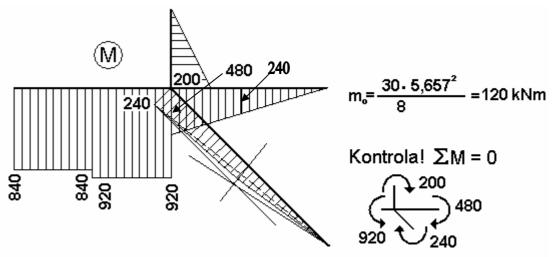
$$\sum \mathbf{M_{(11)}} = \mathbf{0}$$
 $-\mathbf{M_{11}} + \mathbf{C} \cdot \mathbf{4} - \mathbf{q} \cdot 5,66 \cdot \frac{5,56}{2} = \mathbf{0}$

$$M_{11} = 239,98 \text{ kNm}$$

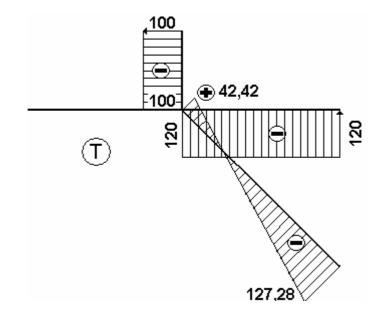

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

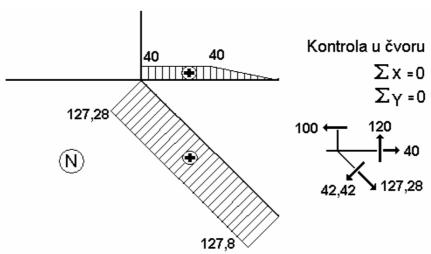
M - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

T - dijagram : Mj.sila 1cm = 100 kNm

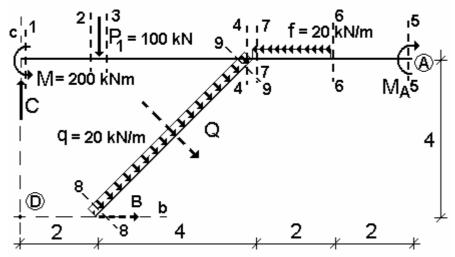

N - dijagram :

Zadatak 41:

- 1.) Uravnotežiti zadani sustav sila momentom u točki A te silama na pravcima b i c
- 2.) Za tako uravnoteženi sustav sila nacrtati dijagrame unutarnjih sila M, T i N

Postupak:

F = I · f = 2 · 20 = 40 kN
Q = I · q =
$$\sqrt{4^2 + 4^2}$$
 · 20 = 5,657 · 20 = 113,14 kN

$$Q_x = q \cdot I_y = 20 \cdot 4 = 80 \text{ kN}$$

 $Q_y = q \cdot I_x = 20 \cdot 4 = 80 \text{ kN}$

Pretpostavimo smjerove nepoznatih sila i momenta

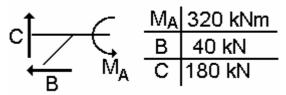
$$\sum M_{(D)} = 0$$
 -M_A + M - P · 2 + f · I · 4 - Q_x · 2 - Q_y · 4 = 0 \Rightarrow M_A = -320 kNm

$$\Sigma x = 0$$
 B + Q_x - F = 0 \Rightarrow B = -40 kN

$$\Sigma$$
 y = 0 $C - P - Q_y = 0 \Rightarrow C = 180 kN$

KONTROLA!

Skica stvarnog djelovanja

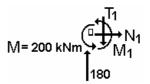
Imamo 9 karakterističnih presjeka

Presiek 1.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $-T_1 + C = 0$ $T_1 = 180 \text{ kN}$

$$\sum M_{(1)} = 0$$
 $M_1 + 200 = 0$ $M_1 = -200 \text{ kNm}$ (vlak gore)

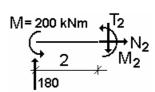

Presiek 2.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_2 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $180 - T_2 = 0$ $T_2 = 180 \text{ kN}$

$$\sum M_{(2)} = 0$$
 $M_2 + 200 - 180 \cdot 2 = 0$ $M_2 = 160$ kNm (vlak dolje)

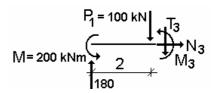

Presjek 3.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_3 = 0 kN$

$$\Sigma y = 0$$
 180 - 100 - T₃ = 0 $T_3 = 80 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M_{(3)}} = \mathbf{0}$$
 $M_3 + 200 - 180 \cdot 2 = 0$ $M_3 = 160 \text{ kNm}$ $M_3 = M_2$

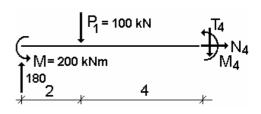
Presiek 4.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_4 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 180 - 100 - T₄ = 0 $T_4 = 80 \text{ kN}$

$$\sum \mathbf{M}_{(4)} = \mathbf{0}$$
 $\mathbf{M}_4 + 200 - 180 \cdot 6 + 100 \cdot 4 = 0$

$$M_4 = 480 \text{ kNm}$$

Presiek 5.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_5 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_5 = 0$

$$\sum \mathbf{M}_{(5)} = \mathbf{0}$$
 $-\mathbf{M}_5 - \mathbf{M}_A = 0$ $-\mathbf{M}_5 - (-320) = 0$ $\mathbf{M}_5 = 320 \text{ kNm}$

(ucrtali smo pretpostavljeni smjer M_A pa moramo uzeti stvarnu vrijednost)

Presjek 6.

$$\Sigma x = 0$$
 $N_6 = 0$

$$\Sigma y = 0$$
 $T_6 = 0$

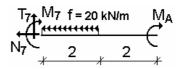
$$\sum \mathbf{M}_{(6)} = \mathbf{0}$$
 $-M_6 - M_A = 0$ $-M_6 - (-320) = 0$ $\mathbf{M}_6 = 320 \text{ kNm}$

Presjek 7.

$$\Sigma x = 0$$
 -N₇ - f · 2 = 0 N₇ = -40 kN

$$\sum M_{(7)} = 0$$
 -M₇ - M_A = 0 M_7 = 320 kNm

$$\Sigma y = 0$$
 $T_7 = 0$

Presjek 8.

$$tg\alpha = 1$$
 $\alpha = 45^{\circ}$
 $sin\alpha = cos\alpha = 0,707$
 $B_T = B_N = 40 \cdot 0,707 = 28.28 \text{ kN}$

$$\sum N = 0$$

$$N_8 - B_N = 0$$

$$N_8 - B_N = 0$$
 $N_8 = B_N = 28,28 \text{ kN}$
 $T_8 - B_T = 0$ $T_8 = +28,28 \text{ kN}$

$$\sum T = 0$$

$$T_8 - B_T = 0$$

$$T_8 = +28,28 \text{ kN}$$

Presjek 9.

 $\sum M_{(8)} = 0$ $M_8 = 0$

$$\sum N = 0$$

$$N_9 - B_N = 0$$

$$N_9 - B_N = 0$$
 $N_9 = 28,28 \text{ kN}$

$$\sum T = 0$$

$$T_9 - B_T + q \cdot I = 0$$
 $T_9 = -84,86 \text{ kN}$

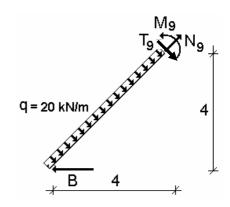
$$T_9 = -84,86 \text{ kN}$$

$$\sum M_{(9)} = 0$$

$$\sum \mathbf{M_{(9)}} = \mathbf{0}$$
 $M_9 - B \cdot 4 + q \cdot 5,657 \cdot \frac{5,567}{2} = 0$

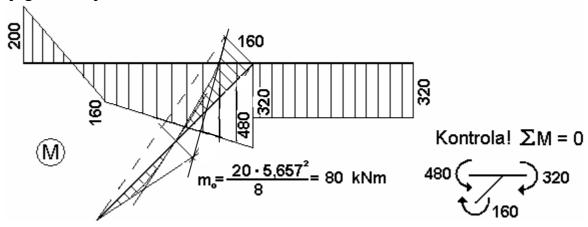
$$M_9 = 40 \cdot 4 - 20 \cdot \frac{5,657^2}{2} = -160 \text{ kNm}$$

(vlak gore)

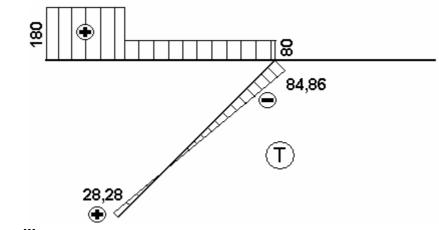

Dijagrami unutarnjih sila M,T i N

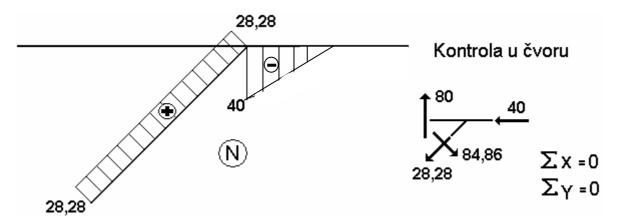
M - dijagram : Mj.sila 1cm = 200 kNm

T - dijagram : Mj.sila 1cm = 200 kNm

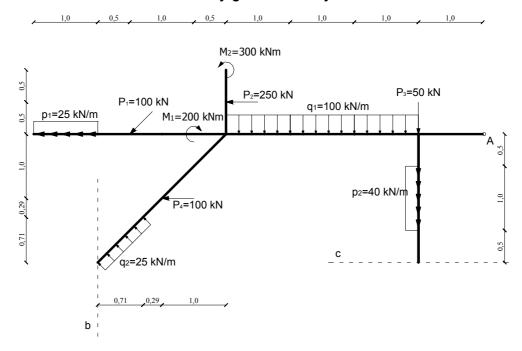
N - dijagram:

DODATNI ZADACI ZA VJEŽBU

Zadatak 42: (ovo je samo za one koji su stvarno uporni ②)

- I.) prikazani sustav uravnotežiti momentom u točki A te silama na pravcima b i c.
- II.) za uravnoteženi sustav nacrtati dijagrame unutarnjih sila

Postupak:

RASTAVLJANJE SILA NA KOMPONENTE

$$\sin 45^{\circ} = \cos 45^{\circ} = 0.707$$

$$Q_2$$

$$Q_2 = 25 \times 1,0 = 25.0 \text{ kN}$$

$$Q_{2x} = Q_1 \times \cos 45^\circ = 25.0 \times 0.707 = 17.6 \text{ kN}$$

$$Q_{2y} = Q_1 \times \cos 45^\circ = 25.0 \times 0.707 = 17.6 \text{ kN}$$

 P_1

$$P_{1x} = P_1 \times \cos 45^\circ = 100.0 \times 0.707 = 70.7 \text{ kN}$$

$$P_{1y} = P_1 \times \sin 45^\circ = 100.0 \times 0.707 = 70.7 \text{ kN}$$

ODREĐIVANJE URAVNOTEŽAVAJUĆIH SILA

Pretpostavljamo smjerove sila i koncentriranog momenta

$$\sum M_{(1)} = 0$$

 $p_1 \times 1.0 \times 2.0 - P_{1y} \times 0.5 + P_{1x} \times 2.0 - M_1 + M_2 + P_2 \times 2.5 - q_1 \times 3.0 \times 3.5 - P_3 \times 5.0 - p_2 \times 1.0 \times 5.0 + P_4 \times 1.0 + Q_2 \times 0.5 + M_A = 0$

 $25 \times 1.0 \times 2.0 - 70.7 \times 0.5 + 70.7 \times 2.0 - 200 + 300 + 250 \times 2.5 - 100 \times 3.0 \times 3.5 - 50 \times 5.0 - 40 \times 1.0 \times 5.0 + 100 \times 1.0 + 25 \times 0.5 + M_A = 0$

$M_A=506 kNm$

$$\sum y = 0$$

$$-P_{1y}-q_1\times 3.0-P_3-p_2\times 1.0 Q_2+B=0$$

 $-70.7 - 100 \times 3.0 - 50 - 40 \times 1.0 + 17.6 + B = 0$

B = 443.1 kN

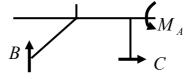
$$\sum x = 0$$

$$-p_1 \times 1.0 - P_{1x} - P_2 - P_4 - Q_{2x} + C = 0$$

$$-25 \times 1.0 - 70.7 - 250 - 100 - 17.6 + C = 0$$

C = 463.3 kN

Skica stvarnog djelovanja

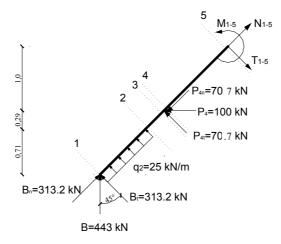
C

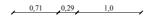
$$B_n = B_n \times \cos 45^\circ = 443.1 \times 0.707$$
 = 313.2 kN
 $B_t = B_t \times \cos 45^\circ = 443.1 \times 0.707 = 313.2$ kN

 P_{4}

$$P_{4n} = P_4 \times \cos 45^\circ = 100 \times 0.707$$
 = 70.7 kN
 $P_{4t} = P_4 \times \cos 45^\circ = 100 \times 0.707$ = 70.7 kN

Proračun unutarnjih sila:

Presjek 1-1

$\sum x = 0$	N_1 +313.2 = 0	$N_1 = -313.2 \text{ kN}$
$\sum y = 0$	-T ₁ +313.2=0 ;	T₁=313.2 kN
$\sum M = 0$	$M_1+0=0$;	M ₁ =0

Presjek 2-2

$\sum x = 0$	N_2 +313.2 = 0	N_2 =-313.2 kN
$\sum y = 0$	-T ₂ +313.2+25×1.0=0 ;	T ₂ =338.2 kN
$\sum M = 0$	M_2 -313.2×1.0+25×1.0×0.5=0;	M ₂ =325.7 kNm

Presjek 3-3

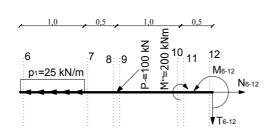
$\sum x = 0$	N_3 +313.2 = 0	N_3 =-313.2 kN
$\sum y = 0$	-T ₃ +313.2+25×1.0=0	T ₂ =338.2 kN
$\sum M = 0$	M ₂ -313.2×1.41-25×1.0×0.91=0;	M ₂ =463.4 kNm

Presjek 4-4

$\sum x = 0$	N_4 +313.2-70.7 = 0	N ₄ =-243.1 kN
$\sum y = 0$	-T ₄ +313.2+25×1.0+70.7=0	T ₄ =408.3 kN
$\sum M = 0$	M ₄ -313.2×1.41-25×1.0×0.91=0;	M ₄ =463.4 kNm

Presjek 5-5

$\sum x = 0$	$N_5 + 313.2 - 70.7 = 0$	N ₅ =-243.1 kN
$\sum y = 0$	-T ₅ +313.2+25×1.0+70.7=0	T ₅ =408.3 kN
$\sum M = 0$	$M_5-313.2\times2.82-25\times1.0\times2.31-70.7\times1.41=0$	M ₅ =1039.8 kNm

Presjek 6-6

$\sum x = 0$	N_6 +0=0	N ₆ =0
$\sum y = 0$	-T ₆ +0=0 ;	T ₆ =0
$\sum M = 0$	$M_6+0=0$;	M ₆ =0

Presjek 7-7

$\sum x = 0$	N_7 -25×1.0=0	N ₇ =25kN
$\sum y = 0$	-T ₇ +0=0	T ₇ =0
$\sum M = 0$	$M_7 + 0 = 0;$	M ₇ =0

Presjek 8-8

$\sum x = 0$	N ₈ -25×1.0=0	N ₈ =25kN
$\sum y = 0$	-T ₈ +0=0 ;	T ₈ =0
$\sum M = 0$	M ₈ +0	M ₈ =0

Presjek 9-9

$\sum x = 0$	N ₉ -25×1.0-70.7=0	N ₈ =95.7kN
$\sum y = 0$	-T ₉ -70.1=0 ;	T ₉ =-70.1
$\sum M = 0$	$M_9+0=0$;	M ₉ =0 kNm

Presjek 10-10

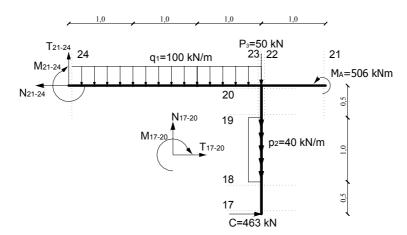
$\sum x = 0$	N ₁₀ -25×1.0-70.7=0	$N_{10}=95.7kN$
$\sum y = 0$	-T ₁₀ -70.7=0 ;	T_{10} =-70.7
$\sum M = 0$	$M_{10}+70.7\times1.0=0$;	M ₁₀ =-70.7 kNm

Presjek 11-11

$\sum x = 0$	N ₁₁ -25×1.0-70.7=0	N_{11} =95.7kN
$\sum y = 0$	-T ₁₁ -70.7=0 ;	T_{11} =-70.7
$\sum M = 0$	M_{11} +70.7×1.0-200=0;	M ₁₀ =129.9 kNm

Presjek 12-12

$\sum x = 0$	N ₁₂ -25×1.0-70.7=0	$N_{12}=95.7kN$
$\sum y = 0$	-T ₁₂ -70.7=0 ;	T ₁₂ =-70.7
$\sum M = 0$	M_{12} +70.7×1.5-200=0;	M ₁₀ =94.9 kNm

Presjek 17-17

$\sum x = 0$	-N ₁₇ +0=0	N ₁₇ =0
$\sum y = 0$	T ₁₇ +463.0=0;	T ₁₇ =-463.0 kN
$\sum M = 0$	-M ₁₇ +0=0;	M ₁₇ =0

Presjek 18-18

$\sum x = 0$	-N ₁₈ +0=0	N ₁₈ =0
$\sum y = 0$	T_{18} +463.0=0;	T ₁₈ =-463.0 kN
$\sum M = 0$	-M ₁₈ +463×0.5=0;	M ₁₈ =231.5 kNm

Presjek 19-19

$\sum x = 0$	-N ₁₉ +40×1.0=0	N ₁₉ =40 kN
$\sum y = 0$	T ₁₉ +463.0=0;	T ₁₉ =-463.0 kN
$\sum M = 0$	-M ₁₉ +463×1.5=0;	M ₁₈ =694.5 kNm

Presjek 20-20

$\sum x = 0$	-N ₂₀ +40×1.0=0	N ₁₉ =40 kN
$\sum y = 0$	T ₂₀ +463.0=0;	T ₂₀ =-463.0 kN
$\sum M = 0$	-M ₂₀ +463×2.0=0;	M ₁₈ =926.0 kNm

Presjek 21-21

$\sum x = 0$	-N ₂₁ +0=0	N ₂₁ =0
$\sum y = 0$	$T_{21}+0=0$;	T ₂₁ =-0
$\sum M = 0$	-M ₂₁ +506.0=0;	M ₁₈ =506.0 kNm

Presjek 22-22

$\sum x = 0$	-N ₂₂ +0=0	N ₂₂ =0
$\sum y = 0$	$T_{22}+0=0$;	T ₂₂ =-0
$\sum M = 0$	-M ₂₂ +506.0=0;	M ₂₂ =506.0 kNm

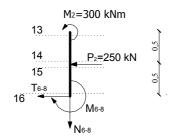
Presjek 23-23

$$\sum x = 0$$
 -N₂₃+463=0 N₂₃=463.0 kN $\sum y = 0$ T₂₃-40×1.0-50=0; T₂₃=90 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₂₃+463×2.0+506=0; M₂₃=1432.0 kNm

Presjek 24-24

$$\begin{split} \sum x &= 0 & -\text{N}_{24} + 463 = 0 & \text{N}_{24} = 463.0 \text{ kN} \\ \sum y &= 0 & \text{T}_{24} - 40 \times 1.0 - 50 - 100 \times 3.0 = 0 \; ; & \text{T}_{24} = 390 \text{ kN} \\ \sum M &= 0 & -\text{M}_{24} + 463 \times 2.0 + 506 - 100 \times 3 \times 1.5 - 50 \times 3.0 - 40 \times 3 = 0 \; ; & \text{M}_{24} = 712 \text{ kNm} \end{split}$$

Presjek 13-13

$$\sum x = 0$$
 -N₁₃+0=0 N₁₃=0 $\sum y = 0$ T₁₃+0=0; T₁₃=0

$$\sum M = 0$$
 -M₁₃+300=0; M₁₃=300 kNm

Presjek 14-14

$\sum x = 0$	-N ₁₄ +0=0	N ₁₄ =0
$\sum y = 0$	$T_{14}+0=0$;	T ₁₄ =0

$$\sum M = 0$$
 -M₁₄+300=0; M₁₄=300 kNm

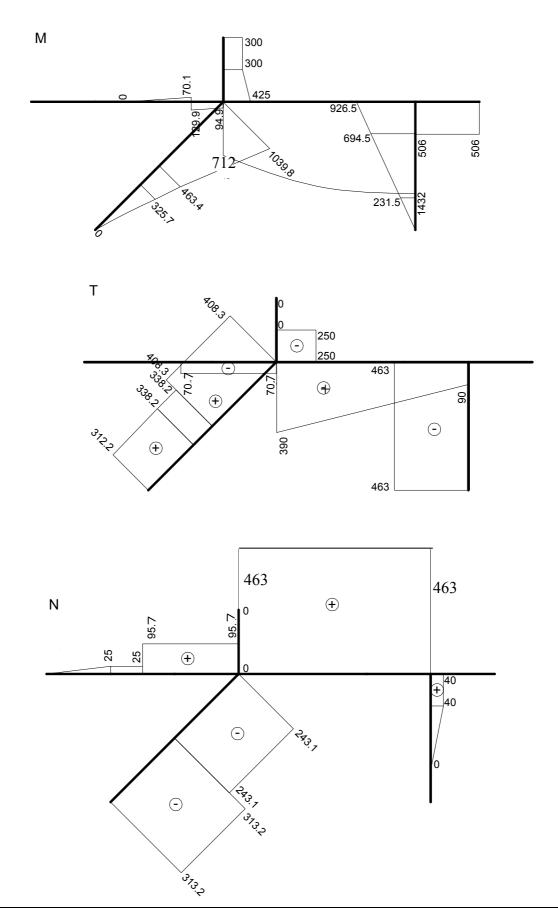
Presjek 15-15

$$\sum x = 0$$
 -N₁₅+0=0 N₁₅=0

Presjek 16-16

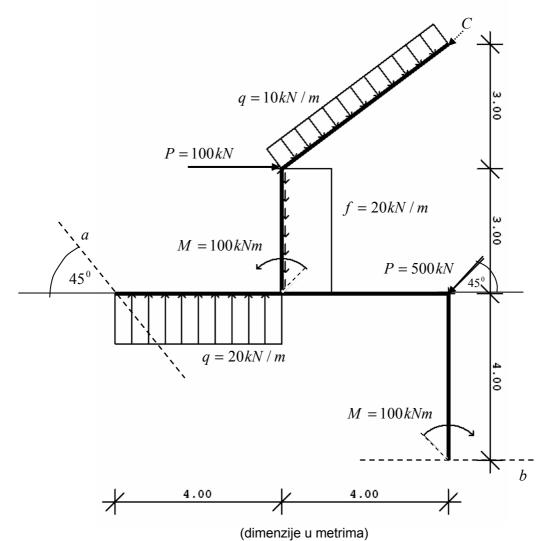
$$\sum x = 0$$
 -N₁₆+0=0 N₁₆=0

Dijagrami unutarnjih sila:

Zadatak 43: koncentrirani moment u čvoru (ispitni zadatak 20. 6. 2006.)

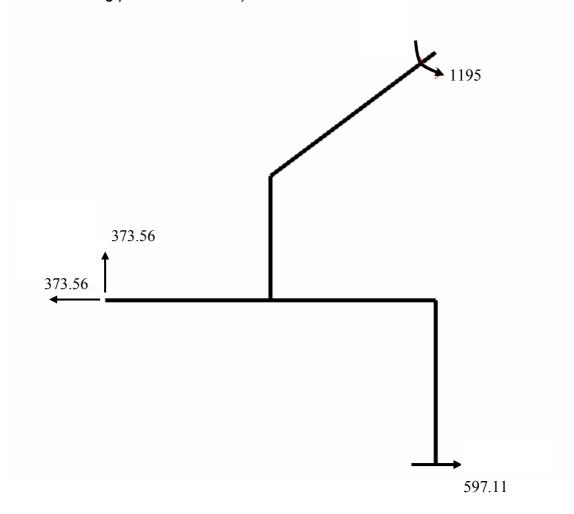
 Zadani sustav u ravnini uravnotežiti silama A, B na pravcima "a" i "b" te momentom M_c u točki C

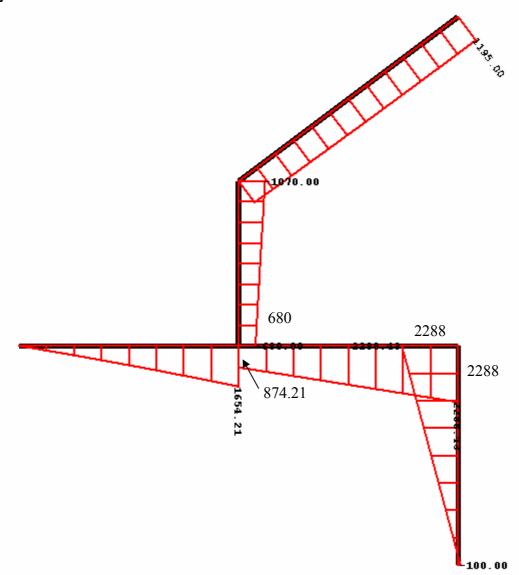
2.) Za uravnoteženi sustav iz prvog zadatka izračunati i nacrtati dijagrame unutarnjih sila.

Rješenja:

1. Stvarni smjerovi sila A, B i momenta Mc (kompjutorsko rješenje, dozvoljena greška kod ručnog proračuna 2-3 %)

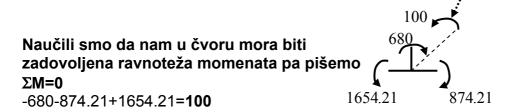

2. Dijagrami unutarnjih sila M dijagram

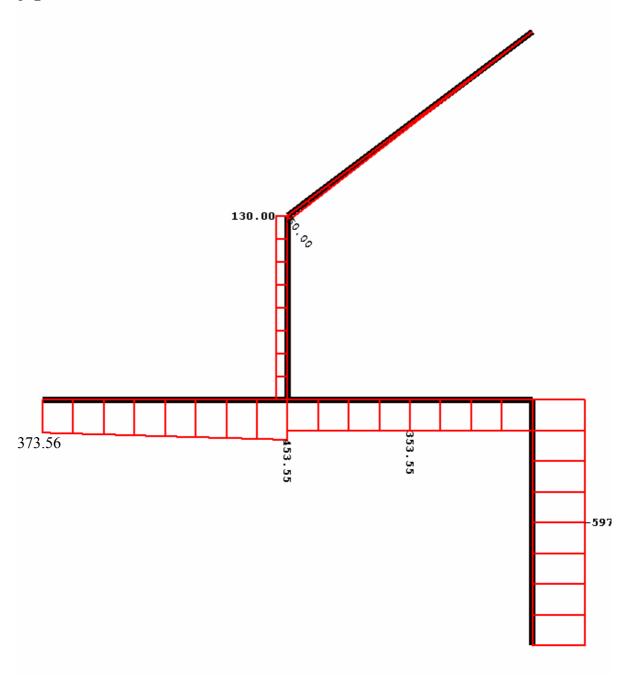
Napomena:

Na spoju 3 elemeta (*u čvoru*) zadan je **koncentrirani moment M** u iznosu od **100 kNm**. To je bitno zapamtiti kod kontrole momenata u čvoru.

Nismo dobili **0** kako smo naučili da treba biti, nego nam je iznos momenta, koji vrte suprotno od smjera kazaljke na satu, **veći za iznos 100**, a upravo toliko iznosi zadani koncentrirani moment. Znači, **pojavio se "skok" za 100 kNm** u smjeru zadanog momenta, jer smo naučili da **na mjestu koncentriranog momenta uvijek** imamo **skok** u dijagramu momenata u smjeru zadanog momenta.

T dijagram

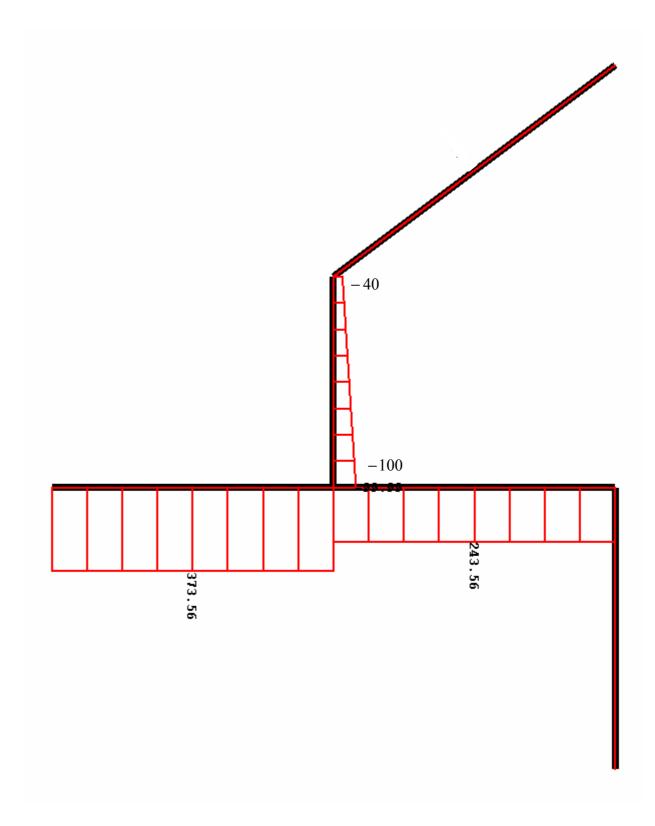

Ovo je kompjutorski nacrtan dijagram poprečnih sila. Predznaci odgovaraju, ali su dijagrami nacrtani na suprotnim stranama od onih na koje smo mi navikli u prethodnim zadacima.

Međutim, to nije greška te ako vi nacrtate dijagram na krivoj strani, ali upišete točan predznak, rješenje će biti dobro.

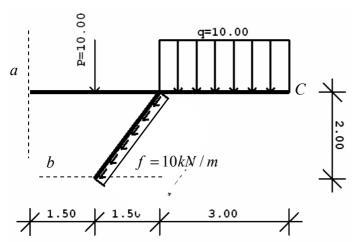
Ako ove dijagrame zrcalite oko osi štapa izgledat će onako kako smo mi naučili na vježbama iz Tehničke mehanike.

N dijagram

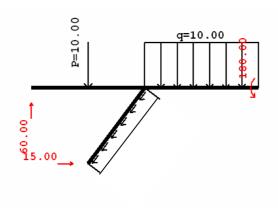

Zadatak 44: kosi štap i horizontalna sila.

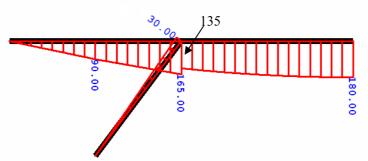
Zadani sustav uravnotežite silama na pravcima a i b te momentom u točki C. Za tako uravnoteženi sustav nacrtajte dijagrame unutarnjih sila.

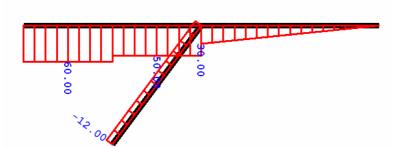
Ako krivo projicirate horizontalnu silu na kosi štap dobit ćete krive vrijednosti za T i N, a to znači i krive dijagrame poprečnih i uzdužnih sila. !!!

Rješenje: Uravnotežavajuće sile A= 60 kN, B= 15 kN i uravnotežavajući moment M_c= 180 kNm

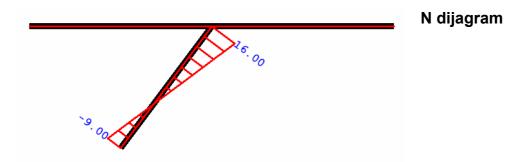

M dijagram

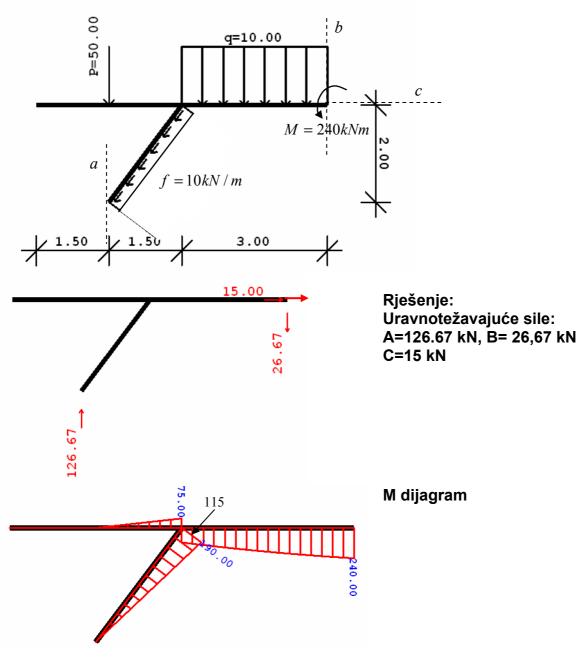
T dijagram

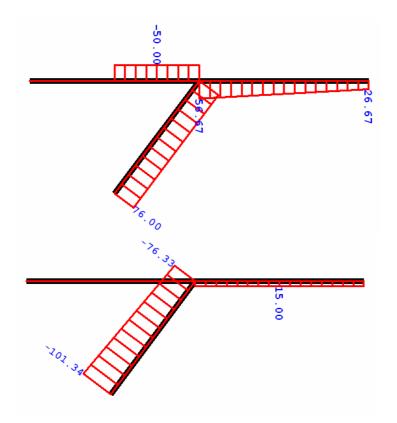
(dijagrame treba zrcaliti oko osi pojedinih štapova pa će izgledati kako smo naučili na vježbama)

Zadatak 45: kosi štap i vertikalna sila.

Zadani sustav uravnotežite silama na pravcima a, b i c. Za tako uravnoteženi sustav nacrtajte dijagrame unutarnjih sila.

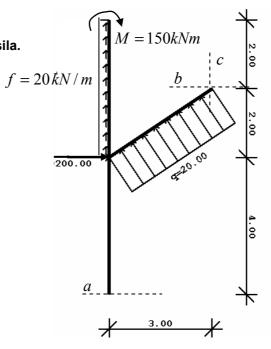
T dijagram

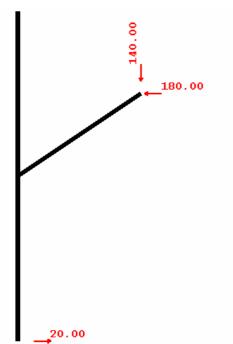
(dijagrame treba zrcaliti oko osi pojedinih štapova pa će izgledati kako smo naučili na vježbama)

N dijagram

Zadatak 46: kosi štap s vertikalnom i horizontalnom silom

Zadani sustav uravnotežite silama na pravcima a, b i c. Za tako uravnoteženi sustav nacrtajte dijagrame unutarnjih sila.

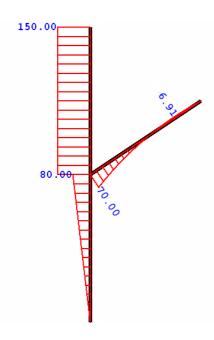
Rješenje:

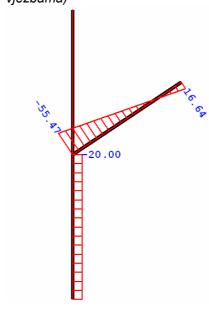
Uravnotežavajuće sile: A= 20 kN B= 180 kN C= 140 kN

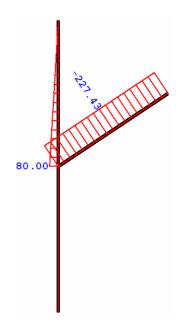
M dijagram

T dijagram (dijagrame treba zrcaliti oko osi pojedinih štapova pa će izgledati kako smo naučili na vježbama)

N dijagram

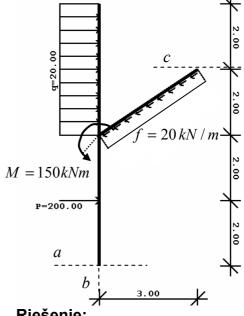

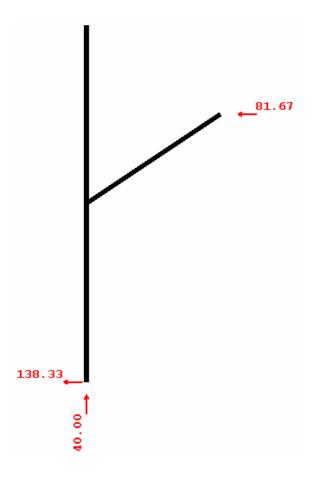
Zadatak 47: koncentrirani moment u čvoru

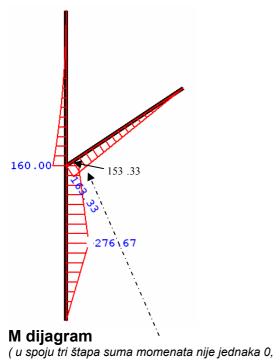
Zadani sustav uravnotežite silama na pravcima a, b i c. Za tako uravnotežen sustav nacrtajte dijagrame unutarnjih sila.

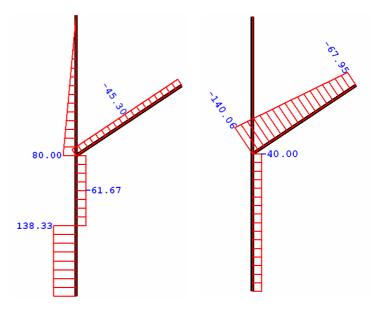
Rješenje:

Uravnotežavajuće sile: A= 138.33 kN B=40 kN C= 81.67 kN

(u spoju tri štapa suma momenata nije jednaka 0, nego u smjeru zadanog momenta imamo skok za 150 kNm; tj. u smjeru kazaljke na satu imamo moment od 163.33 kNm, a suprotno od kazaljke na satu 313.33 kNm)

T dijagram (dijagrame treba zrcaliti oko osi pojedinih štapova pa će izgledati kako smo naučili na vježbama)

N dijagram

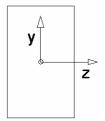
3. DIO – primjeri i zadaci za 3. kolokvij

KARAKTERISTIKE POPREČNOG PRESJEKA ŠTAPA

U štapnoj mehanici pojavljuju se sljedeće karakteristike:

• težište T

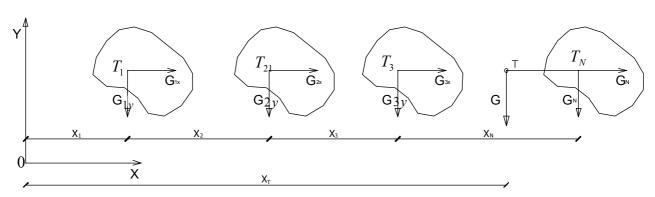

• statički moment površine na os z ili os y
$$S_z = \iint_F y dF$$
; $S_y = \iint_F z dF$

• statički moment površine na os z ili os y
$$S_z = \iint_F y dF$$
; $S_y = \iint_F z dF$
• momenti inercije $I_z = \iint_F y^2 dF$; $I_y = \iint_F z^2 dF$, $I_{zy} = \iint_F z y dF$

TEŽIŠTE

Možemo ga tražiti kao da tražimo "težište" sustava paralelnih sila o tj. težište je točka kroz koju treba proći rezultanta sustava paralelnih sila

$$\sum y = G$$
 $G = G_1 + G_2 + G_3 + \dots + G_N$

$$\sum \overset{\text{traženo}}{M}_{(\mathrm{O})} = \sum \overset{\text{zadano}}{M}_{(\mathrm{O})}$$

$$G \times X_T = G_1 \times X_1 + G_2 \times X_2 + G_3 \times X_3 + \dots + G_N \times X_N$$

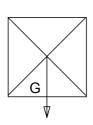
$$\mathbf{x}_{T} = \frac{\mathbf{G}_{1} \times \mathbf{x}_{1} + \mathbf{G}_{2} \times \mathbf{x}_{2} + \mathbf{G}_{3} \times \mathbf{x}_{3} + \dots + \mathbf{G}_{N} \times \mathbf{x}_{N}}{\mathbf{G}}$$

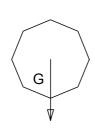
isto vrijedi i za "y" smjer

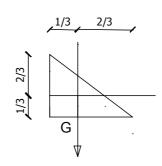
$$y_{T} = \frac{G_{1} \times y_{1} + G_{2} \times y_{2} + G_{3} \times y_{3} + \dots + G_{N} \times y_{N}}{G}$$

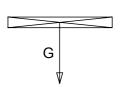
$$z_{T} = \frac{G_{1} \times z_{1} + G_{2} \times z_{2} + G_{3} \times z_{3} + \dots + G_{N} \times z_{N}}{G}$$

Zamjenjujuće težine, tj. **površine** uvijek zamišljamo da djeluju u težištu pojedinog poznatog lika :

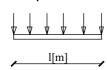

Izračun težina za:

Linijsko tijelo:

q-linijska težina [N/m]

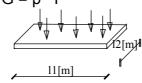
 $G = q \cdot I$

Plošno tijelo:

p – plošna težina [N/m²]

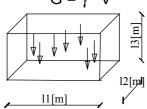
 $G = p \cdot F$

Tijelo u prostoru:

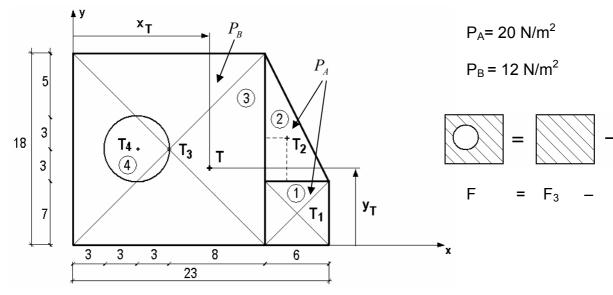
γ - volumenska težina [N/m³]

$$\mathsf{G} = \gamma \cdot \mathsf{V}$$

ZADATAK 48:

Tijelo prikazano na slici izrađeno je od dva različita materijala. Treba odrediti položaj težišta tijela.

Površine:

$$F_1 = 6 \times 7 = 42 \text{m}^2$$

$$F_2 = (6 \times 11)/2 = 33 \text{ m}^2$$

$$F_3 = 17 \times 18 = 306 \text{ m}^2$$

$$F_4 = -3^2 \times \pi = -28,26 \text{ m}^2 \text{ (rupa)}$$

Težine:

$$G_1 = P_A \times F_1 = 20 \times 42 = 840 \text{ N}$$

$$G_2 = P_A \times F_2 = 20 \times 33 = 660 \text{ N}$$

$$G_3 = P_B \times F_3 = 12 \times 306 = 3672 \text{ N}$$

$$G_4 = P_B \times F_4 = -12 \times 28,26 = -339,12 \text{ N}$$

$$\sum G = 4.832,88 \text{ N}$$

 F_4

Udaljenosti do osi:

$$x_1=23 - 6/2 = 20 \text{ m}$$
 $y_1=7/2=3.5 \text{ m}$

$$x_2=17 + 6/3 = 19 \text{ m}$$
 $y_2=7 + 11/3 = 10,66 \text{ m}$

$$x_3=17/2=8.5 \text{ m}$$
 $y_2=18/2=9 \text{ m}$

$$x_4 = 6 \text{ m}$$
 $y_4 = 10 \text{ m}$

$$\mathbf{x}_{\mathrm{T}} = \frac{\mathbf{G}_{1} \times \mathbf{x}_{1} + \mathbf{G}_{2} \times \mathbf{x}_{2} + \mathbf{G}_{3} \times \mathbf{x}_{3} + \mathbf{G}_{4} \times \mathbf{x}_{4}}{\mathbf{G}} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,88} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 6}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5 - 339,12 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times 20 + 660 \times 19 + 3672 \times 8,5}{4832,80} = \frac{840 \times$$

 $x_T = 12,10 \text{ m}$

$$\mathbf{y}_{\mathrm{T}} = \frac{\mathbf{G}_{1} \times \mathbf{y}_{1} + \mathbf{G}_{2} \times \mathbf{y}_{2} + \mathbf{G}_{3} \times \mathbf{y}_{3} + \mathbf{G}_{4} \times \mathbf{y}_{4}}{\mathbf{G}} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,88} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 + 3672,9 \times 9 - 339,12 \times 10}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,66 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 + 660 \times 10,60 \times 9 - 30}{4832,80} = \frac{840 \times 3,5 \times 9$$

 $y_T = 8,2 \text{ m}$

 $\textbf{Kontrola}: \sum_{}^{\textit{traženo}} M_{(T)} = \sum_{}^{\textit{zadano}} M_{(T)} = 0 \ \ \textit{(tražimo sumu momenata oko težišta zadanih "sila")}$

$$G_1 \times (x_T - x_1) + G_2 \times (x_T - x_2) + G_3 \times (x_T - x_3) + G_4 \times (x_T - x_4) = 0$$

840 × (12,1-20) + 660 × (12,1-19) + 3672 × (12,1-8,5) - 339,12 × (12,1-6) = 840 × (-7,9) + 660 × (-6,9) + 3672 × (3,6) - 339,12 × (6,1) = -6636 - 4554 + 13219,2 - 2068,63 = -39,43

Greška : $(39,43/13219)\times100 = 0,3\%$ - (postotak se računa s obzirom na najveći moment u zbroju)

^{*} provjerite sami kontrolu za y smjer

ZADATAK 49:

Zadano je tijelo istog oblika kao u prethodnom zadatku, ali je izrađeno od jednog materijala. Odredite položaj težišta:

Kad je cijelo tijelo od istog materijala možemo uzeti $p_1 = p_2 = p_3 = p_4 = 1 \text{ N/m}^2$ pa je tada

$$G_{1} = F_{1} = 42N$$

$$G_{2} = F_{2} = 33N$$

$$G_{3} = F_{3} = 306N$$

$$G_{4} = F_{4} = -28,26N$$

$$F = F_{1} + F_{2} + F_{3} + F_{4} = 352,74m^{2}$$

$$x_T = \frac{F_1 \times x_1 + F_2 \times x_2 + F_3 \times x_3 + F_4 \times x_4}{F}$$
 = 11,05 m

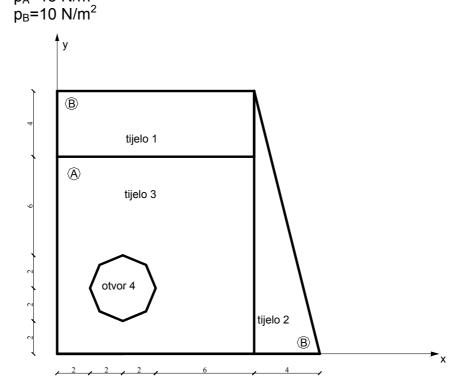
$$y_T = \frac{F_1 \times y_1 + F_2 \times y_2 + F_3 \times y_3 + F_4 \times y_4}{F} = 8,42 \text{ m}$$

Kontrola! $\sum M_{(T)} = 0$ - provjerite sami

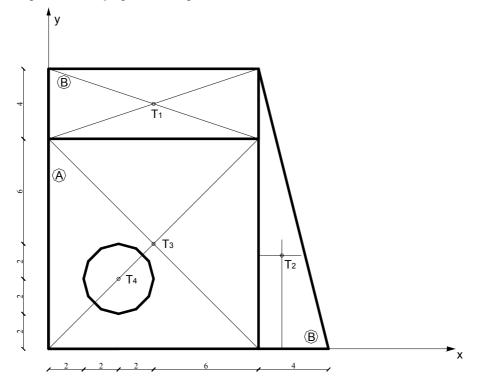
ZADATAK 50:

Za tijelo na slici odrediti položaj težišta:

- a) za slučaj kada je tijelo izrađeno od jednog materijala p=20 N/m²
- b) za slučaj kada je tijelo izrađeno od različitih materijala $p_A=15 \ N/m^2$

Određivanje težišta pojedinih tijela:

a).

Površine:

 $F_1 = 12 \times 4 = 48 \text{m}^2$ $F_2 = (4 \times 16)/2 = 32 \text{m}^2$ $F_3 = 12 \times 12 = 144 \text{m}^2$ $F_4 = -2^2 \times \pi = -12.56 \text{m}^2$

Težine:

 $G_1 = p \times F_1 = 20 \times 48 = 960 \text{ N}$ $G_2 = p \times F_2 = 20 \times 32 = 640 \text{ N}$ $G_3 = p \times F_3 = 20 \times 144 = 2880 \text{ N}$ $G_4 = -p \times F_4 = 20 \times 12.56 = 251.2 \text{ N}$

$$\overline{\sum G} = 4228,8 \text{ N}$$

Udaljenosti do osi :

 $x_1=12/2 = 6m$ $x_2=12 + 4 \times 1/3 = 13.3m$ $x_3=12/2 = 6m$ $x_4=4m$

 $y_1=12+4/2 = 14m$ $y_2=16\times1/3 = 5.3m$ $y_3=12/2 = 6m$ $y_4=4m$

$$x_{_{T}} = \frac{G_{_{1}} \times x_{_{1}} + G_{_{2}} \times x_{_{2}} + G_{_{3}} \times x_{_{3}} + G_{_{4}} \times x_{_{4}}}{G} = \frac{960 \times 6 + 640 \times 13.3 + 2880 \times 6 - 251 \times 4}{4228.8} = 7.2 \text{ m}$$

$$y_{T} = \frac{G_{1} \times y_{1} + G_{2} \times y_{2} + G_{3} \times y_{3} + G_{4} \times y_{4}}{G} = \frac{960 \times 14 + 640 \times 5.3 + 2880 \times 6 - 251 \times 4}{4228.8} = 7.8 \text{ m}$$

Kontrola:

$$\sum M_{(T)}^{\text{traženo}} = \sum M_{(T)}^{\text{zadano}}$$

$$G_1 \times (x_T - x_1) + G_2 \times (x_T - x_2) + G_3 \times (x_T - x_3) + G_4 \times (x_T - x_4) = 0$$

960×(7.2-6)+640×(7.2-13.3)+2880×(7.2-6)-251.2×(7.2-4)= - 100

Greška: 100/3904 = **2**% - rezultat podijeljen sa najvećim momentom u zbroju: (3904=640×(7.2-13.3))

b).

Površine:

 $F_1 = 12 \times 4 = 48 \text{m}^2$ $F_2 = (4 \times 16)/2 = 32 \text{m}^2$ $F_3 = 12 \times 12 = 144 \text{m}^2$ $F_4 = -2^2 \times \pi = -12.56 \text{m}^2$

Težine:

 $G_1 = p_B \times F_1 = 10 \times 48 = 480 \text{ N}$ $G_2 = p_B \times F_2 = 10 \times 32 = 320 \text{ N}$ $G_3 = p_A \times F_3 = 15 \times 144 = 2160 \text{ N}$ $G_4 = -p_A \times F_4 = 15 \times 12.56 = 188.2 \text{ N}$

$$\sqrt{\sum G} = 2771.6 \text{ N}$$

Udaljenosti do osi :

 $x_1=12/2 = 6m$ $x_2=12 + 4 \times 1/3 = 13.3m$ $x_3=12/2 = 6m$ $x_4=4m$

 $y_1=12+4/2 = 14m$ $y_2=16\times1/3 = 5.3m$ $y_3=12/2 = 6m$ $y_4=4m$

$$x_{_{T}} = \frac{G_{_{1}} \times x_{_{1}} + G_{_{2}} \times x_{_{2}} + G_{_{3}} \times x_{_{3}} + G_{_{4}} \times x_{_{4}}}{G} = \frac{480 \times 6 + 320 \times 13.3 + 2160 \times 6 - 188.2 \times 4}{2771.6}$$
 =7.0 m

$$y_{T} = \frac{G_{1} \times y_{1} + G_{2} \times y_{2} + G_{3} \times y_{3} + G_{4} \times y_{4}}{G} = \frac{480 \times 14 + 320 \times 5.3 + 2160 \times 6 - 188.2 \times 4}{2771.6}$$
=7.4m

Kontrola:

$$\sum \overset{traženo}{M}_{(T)} = \sum \overset{zadano}{M}_{(T)}$$

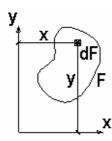
$$G_1 \times (x_T - x_1) + G_2 \times (x_T - x_2) + G_3 \times (x_T - x_3) + G_4 \times (x_T - x_4) = 0$$

 $480 \times (7.0-6) + 320 \times (7.0-13.3) + 2160 \times (7.0-6) - 188.2 \times (7.0-4) = 59.4$

Greška: 59.4/2160 = **2.7%** - rezultat podijeljen sa najvećim momentom u zbroju : (2160=2160×(7.0-6))

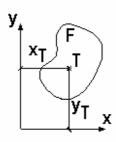
STATIČKI MOMENTI I MOMENTI INERCIJE RAVNIH PLOHA

STATIČKI MOMENTI POVRŠINE

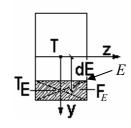
$$S_{X} = \iint_{F} y dF$$

$$S_y = \iint_F x dF$$

 $S_X = F \times y_T$ statički moment površine F s obzirom na osi x i y

$$S_y = F \times X_T$$

 $S_{Z}^{E} = F_{E} \times d_{E}$ statički moment površine F_{E} (ispod točke E) s obzirom na težište poprečnog presjeka.

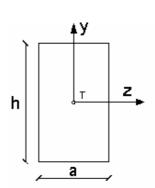
MOMENTI INERCIJE RAVNIH PLOHA

$$I_z = \iint_F y^2 dF \qquad I_y = \iint_F z^2 dF$$

$$I_{y} = \iint_{F} z^{2} dF$$

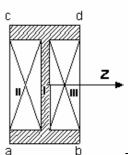
$$I_z = \frac{a \times h^3}{12}$$

$$I_z = \frac{a \times h^3}{12} \qquad I_y = \frac{h \times a^3}{12}$$

Kod složenih profila (ali s istim položajem težišta) rastavljamo presjek na jednostavnije dijelove.

- 1.) I_{ZI.} (pravokutnik a,b,c,d)
- 2.) $I_{ZII.}$ i $I_{ZIII.}$ (mali pravokutnici). $\rightarrow I_Z = I_{Z_I} I_{Z_{II}} I_{Z_{III}}$

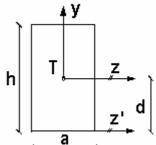

STEINEROVO PRAVILO

Momenti inercije presjeka s obzirom na os z' koja je paralelna s osi kroz težište presjeka

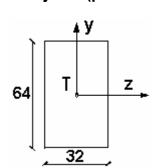
$$I_Z = \frac{a \times h^3}{12}$$

$$I_Z = I_Z + d^2 \times F$$

PRORAČUN POVRŠINE, TEŽIŠTA, MOMENTA INERCIJE TE STATIČKOG MOMENTA POVRŠINE ZA NEKE SIMETRIČNE PRESJEKE

Primjer 1. (pravokutni presjek)

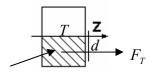
$$F = 32 \times 64 = 2048 \text{ cm}^2$$

$$I_z = \frac{32 \times 64^3}{12} = 699 050,66 \text{ cm}^4$$

$$I_y = \frac{64 \times 32^3}{12} = 174 762,70 \text{ cm}^4$$

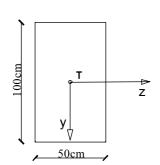
$$I_y = \frac{64 \times 32^3}{12} = 174 762,70 \text{ cm}^4$$

 $S_z = F_T \times d = 32 \times 32 \times 16 = 16384 \text{ cm}^3$

 $S_z = S_{zmax}$ (statički moment površine oko težišta je maksimalan)

Primjer 2. (pravokutni presjek)

$$F = 50 \times 100 = 5000 \text{ cm}^2$$

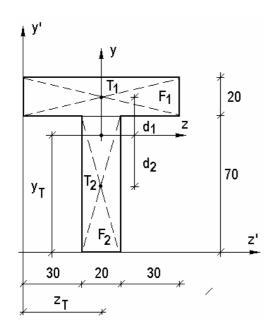
$$I_z = \frac{50 \times 100^3}{12} = 4 \ 166 \ 666,67 \ cm^4$$

$$I_y = \frac{100 \times 50^3}{12} = 1 \ 041 \ 666,67 \ cm^4$$

$$I_y = \frac{100 \times 50^3}{12} = 1\,041\,666,67\,\text{cm}^4$$

$$S_z = F_T \times d = 50 \times 50 \times 25 = 62500 \text{ cm}^3$$

Primjer 3. (T presjek)

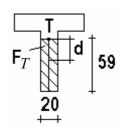
$$F = F_1 + F_2 = 80 \times 20 + 70 \times 20 = 3000 \text{ cm}^2$$

$$T_1 \Rightarrow z_1 = 40 \text{ cm}$$
; $y_1 = 80 \text{ cm}$
 $T_2 \Rightarrow z_2 = 40 \text{ cm}$; $y_1 = 35 \text{ cm}$

$$z_T = \frac{F_1 \times z_1 + F_2 \times z_2}{F} = 40 \text{ cm}$$

$$y_T = \frac{F_1 \times y_1 + F_2 \times y_2}{F} = \frac{1600 \times 80 + 1400 \times 35}{3000} = 59 \text{ cm}$$

$$S_Z = F_T \times d = 59 \times 20 \times \frac{59}{2} = 34 810 \text{ cm}^3$$

$$d_1 = y_1 - y_T = 80-59 = 21 \text{ cm}$$

 $d_2 = y_2 - y_T = 35-59 = -24 \text{ cm}$

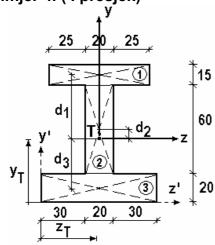
Pomoću Steinerrovog pravila:

$$I_{z} = I_{z1} + F_{1} \times d_{1}^{2} + I_{z2} + F_{2} \times d_{2}^{2} = = \frac{80 \times 20^{3}}{12} + 80 \times 20 \times 21^{2} + \frac{20 \times 70^{3}}{12} + 20 \times 70 \times 24^{2} =$$

$$= 53 \ 333,33 + 705600 + 571 \ 666,67 + 806 \ 400 = 2 \ 137 \ 000 \ \text{cm}^{4}$$

$$I_{y} = I_{y1} + I_{y2} = \frac{20 \times 80^{3}}{12} + \frac{70 \times 20^{3}}{12} = 853 \ 333,33 + 46666,67 = 900 \ 000 \ \text{cm}^{4}$$

Primjer 4. (I presjek)

$$F_1 = 70 \times 15 = 1050 \text{ cm}^2$$

 $F_2 = 60 \times 20 = 1200 \text{ cm}^2$
 $\underline{F_3} = 80 \times 20 = 1600 \text{ cm}^2$
 $\Sigma F = F_1 + F_2 + F_3 = 3850 \text{ cm}^2$

$$z_1 = 40 \text{cm}$$
 $y_1 = 87,5 \text{ cm}$
 $z_2 = 40 \text{cm}$ $y_2 = 50 \text{ cm}$
 $z_3 = 40 \text{cm}$ $y_3 = 10 \text{ cm}$

$$z_T = \frac{F_1 \times z_1 + F_2 \times z_2 + F_3 \times z_3}{F} = \frac{(1050 + 1200 + 1600) \times 40}{3850} = 40 \text{ cm}$$

$$y_{T} = \frac{F_{1} \times y_{1} + F_{2} \times y_{2} + F_{2} \times y_{2}}{F} = \frac{1050 \times 87,5 + 1200 \times 50 + 1600 \times 10}{3850} = 43,6 \text{cm}$$

$$d_{1} = y_{1} - y_{T} = 87,5 - 43,6 = 43,90 \text{ cm}$$

$$d_{2} = y_{2} - y_{T} = 50 - 43,60 = 6,40 \text{ cm}$$

$$d_{3} = y_{3} - y_{T} = 10 - 43,60 = -33,60 \text{ cm}$$

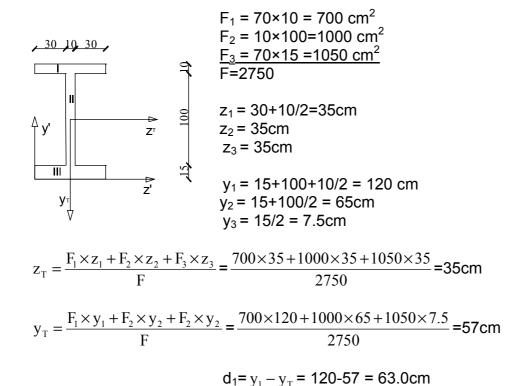
Pomoću Steinerrovog pravila:

$$I_{Z} = I_{Z1} + F_{1} \times d_{1}^{2} + I_{Z2} + F_{2} \times d_{2}^{2} + I_{Z3} + F_{3} \times d_{3}^{2} = \frac{70 \times 15^{3}}{12} + 70 \times 15 \times 43,9^{2} + \frac{20 \times 60^{3}}{12} + 20 \times 60 \times 6,4^{2} + \frac{80 \times 20^{3}}{12} + 80 \times 20 \times 33,60^{2} = 4312079,33 \text{ cm}^{2}$$

$$I_{Y} = I_{Y1} + I_{Y2} + I_{Y3} = \frac{15 \times 70^{3}}{12} + \frac{60 \times 20^{3}}{12} + \frac{20 \times 80^{3}}{12} = 1322083 \text{ cm}^{4}$$

$$S_{Z} = (43,6-20) \times 20 \times \frac{43,60-20}{2} + 20 \times 80 \times (43,60-10) = 5569,6 + 53760 = 59329,6 \text{ cm}^{3}$$

Primjer 5. (T presjek)

3. DIO 166

 $d_2 = y_2 - y_T = 65-57 = 8 \text{ cm}$

 $d_3 = y_3 - y_T = 7.5-57 = -49.5$ cm

$$S_Z = 15 \times 70 \times (57 - 7.5) + (57 - 15) \times 10 \times (57 - 15)/2 = 60 \ 795.0 \ cm^3$$

$$I_{z} = I_{z1} + I_{z2} + I_{z3} = \frac{70 \times 10^{3}}{12} + 700 \times 63^{2} + \frac{10 \times 100^{3}}{12} + 1000 \times 8^{2} + \frac{70 \times 15^{3}}{12} + 1050 \times (-49.5)^{2} = \frac{6 \ 273922 \ \text{cm}^{4}}{12}$$

$$I_{y} = I_{y1} + I_{y2} + I_{y3} = \frac{10 \times 70^{3}}{12} + \frac{100 \times 10^{3}}{12} + \frac{15 \times 70^{3}}{12} =$$
= 722 916,67 cm⁴

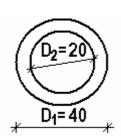
Primjer 6. (okrugli presjek)

$$F = r^2 \times \pi = \frac{\pi \times D^2}{4} = 1256,64 \text{ cm}^2$$

$$I_z = \frac{\pi \times D^4}{64} \approx \frac{D^4}{20} = 125 663,71 \text{ cm}^4 = I_Y$$

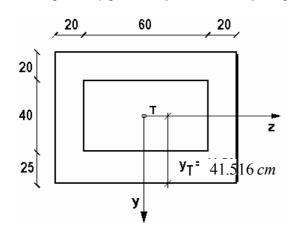
Primjer 7. (cjevasti presjek)

$$F = (D_1^2 - D_2^2) \times \frac{\pi}{4} = (40^2 - 20^2) \times \frac{\pi}{4} = 942,80 \text{ cm}^2$$

$$I_z = I_{z_1} - I_{z_2} = \frac{\pi \times D_1^4}{64} - \frac{\pi \times D_2^4}{64} = (D_1^4 - D_2^4) \times \frac{\pi}{64} = 117 809,71 \text{ cm}^4$$

Primjer 8. (cjevasti pravokutni presjek)

$$F_1 = 100 \times 85 = 8500 \text{ cm}^2$$

 $F_2 = 60 \times 40 = 2400 \text{ cm}^2$
 $F = F_1 - F_2 = 6100 \text{ cm}^2$

$$T_1 \Rightarrow z_1 = 50 \text{ cm}$$
; $y_1 = 42.5 \text{ cm}$
 $T_2 \Rightarrow z_2 = 50 \text{ cm}$; $y_2 = 25 + 20 \text{ cm}$

$$z_{T} = \frac{F_{1} \times z_{1} - F_{2} \times z_{2}}{F} = \frac{8500 \times 50 - 2400 \times 50}{6100} = 50 \text{ cm}$$

$$y_{T} = \frac{F_{1} \times y_{1} - F_{2} \times y_{2}}{F} = \frac{8500 \times 42,5 - 2400 \times 45}{6100} = 41,516 \text{ cm}$$

$$d_1 = y_1 - y_T = 42,5 - 41,516 = 0,984 \text{ cm}$$

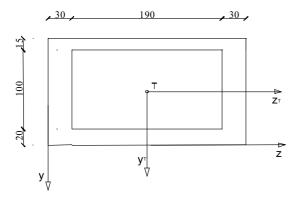
 $d_2 = y_2 - y_T = 45 - 41,516 = 3,484 \text{ cm}$

Pomoću Steinerrovog pravila:

$$\begin{split} I_{z} &= I_{z1} - I_{z2} = \frac{100 \times 85^{3}}{12} + 100 \times 85 \times 0,984^{2} - (\frac{60 \times 40^{3}}{12} + 60 \times 40 \times 3,484^{2}) = \\ &= 5 \ 117 \ 708,33 + 8230,176 - (\ 320 \ 000 + 29 \ 131,81) = 4 \ 776 \ 807 \ \text{cm}^{4} \\ I_{y} &= I_{y1} - I_{y2} = \frac{85 \times 100^{3}}{12} - \frac{40 \times 60^{3}}{12} = 7 \ 083 \ 333,33 - 720 \ 000 = 6 \ 363 \ 333,33 \ \text{cm}^{4} \end{split}$$

$$S_Z = 41,516 \times 100 \times \frac{41,516}{2} - 60 \times (41,516 - 25) \times \frac{(41,516 - 25)}{2} = 78\,008,20\,\text{cm}^3$$

Primjer 9. (cjevasti pravokutni presjek)

$$F_1 = 250 \times 135 = 33750 \text{ cm}^2 - \text{cijeli pravokutnik}$$

 $F_2 = 190 \times 100 = 19000 \text{ cm}^2 - \text{otvor}$

$$F = F_1 - F_2 = 33750 - 19000 = 14750 \text{ cm}^2$$

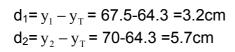
$$z_1 = 250/2 = 125$$
cm
 $z_2 = 250/2 = 125$ cm

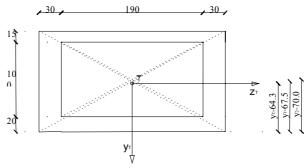
$$y_1 = 135/2 = 67.5cm$$

 $y_2 = 100/2 + 20 = 70cm$

$$\begin{aligned} \mathbf{z}_{\mathrm{T}} &= \frac{F_{\mathrm{1}} \times \mathbf{z}_{\mathrm{1}} - F_{\mathrm{2}} \times \mathbf{z}_{\mathrm{2}}}{F} = \frac{33750 \times 125 - 19000 \times 125}{14750} = 125 \text{cm} \\ \mathbf{y}_{\mathrm{T}} &= \frac{F_{\mathrm{1}} \times \mathbf{y}_{\mathrm{1}} - F_{\mathrm{2}} \times \mathbf{y}_{\mathrm{2}}}{F} = \frac{33750 \times 67.5 - 19000 \times 70}{14750} = 64.3 \text{cm} \end{aligned}$$

$$S_Z = 64.3 \times 250 \times (64.3/2) - (64.3-20) \times 190 \times (64.3-20)/2 = 330.374,7 \text{cm}^3$$

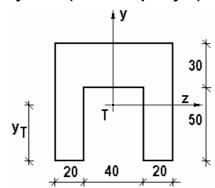

$$I_{z} = I_{z1} - I_{z2} = \frac{250 \times 135^{3}}{12} + 33750 \times 3.2^{2} - \frac{190 \times 100^{3}}{12} - 19000 \times 5.7^{2} = 35 \ 152 \ 769,2 \ cm^{4}$$

$$I_{y} = I_{y1} - I_{y2} = \frac{135 \times 250^{3}}{12} - \frac{100 \times 190^{3}}{12} = 118 \ 622 \ 916.67 \ cm^{4}$$

Primjer 10. (otvoreni presjek)

$$F_1 = 80 \times 80 = 6400 \text{ cm}^2$$

 $F_2 = 40 \times 50 = 2000 \text{ cm}^2$
 $F = F_1 - F_2 = 4400 \text{ cm}^2$

$$z_1 = z_2 = z_T = 40 \text{ cm}$$

 $y_1 = 40 \text{ cm}$ $y_2 = 25 \text{ cm}$

$$y_T = \frac{F_1 \times y_1 - F_2 \times y_2}{F} = \frac{6400 \times 40 - 2000 \times 25}{4400} = 46,82 \text{ cm}$$

$$d_1 = 40 - 46,82 = -6,82 \text{ cm}$$

 $d_2 = 25 - 46,82 = -21,82 \text{ cm}$

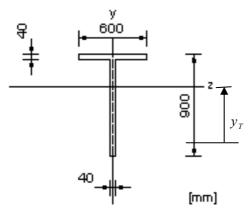
$$I_{z} = I_{z1} - I_{z2} = \frac{80 \times 80^{3}}{12} + 6400 \times 6,82^{2} - (\frac{40 \times 50^{3}}{12} + 40 \times 50 \times 21,82^{2}) = 2342121,3 \text{ cm}^{4}$$

$$I_{y} = I_{y1} - I_{y2} = \frac{80 \times 80^{3}}{12} - \frac{50 \times 40^{3}}{12} = 3146666,70 \text{ cm}^{4}$$

$$S_Z = 2 \times 46,82 \times 20 \times \frac{46,82}{2} = 43.842,2 \text{ cm}^3$$

Primjeri za vježbu:

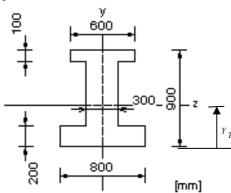
1.

Rješenje:

 $F = 0.0584 \text{ m}^2; y_T = 0.615 \text{ m}; I_z = 0.0049861 \text{ m}^4; I_y = 0.000724586 \text{ m}^4; S_z = 0.0075645 \text{ m}^3$

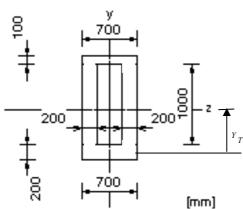
2

Rješenje:

 $F=0.4~m^2$; $y_T=0.3925~m$; $I_z=0.03431~m^4$; $I_y=0.011688~m^4$; $S_z=0.052358~m^3$

3.

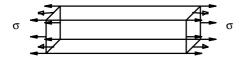
Rješenje:

 $F=0.61~m^2$; $y_T=0.6254~m$; $I_z=0.0102039~m^4$; $I_y=0.034908~m^4$; $S_z=0.10976~m^3$

NAPREZANJA

Općenito možemo reći da dokaz sigurnosti konstrukcije sadrži dokaz sigurnosti od sloma koji u materijalu nastupa kada sile između čestica u materijalu dosegnu neku graničnu vrijednost.

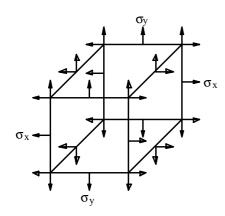
JEDNOOSNO POLJE NAPREZANJA

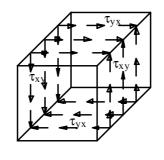

- na dvije stranice koje su okomite na karakterističnu os djeluje ukupno naprezanje čija se veličina označava sa σ.

DVOOSNO HOMOGENO POLJE NAPREZANJA

ukupno naprezanje = normalno naprezanje + posmično naprezanje -prikaz na kvadru kojem su dvije stranice paralelne s karakterističnom ravninom.

Normalna naprezanja σ dobivaju indeks po osi sa kojom su paralelni σ_x i σ_y .

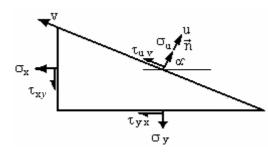
Posmična naprezanja τ
- označava se sa dva indeksa τ_{xy}
normala ravnine os s kojom
u kojoj djeluje su paralelni

- Posmična naprezanja na okomitim presjecima su jednaka τ_{xy} = τ_{yx}
- * specijalni slučaj djeluju samo posmična naprezanja <u>- čisti posmik</u>

NAPREZANJA KAO FUNKCIJE σ_x , σ_y i τ_{xy} .

NAPREZANJA U PROIZVOLJNOJ RAVNINI ČIJA NORMALA ZATVARA S OSI x KUT α

(normala \vec{n} i os koordinatnog sustava "u" su istog smjera)

$$\sigma_{u} = \sigma_{x} \times \cos^{2} \alpha + \sigma_{y} \times \sin^{2} \alpha + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha$$

$$\tau_{uv} = \left(-\sigma_{x} + \sigma_{y}\right) \times \frac{\sin 2\alpha}{2} + \tau_{xy} \times \cos 2\alpha$$

GLAVNI NAPREZANJA – RAVNINE U KOJIMA IŠČEZAVAJU POSMIČNA NAPREZANJA AKO IMAMO ZADANO σ_x , σ_y i τ_{xy}

Kut ravnine
$$tg2\alpha_G = \frac{2\tau_{xy}}{\sigma_x - \sigma_y}$$

$$\begin{split} &\sigma_{1} = \sigma_{x} \times \cos^{2} \alpha_{G} + \sigma_{y} \times \sin^{2} \alpha_{G} + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_{G} \\ &\sigma_{2} = \sigma_{x} \times \sin^{2} \alpha_{G} + \sigma_{y} \times \cos^{2} \alpha_{G} - \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_{G} \end{split}$$

Kontrola !:

$$\sigma_x + \sigma_y = \sigma_u + \sigma_v = \sigma_1 + \sigma_2$$

-za stanje čistog posmika

$$\sigma_1 = \tau_{xy}$$
 $\sigma_2 = -\tau_{xy}$

MAKSIMALNA POSMIČNA NAPREZANJA I PRIPADAJUĆA NORMALNA NAPREZANJA

$$\sigma_3 = \sigma_4 = \sigma_S$$

$$\tau_{\text{max}} = \tau_{34} = \frac{\sigma_2 - \sigma_1}{2}$$

$$\sigma_S = \frac{\sigma_2 + \sigma_1}{2}$$

MOHROVA KRUŽNICA ZA RAVNINSKO STANJE NAPREZANJA

ako imamo
$$\sigma_x, \sigma_y$$
 i τ_{xy} vrijedi $\tau_{xy} = -\tau_{yx}$

ZADATAK 51:

Zadano je : σ_x =65 kN/cm², σ_y =18 kN/cm², τ_{xy} = 18 kN/cm², potrebno je odrediti :

- a.) Naprezanja u proizvoljnoj ravnini čija normala "n" zatvara s osi x kut α =17° \to ${\cal O}_u$, ${\cal T}_{uv}$
- b.) Glavna naprezanja σ₁ i σ₂
- c.) Maksimalna posmična naprezanja au_{max} i njemu odgovarajuće normalno naprezanje Sve dobivene veličine prikazati pomoću Mohrove kružnice za ravninsko stanje naprezanja

Postupak:

a.)
$$\sigma_{u} = \sigma_{x} \times \cos^{2} \alpha + \sigma_{y} \times \sin^{2} \alpha + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha =$$

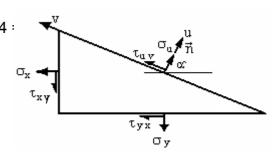
$$= 65 \times \cos^{2} 17 + 18 \times \sin^{2} 17 + 18 \times \sin 34 :$$

$$= 59,44 + 1,54 + 10,06 = 71,06 \text{ kN/cm}^{2}$$

$$\tau_{uv} = \left(-\sigma_{x} + \sigma_{y}\right) \times \frac{\sin 2\alpha}{2} + \tau_{xy} \times \cos 2\alpha =$$

$$= \left(-65 + 18\right) \times \frac{\sin 34}{2} + 18 \times \cos 34 =$$

$$= -13.14 + 14.92 = 1.78 \text{ kN/cm}^{2}$$

b.) Glavna naprezanja djeluju u ravnini u kojoj iščezavaju posmična naprezanja; kut koji zatvara normala ravnine s osi x izračuna se kao :

$$tg2\alpha_{G} = \frac{2\tau_{xy}}{\sigma_{x} - \sigma_{y}} = \frac{2 \times 18}{47} = 0.76696 \implies 2 \times \alpha_{G} = 37,45^{\circ} ; \qquad \alpha_{G} = 18,73^{\circ}$$

$$\sigma_{1} = \sigma_{x} \times \cos^{2} \alpha_{G} + \sigma_{y} \times \sin^{2} \alpha_{G} + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_{G}$$

$$= 65 \times \cos^{2} 18,73 + 18 \times \sin^{2} 18,73 + 18 \times \sin 37,45$$

$$= 58,30 + 1,86 + 10,95 = 71,11 \text{ kN/cm}^{2}$$

$$\sigma_{2} = \sigma_{x} \times \sin^{2} \alpha_{G} + \sigma_{y} \times \cos^{2} \alpha_{G} - \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_{G}$$

$$= 65 \times \sin^{2} 18,73 + 18 \times \cos^{2} 18,73 - 18 \times \sin 37,45$$

$$= 6,70 + 16,14 - 10,95 = 11,89 \text{ kN/cm}^{2}$$

Kontrola:
$$\sigma_x + \sigma_y = \sigma_1 + \sigma_2$$

$$\frac{65 + 18 = 71,11 + 11,89}{65 + 18 = 71,11 + 11,89}$$

C.)
$$\tau_{\text{max}} = \frac{\sigma_2 - \sigma_1}{2} = \frac{11,89 - 71,11}{2} = -29,61 \text{ kN/cm}^2 \rightarrow \text{zatvaraju kut od } \frac{\pi}{4} \text{ s glavnim naprezanjima}$$

$$\sigma_3 = \sigma_4 = \sigma_s = \frac{\sigma_2 + \sigma_1}{2} = \frac{11,89 + 71,11}{2} = \frac{83}{2} = 41,5 \text{ kN/cm}^2$$

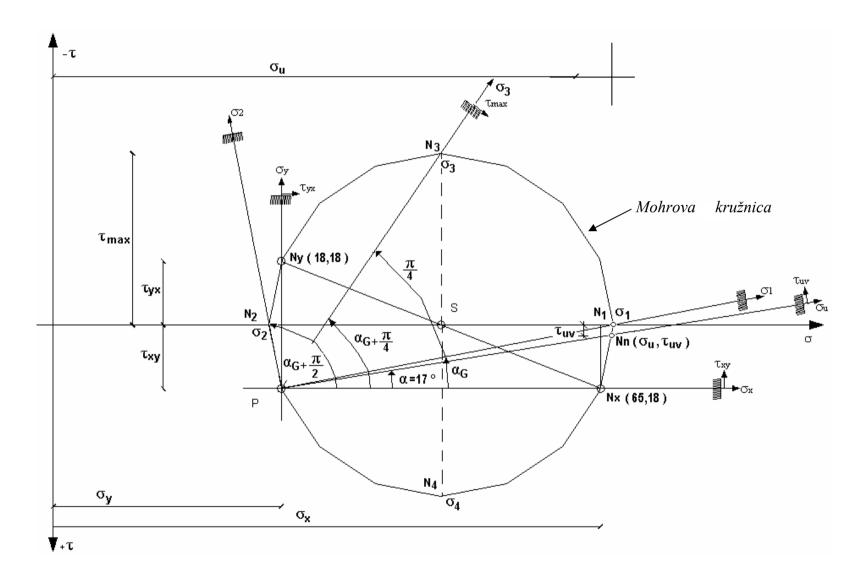
d.) Crtanje Mohrove kružnice naprezanja

- pretpostavka τ_{xy} = τ_{yx} ,zadano σ_x , σ_y , τ_{xy}
- 1. Koordinatni sustavi

- 2. Točka $N_x(\sigma_x,~\tau_{xy})$ i $N_y~(\sigma_y,~\tau_{yx})$, dužina N_xN_y je promjer Mohrove kružnice naprezanja.
- 3. Kroz N_x povlačimo paralelu sa osi x (σ) , a kroz N_y paralelu sa osi y (τ) , sjecište pravaca nam određuje točku ${\bf P}$ tj. ${\bf pol}$, koja ima svojstvo da se u njemu sijeku zrake usporedne s normalama promatranog skupa.
- 4. Ako kroz **P** povučemo paralelu s normalom \vec{n} , ona će Mohrovu kružnicu sjeći u točki $\mathbf{Nn} \to \mathbf{koordinate}$ točke \mathbf{Nn} određuju $\mathbf{\sigma_u}$ i $\mathbf{\tau_{uv}}$ u ravnini čija normala zatvara kut α s osi x .
- 5. Sjecište N_1 i N_2 Mohrove kružnice s apscisom σ određuju veličine σ_1 i σ_2 tj. **glavna naprezanja**. Spojnica P sa N_1 određuje smjer σ_1 , a spojnica P i N_2 određuje smjer σ_2 , tj smjerove glavnih naprezanja.
- 6. Točka N_3 određuje **ekstremno posmično naprezanje** τ_{max} . Spojnica točke P i točke N_3 određuje smjer normale presjeka u kojem djeluje najveće posmično naprezanje τ_{max} . Presjeci u kojima se pojavljuje maksimalno posmično naprezanje zatvara kut $\alpha = \frac{\pi}{4}$ s presjecima glavnih naprezanja.
- 7. U presjecima max posmičnih naprezanja postoje i normalna naprezanja

$$\sigma_3 = \sigma_4 = \sigma_8 = \frac{\sigma_x + \sigma_y}{2} = \frac{\sigma_1 + \sigma_2}{2}$$

Mohrova kruznica naprezanja za ravninsko stanje naprezanja - pretpostavka za Mohrovu kruznicu naprezanja $\tau_{xy} = -\tau_{yx}$

ZADATAK 52:

Zadana su naprezanja σ_x =100N/cm², σ_y =50 N/cm², τ_{xy} = 10 N/cm², potrebno je odrediti :

- a.) Napone σ_u i τ_{uv} ako normala proizvoljnog presjeka zatvara sa osi x α =30°
- b.) Glavne napone σ_1 i σ_2
- c.) Maksimalni posmični napon τ_{max} i njemu odgovarajući normalni napon
- d.) sve provjeriti na Mohrovoj kružnici napona

a.)
$$\sigma_{u} = \sigma_{x} \times \cos^{2} \alpha + \sigma_{y} \times \sin^{2} \alpha + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha$$

$$\tau_{uv} = \left(-\sigma_{x} + \sigma_{y}\right) \times \frac{\sin 2\alpha}{2} + \tau_{xy} \times \cos 2\alpha$$

$$\overline{\sigma_{u}} = 100 \times \cos^{2} 30 + 50 \times \sin^{2} 30 + 10 \times \sin 2 \times 30 = 96,16 \text{ N/cm}^{2}$$

$$\tau_{uv} = \left(-100 + 50\right) \times \frac{\sin 2 \times 30}{2} + 10 \times \cos 2 \times 30 = -16.7 \text{ N/cm}^{2}$$

b.)
$$tg2\alpha_G = \frac{2\tau_{xy}}{\sigma_x - \sigma_y} = \frac{2\times10}{100 - 50} = 0.4 \Rightarrow 2\times\alpha_G = 21.8^\circ$$
; $\alpha_G = 10.9^\circ$

$$\sigma_1 = \sigma_x \times \cos^2\alpha_G + \sigma_y \times \sin^2\alpha_G + \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_G$$

$$\sigma_2 = \sigma_x \times \sin^2\alpha_G + \sigma_y \times \cos^2\alpha_G - \tau_{xy} \times \sin 2\alpha_G$$

$$\overline{\sigma_1 = 100 \times \cos^2 10.9 + 50 \times \sin^2 10.9 + 10 \times \sin 2 \times 10.9} = 101.9 \text{ N/cm}^2$$

$$\sigma_2 = 100 \times \sin^2 10.9 + 50 \times \cos^2 10.9 - 10 \times \sin 2 \times 10.9 = 48.1 \text{ N/cm}^2$$

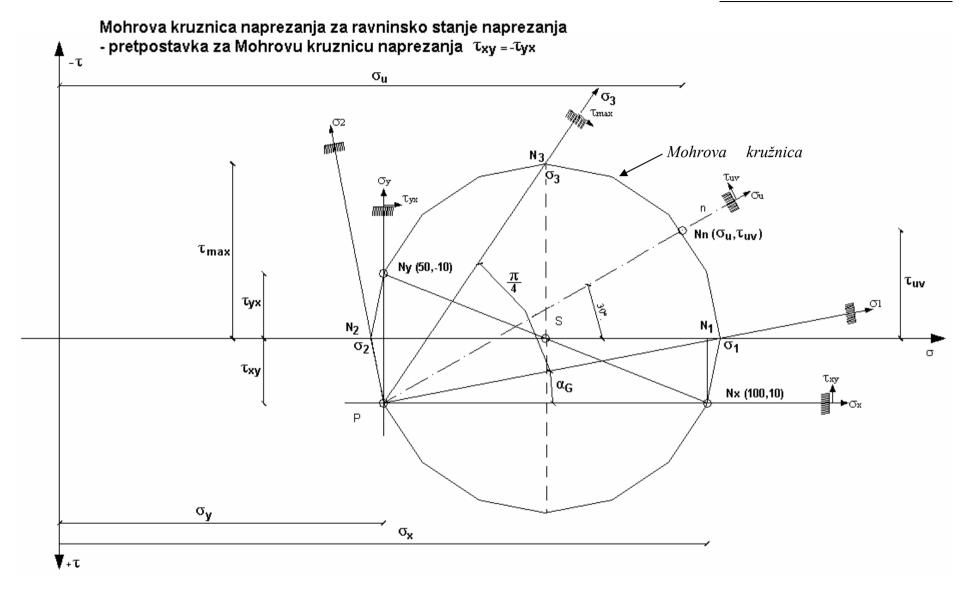
Kontrola:
$$\sigma_x + \sigma_y = \sigma_1 + \sigma_2$$

$$\frac{100 + 50 = 101.9 + 48.1}{100 + 50}$$

c.)
$$\tau_{\text{max}} = \frac{\sigma_2 - \sigma_1}{2} = \frac{48.1 - 101.9}{2} = -26.9 \text{ N/cm}^2$$

$$\sigma_3 = \sigma_4 = \sigma_8 = \frac{\sigma_x + \sigma_y}{2} = \frac{\sigma_1 + \sigma_2}{2} = \frac{48.1 + 101.9}{2} = 75.0 \text{ N/cm}^2$$

d.) Crtanje Mohrove kružnice naprezanja

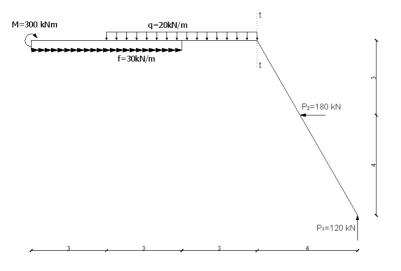

ODREĐIVANJE NAPREZANJA U PROIZVOLJNOM PRESJEKU ŠTAPA

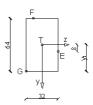
- za djelovanje uzdužne sile N_x, poprečne sile T_y i momenta savijanja M_z u poprečnom presjeku štapa javljaju se:
 - normalno naprezanje $\sigma = \frac{N}{F} \pm \frac{|M_z|}{I_z} \cdot y$
 - posmično naprezanje $\tau = \frac{|T| \cdot S_z}{I_z \cdot b}$

ZADATAK 53:

Za prikazani sustav, u presjeku t-t, potrebno je odrediti vrijednosti normalnog i posmičnog naprezanja za točke E, F i G.

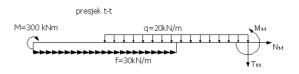

M= 300kNm P₁= 120kN P₂= 180kN q= 20kN/m f= 30kN/m poprečni presjek

Postupak:

Izračun unutarnjih sila u presjeku t-t:

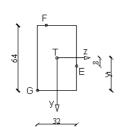

$$\Sigma x = 0$$
 $N_{t-t} = -f \cdot 6 = -180 \text{kN}$

$$Σ$$
y=0 T_{t-t} = -q · 6= -120kN

$$\Sigma M_{(t-t)}=0$$
 $M_{t-t}=$ -60kNm (vlak gore)

Izračun karakteristika poprečnog presjeka

F= 32 · 64= 2048cm²

$$I_z = \frac{32 \cdot 64^3}{12} = 699050,7cm^4$$

$$y_G$$
= y_T = 32cm y_E = 8cm y_F = 32cm (očitamo

Normalna naprezanja

$$\sigma_{E} = \frac{N_{t-t}}{F} - \frac{|M_{t-t}|}{I_{z}} \cdot y_{E} = \frac{-180}{2048} - \frac{6000}{699050,7} \cdot 8 = -0.1565 kN / cm^{2}$$

vlak je na gornjoj strani, a točka E je ispod težišta gdje je tlak, zato je minus

$$\sigma_F = \frac{N_{t-t}}{F} + \frac{|M_{t-t}|}{I_z} \cdot y_F = \frac{-180}{2048} + \frac{6000}{699050,7} \cdot 32 = 0.1865 kN / cm^2$$

$$\sigma_G = \frac{N_{t-t}}{F} - \frac{|M_{t-t}|}{I_z} \cdot y_G = \frac{-180}{2048} - \frac{6000}{699050,7} \cdot 32 = -0.3623 kN / cm^2$$

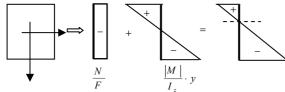
vlak je na gornjoj strani, a točka G je ispod težišta gdje je tlak, zato je minus

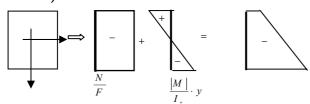
Funkcija promjene normalnog naprezanja σ po visini poprečnog presjeka je linearna funkcija i za svaki poprečni presjek postoje dvije ekstremne vrijednosti

$$\Rightarrow$$
 σ_{\max} i σ_{\min}

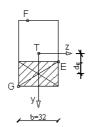
Grafički prikaz "zbrajanja" naprezanja.

Ukoliko je utjecaj uzdužne sile veći od utjecaja momenata savijanja može se dogoditi da cijeli poprečni presjek bude u istom predznaku (kod ovog primjera cijeli presjek je u tlaku)

Posmična naprezanja $\tau = \frac{|T| \cdot S_z}{I_z \cdot b}$

S_z – statički moment površine na os z. (biramo onu površinu u kojoj se ne nalazi težište T)

$$F_F = 32 \cdot 24 = 768 \text{cm}^2$$

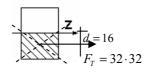
$$S_z^E = F_E \cdot d_E = 768 \cdot 20 = 15360 \text{cm}^3$$

$$\tau_E = \frac{|120| \cdot 15360}{699050, 7 \cdot 32} = 0,0824kN / cm^2$$

$$S_{z}^{G} = S_{z}^{F} = 0$$

$$S_z^G = S_z^F = 0$$
 $F^F = F^G = 0$ $\Rightarrow \tau_F = \tau_G = 0$

$$S_{zmax} = 32 \cdot 32 \cdot 16 = 16384 cm^3$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{|120| \cdot 16384}{699050.7 \cdot 32} = 0.08789 kN / cm^2 \Rightarrow$$

maksimalno posmično naprezanje je u težištu poprečnog presjeka jer je tamo Sz maksimalan

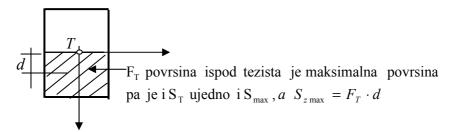

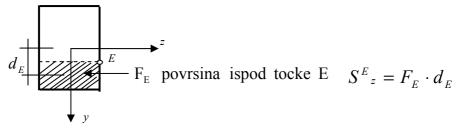
Pojašnjenje uz statički moment površine

$$S_z = F \cdot d$$

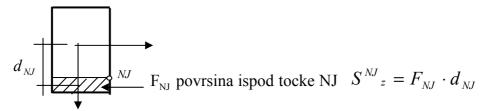
maksimalni statički moment površine Szmax

statički moment površine neke točke E

statički moment površine neke točke NJ

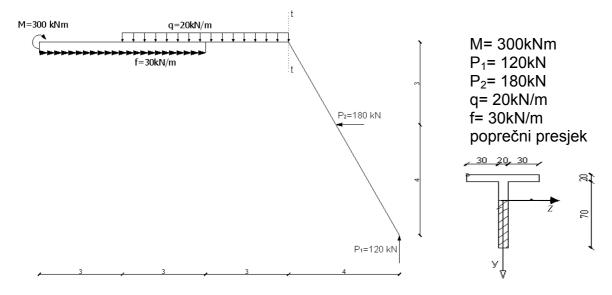

statički moment površine neke točke G (točka na rubu poprečnog presjeka)

$$F_G$$
 povrsina ispod tocke G jednaka je nuli pa je i $S^G_z = 0$, $tj. S^G_z = F_G \cdot d_G = 0 \Rightarrow \tau_G = 0$

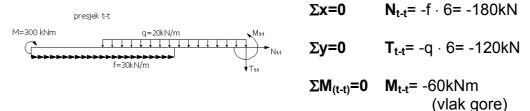
ZADATAK 54:

Za prikazani sustav, u presjeku t-t, potrebno je odrediti ekstremne vrijednosti normalnih i posmičnih naprezanja.

Postupak:

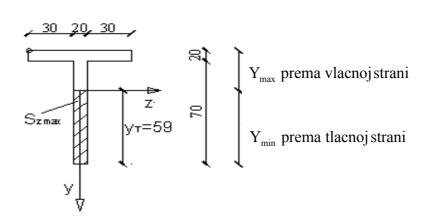
Izračun unutarnjih sila u presjeku t-t:

Izračun karakteristika poprečnog presjeka:

F=
$$3000 \text{cm}^2$$

 I_z = 2137000cm^4
 y_t = 59cm
 S_z = 34810cm^3

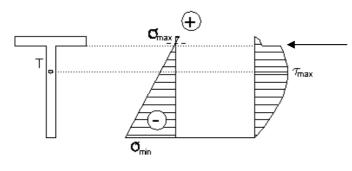

$$\sigma_{\text{max}} = \frac{N_{t-t}}{F} + \frac{|M_{t-t}|}{I_z} \cdot y_{\text{max}} = \frac{-180}{3000} + \frac{6000}{2137000} \cdot 31 = 0,027kN/cm^2$$

$$\sigma_{\text{min}} = \frac{N_{t-t}}{F} - \frac{|M_{t-t}|}{I_z} \cdot y_{\text{min}} = \frac{-180}{3000} - \frac{6000}{2137000} \cdot 59 = -0,226kN/cm^2$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{|T| \cdot S_{z \text{max}}}{I_z \cdot b} = \frac{|120| \cdot 34810}{2137000 \cdot 20} = 0,0977kN/cm^2$$

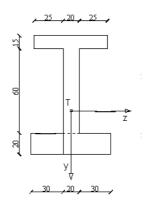
$$S_{z \text{max}} = 59 \cdot 20 \cdot \frac{59}{2} = 34810cm^3$$

Skok zbog promjene širine b poprečnog presjeka. (gore je širina b=80 cm, na "vratu" je b=20cm)

ZADATAK 55:

Za sustav kao u zadacima 53. i 54., ali za novi poprečni presjek,potrebno je odrediti ekstremne vrijednosti normalnih i posmičnih naprezanja.

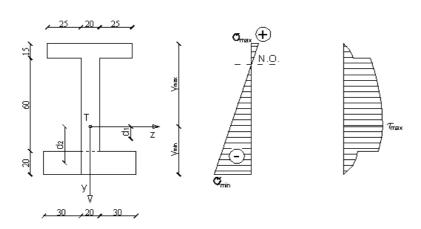

Postupak:

Izračunali smo u zadacima 5. i 6.:

Izračun karakteristika poprečnog presjeka:

 $\begin{aligned} & F = 3850 \text{cm}^2 \\ & y_t = 43,6 \text{cm} \quad y_{\text{max}} = 51,4 \text{cm} \qquad y_{\text{min}} = y_T = 43,6 \text{cm} \\ & I_z = 4312079,33 \text{ cm}^4 \\ & d_1 = (43,6-20)/2 = 11,8 \text{cm}; \quad d_2 = 43,6-10 = 33,6 \text{cm} \\ & F_1 = (43,6-20) \cdot 20 = 472 \text{cm}^2; \qquad F_2 = 80 \cdot 20 = 1600 \text{cm}^2 \\ & S_{z \text{ max}} = F_1 \cdot d_1 + F_2 \cdot d_2 = 472 \cdot 11,8 + 1600 \cdot 33,6 = 59329,6 \text{cm}^3 \end{aligned}$

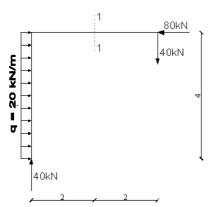
$$\sigma_{\text{max}} = \frac{N}{F} + \frac{|M|}{I_z} \cdot y_{\text{max}} = \frac{-180}{3850} + \frac{6000}{4312079} \cdot 51,4 = 0,02477kN/cm^2$$

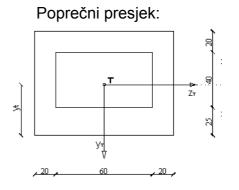
$$\sigma_{\text{min}} = \frac{N}{F} - \frac{|M|}{I_z} \cdot y_{\text{min}} = \frac{-180}{3850} - \frac{6000}{4312079} \cdot 43,6 = -0,10742kN/cm^2$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{|T| \cdot S_{z \text{max}}}{I_z \cdot b} = \frac{|120| \cdot 59329,6}{4312079 \cdot 20} = 0,08255kN/cm^2$$

ZADATAK 56:

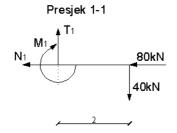
Za prikazani uravnoteženi sustav u presjeku 1-1 potrebno je odrediti ekstremne vrijednosti normalnih i posmičnih naprezanja.

Postupak:

Izračun unutarnjih sila u presjeku 1-1:

$$\Sigma x = 0$$
 $N_1 = -80 kN$

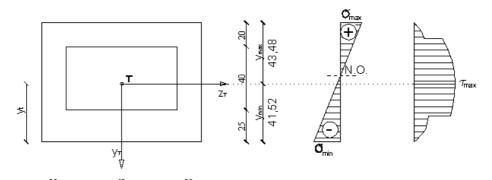
$$\Sigma y = 0 T_1 = 40 kN$$

$$\Sigma M_{(1-1)}=0$$
 -M₁-40 · 2=0
M₁= -80kNm (vlak gore)

Izračun karakteristike poprečnog presjeka:

F=
$$6100 \text{cm}^2$$
 y_t= $41,52 \text{cm}$ = y_{min} y_{max}= $43,48 \text{cm}$

$$I_z$$
= 4776807cm⁴ S_z = 78008,2cm³

$$\sigma_{\text{max}} = \frac{N_1}{F} + \frac{|M_1|}{I_z} \cdot y_{\text{max}} = \frac{-80}{6100} + \frac{8000}{4776807} \cdot 43,48 = 0,05971 \text{kN/cm}^2$$

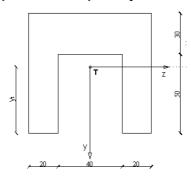
$$\sigma_{\text{min}} = \frac{N_1}{F} - \frac{|M_1|}{I_z} \cdot y_{\text{min}} = \frac{-80}{6100} - \frac{8000}{4776807} \cdot 41,52 = -0,08265 \text{kN/cm}^2$$

$$\sigma_{\min} = \frac{N_1}{F} - \frac{|M_1|}{I_2} \cdot y_{\min} = \frac{-80}{6100} - \frac{8000}{4776807} \cdot 41,52 = -0,08265kN / cm^2$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{|T| \cdot S_{z \text{ max}}}{I_z \cdot b} = \frac{40 \cdot 78008,2}{4776807 \cdot 40} = 0,1633 kN / cm^2$$

ZADATAK 57:

Za sustav kao u zadatku 56., ali za novi poprečni presjek,potrebno je odrediti ekstremne vrijednosti normalnih i posmičnih naprezanja.

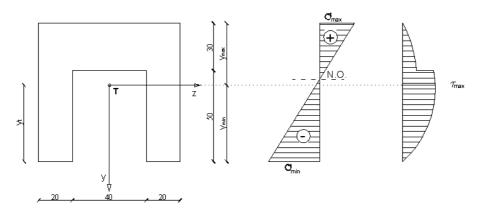
Postupak:

Izračun unutarnjih sila u presjeku 1-1:

N= -80kN T= 40kN M= -80kNm= -8000kNcm (vlak gore)

Izračun karakteristika poprečnog presjeka:

$$F = 4400 \text{cm}^2$$
 $y_t = 46,82 \text{cm} = y_{min}$ $y_{max} = 33,18 \text{cm}$ $I_z = 2342121,3 \text{cm}^4$ $S_z = 43842,2 \text{cm}^3$

$$\sigma_{\text{max}} = \frac{N}{F} + \frac{|M|}{I_z} \cdot y_{\text{max}} = \frac{-80}{4400} + \frac{8000}{2342121} \cdot 33{,}18 = 0{,}09515kN/cm^2$$

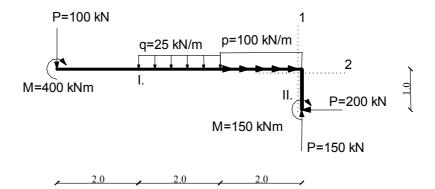
$$\sigma_{\min} = \frac{N}{F} - \frac{|M|}{I_z} \cdot y_{\min} = \frac{-80}{4400} - \frac{8000}{2342121} \cdot 46,82 = -0,1781kN/cm^2$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{|T| \cdot S_{z \text{ max}}}{I_z \cdot b} = \frac{40 \cdot 43842,2}{2342121,3 \cdot 40} = 0,01872 \text{kN/cm}^2$$

ZADATAK 58:

Za prikazani sustav :

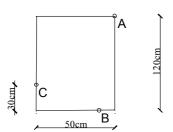
- 1.) u presjeku 1-1 potrebno je odrediti vrijednosti normalnog i posmičnog naprezanja za točke A, B i C.
- 2.) u presjeku 2-2 potrebno je odrediti vrijednosti maksimalnog normalnog i posmičnog naprezanja

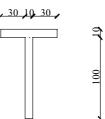

Poprečni presjeci:

štap I.

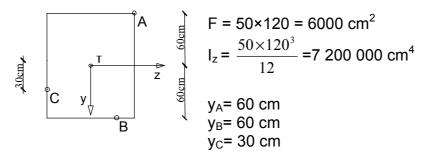

Postupak:

1.) presjek 1-1

Izračun unutarnjih sila:

Izračun karakteristika poprečnog presjeka:

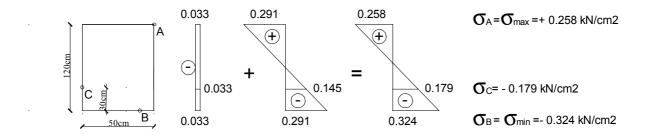

Normalna naprezanja

$$\sigma_{\rm A} = \frac{N_{\rm I}}{F} \pm \frac{M_{\rm I}}{I_{\rm z}} \times y_{\rm A} = -\frac{200}{6000} + \frac{35000}{7200000} \times 60 = -0.033 + 0.291 = 0.258 \text{ kN/cm}^2$$

$$\sigma_{_B} = \frac{N_{_1}}{F} \pm \frac{M_{_1}}{I_{_Z}} \times y_{_B} = -\frac{200}{6000} - \frac{35000}{7200000} \times 60 = -0.033 - 0.291 = -0.324 \text{ kN/cm}^2$$

$$\sigma_{\rm C} = \frac{N_{\rm 1}}{F} \pm \frac{M_{\rm 1}}{I_{\rm z}} \times y_{\rm C} = -\frac{200}{6000} - \frac{35000}{7200000} \times 30 = -0.033 - 0.145 = -0.179 \text{ kN/cm}^2$$

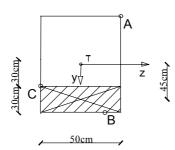
Funkcija promjene normalnog naprezanja σ po visini presjeka je linearna funkcija. Za svaki presjek postoje dvije ekstremne vrijednosti σ_{min} i σ_{max} .

σ_{min} – je uvijek na tlačnoj strani

σ_{max} – je uvijek na vlačnoj strani

Posmična naprezanja

$$\tau = \frac{|T| \times S_z}{I_z \times b}$$

$$S_z^C = F_C \times d_C = 150 \times 45 = 6750 \,\text{cm}^3$$

$$F_{\rm C} = 50 \times 30 = 150 \,\text{cm}$$

$$d_C = 60 - 15 = 45$$
cm

$$\tau_{\rm E} = \frac{|T| \times S_{\rm z}}{I_{\rm z} \times b} = \frac{150 \times 6750}{7200000 \times 50} = 0.028 \text{ kN/cm}^2$$

$$S_{\scriptscriptstyle Z}^{\scriptscriptstyle A} = S_{\scriptscriptstyle Z}^{\scriptscriptstyle B} = 0 \quad \text{jer je} \quad F_{\scriptscriptstyle A} = F_{\scriptscriptstyle B} = 0$$

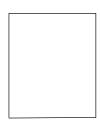

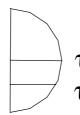
$$\tau_{_{\rm A}}=\tau_{_{\rm B}}=0$$

Ekstremna vrijednost za τ je u težištu jer je tamo S_Z maksimalan.

$$S_z^{max} = F_{max} \times d = (50 \times 60) \times 30 = 9000 \text{ cm}^3$$

$$\tau_{\text{max}} = \frac{150 \times 9000}{7200000 \times 50} = 0.00375 \text{ kN/cm}^2$$

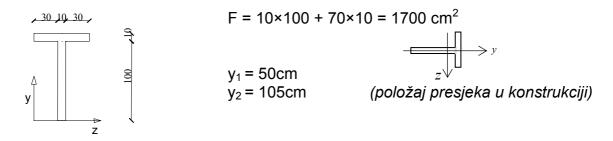
 τ_{max} = 0.0375 kN/cm2

 τ_{C} = 0.028 kN/cm2

2.) presjek 2-2

Izračun unutarnjih sila:

Izračun karakteristika poprečnog presjeka

$$y_{T} = \frac{F_{1} \times y_{1} + F_{2} \times y_{2}}{F} = \frac{(10 \times 100) \times 50 + (70 \times 10) \times 105}{1700} = 72.6 \text{cm}$$

$$d_{1} = y_{1} - y_{T} = 50-72.6 = -22.6 \text{ cm}$$

$$d_{2} = y_{2} - y_{T} = 105-72.6 = 32.4 \text{ cm}$$

$$S_{max}$$
 = 10×72.6×72.6/2 = 26 353.8 cm³
 S_{max} = 70×10×32.4+10×(100-72.6)×(100-72.6) / 2 = **26 433.8 cm³** (greška zaokruživanja)

$$I_z = I_{z1} + I_{z2} = \frac{70 \times 10^3}{12} + 700 \times 32.4^2 + \frac{10 \times 100^3}{12} + 1000 \times 22.6^2 = 2.084758,6 \text{ cm}^4$$

Izračun maksimalnih normalnih naprezanja

y_{max} = 37.4 cm (prema vlačnoj strani) y_{min} = 72.6 cm (prema tlačnoj strani)

$$\sigma_{\text{max}} = \frac{N_2}{F} \pm \frac{M_2}{I_z} \times y_{\text{max}} = -\frac{150}{1700} + \frac{35000}{2084758,6} \times 37.4 = -0.0088 + 0.627 = \underline{\textbf{0.618 kN/cm}^2}$$

$$\sigma_{\text{min}} = \frac{N_2}{F} \pm \frac{M_2}{I_z} \times y_{\text{min}} = -\frac{150}{1700} - \frac{35000}{2084758,6} \times 72.6 = -0.0088 - 1.21 = \underline{-\textbf{1.22 kN/cm}^2}$$

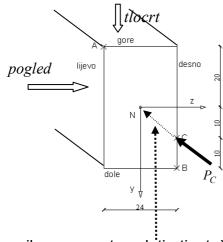
Izračun maksimalnog posmičnog naprezanja:

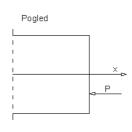
$$\tau_{\text{max}} = \frac{|T| \times S_z}{I_z \times b} = \frac{200 \times 26353.8}{2084758,6 \times 10} = \frac{\text{0.25 kN/cm}^2}{\text{0.25 kN/cm}^2}$$

KOSO SAVIJANJE

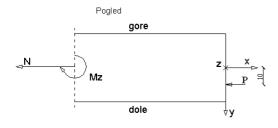
ZADATAK 59:

Za djelovanje *tlačne* sile u točki C, P_c=80kN, potrebno je izračunati naprezanja za točke A i B. Potrebno je izračunati i položaj neutralne osi.

- silu moramo translatirati u težište poprečnog presjeka i zbog te translacije pojavit će se koncentrirani momenti My i Mz.
- Oko osi x nema momenata jer je sila P paralelna s osi x.

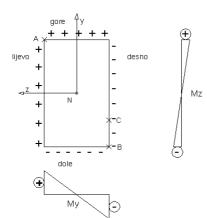
$$\Sigma x=0$$
 -N-P=0 \rightarrow N= -P= -80kN

$$\Sigma M_{(z)}$$
=0 -P·10- M_z =0 $\rightarrow M_z$ = -P·10= -80·10= -800kNcm (vlak na gornjoj strani)

$$\Sigma x=0$$
 -N-P=0 \rightarrow N= -P= -80kN

$$\Sigma M_{(y)}$$
=0 -M_y+P·12=0 \rightarrow M_y = P·12=
80·12= **960kNcm**
(vlak je lijevo)

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{|M_z|}{I_z} \cdot y \pm \frac{|M_y|}{I_y} \cdot z$$

Izračunamo: F= 24·40= 960cm²; $I_z = \frac{24 \cdot 40^3}{12} = 128000cm^4$ $I_y = \frac{40 \cdot 24^3}{12} = 46080cm^4$ $y_a = y_b = 20cm; z_a = z_b = 12cm$

$$\sigma_{A} = \frac{-80}{960} + \frac{800}{128000} \cdot 20 + \frac{960}{46080} \cdot 12 = -0,083 + 0,125 + 0,25 = 0,292 kN / cm^{2}$$

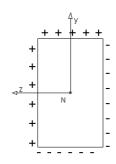
$$\sigma_{B} = \frac{-80}{960} - \frac{800}{128000} \cdot 20 - \frac{960}{46080} \cdot 12 = -0,083 - 0,125 - 0,25 = -0,458 kN / cm^{2}$$

Izračunavanje položaja neutralne osi

Uvjet za neutralnu os: $\sigma = 0$

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{|M_z|}{I_z} \cdot y \pm \frac{|M_y|}{I_y} \cdot z = 0$$

Koordinatne osi poprečnog presjeka orijentirali smo prema vlačnim stranama presjeka (proizvoljno)

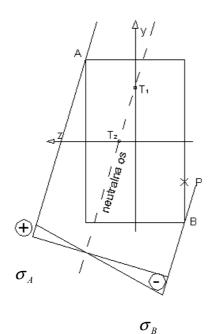

$$\frac{-80}{960} + \frac{800}{128000} \cdot y + \frac{960}{46080} \cdot z = 0$$

$$-0.0833 + 0.00625 \cdot y + 0.02083 \cdot z = 0$$

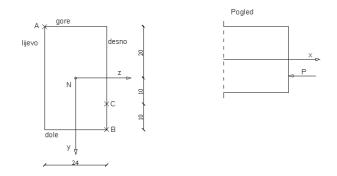
$$0.00625y = 0.0833 - 0.02083 \cdot z / : 0.00625$$

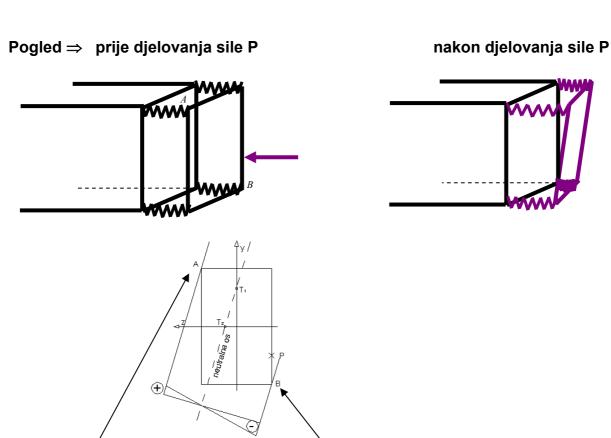
$$y = 13.33 - 3.33z$$
jednadžba neutralne osi

1.točka
$$T_1 \rightarrow z_1$$
=0 y_1 = 13,33cm
2.točka $T_1 \rightarrow z_2$ = 4cm y_2 = 0cm

Malo pojašnjenje uz zadatak 59:

vlačno naprezanjevlačno naprezanjetlačno naprezanje

prije djelovanja sile

Opruga u točki A

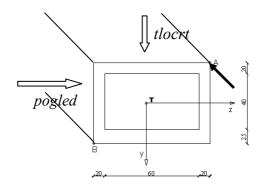
WWW

3. DIO 193

Opruga u točki B

ZADATAK 60:

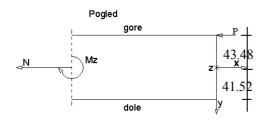
Za zadani poprečni presjek i zadanu *tlačnu* silu u točki A, P_A=100kN, treba izračunati normalna naprezanja u točkama A i B. Treba izračunati i položaj neutralne osi.

Izračunamo:

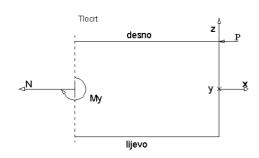
F= 6100cm^2 I_z = 4 776 807cm⁴ I_y = 6 363 333cm⁴ y_t = 41,52cm = y_B y_A = 43,48cm z_T = 50cm

Sila P_A ne djeluje u težištu poprečnog presjeka pa ju moramo tamo translatirati. Zbog te translacije pojavit će se momenti My i Mz. Oko osi x nema momenata jer je sila P_A paralelna s osi x.

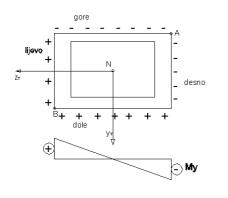
$$\Sigma x=0$$
 -N-P=0 \rightarrow N= -P= -100kN

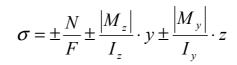
$$\Sigma M_{(z)}$$
=0 P·43,48-M_z=0 →
M_z = P·43,48=100·43,48= **4348kNcm** (vlak na donjoj strani)

$$\Sigma x=0$$
 -N-P=0 \rightarrow N= -P= -100kN

$$\Sigma M_{(y)}$$
=0 -M_y+P·50= \rightarrow M_y = P·50= =100·50= **5000kNcm** (vlak je lijevo)

$$\sigma_A = \frac{-100}{6100} - \frac{4348}{4776807} \cdot 43,48 - \frac{5000}{6363333} \cdot 50 =$$

$$= -0,01639 - 0,0395 - 0,03929 = -0,0952kN/cm^2$$

$$\sigma_B = \frac{-100}{6100} + \frac{4348}{4776807} \cdot 41,52 + \frac{5000}{6363333} \cdot 50 =$$

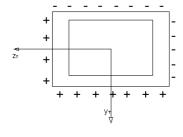
$$= -0,01639 + 0,03779 + 0,03929 = 0,0607kN / cm^2$$

Izračunavanje položaja neutralne osi

Uvjet za neutralnu os: $\sigma = 0$

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{|M_z|}{I_z} \cdot y \pm \frac{|M_y|}{I_y} \cdot z = 0$$

Koordinatne osi poprečnog presjeka orijentirali smo prema vlačnim stranama presjeka (proizvoljno)

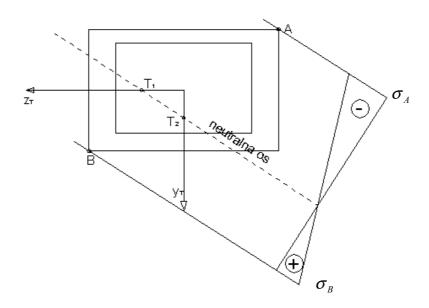
$$\frac{-100}{6100} + \frac{4348}{4776807} \cdot y + \frac{5000}{6363333} \cdot z = 0$$

$$-0.0164 + 0.000909 \cdot y + 0.0007858 \cdot z = 0$$

$$0.000909y = 0.0164 - 0.0007858 \cdot z / : 0.000909$$

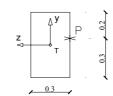
$$y = 18.04 - 0.864z$$

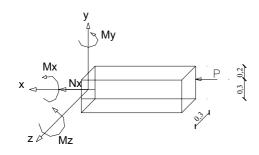
jednadžba neutralne osi

ZADATAK 61:

Za zadani presjek potrebno je odrediti vrijednosti ekstremnih normalnih naprezanja za djelovanje sile P=100 kN te odrediti položaj neutralne osi.

Postupak:

pogled u projekciji x-y

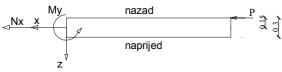

$$\sum x = 0$$
 -N-100 = 0
 $\sum M = 0$ $M_z+100\times0.05 = 0$;

 $N_x = -100 \text{ kN}$

 M_z = - 5.0 kNm ; M_z =-500 kNcm (vlak dolje)

pogled u projekciji x-z

$$\sum x = 0$$
 -N-100 = 0

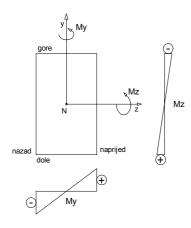
 $N_x = -100 \text{ kN}$

$$\sum M = 0$$
 $M_y + 100 \times 0.15 = 0;$

 M_y = -15.0 kNm ; M_y =-1500 kNcm (vlak naprijed)

M_x= 0.0 kNm ; -zato što je sila paralelna sa osi

Izračun karakteristika poprečnog presjeka:

$$I_z = \frac{30 \times 50^3}{12} = 312\ 500\ \text{cm}^4$$

$$I_y = \frac{50 \times 30^3}{12} = 112\ 500\ cm^4$$

$$F = 30 \times 50 = 1500 \text{cm}^2$$

Izračun naprezanja:

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_y}{I_v} \times z \pm \frac{M_z}{I_z} \times y$$

Maksimalno naprezanje:

$$\sigma_{A} = -\frac{N}{F} + \frac{M_{y}}{I_{y}} \times z + \frac{M_{z}}{I_{z}} \times y$$

$$\sigma_{A} = -\frac{100}{1500} + \frac{1500}{112500} \times 15 + \frac{500}{312500} \times 25 = 0.534 \text{ kN/cm}^{2}$$

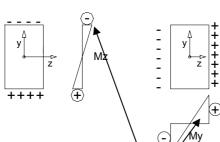
Minimalno naprezanje:

$$\begin{split} \sigma_{_{\rm B}} = & \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{_{_{y}}}}{I_{_{_{y}}}} \times z \pm \frac{M_{_{z}}}{I_{_{z}}} \times y \\ \sigma_{_{\rm B}} = & -\frac{100}{1500} - \frac{1500}{112500} \times 15 - \frac{500}{312500} \times 25 = -0.667 \text{ kN/cm}^2 \end{split}$$

Izračunavanje položaja neutralne osi:

 $\sigma = 0 \rightarrow$ uvjet za neutralnu os

$$0 = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_y}{I_y} \times z \pm \frac{M_z}{I_z} \times y$$

(pogled s desna na presjek)

s obzirom na smjer koordinatnih osi očitavamo +/- kod momenata, a prema gornjoj skici

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{y}}{I_{y}} \times z \pm \frac{M_{z}}{I_{z}} \times y = 0$$

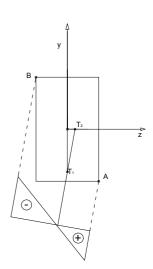
$$\sigma = -\frac{100}{1500} + \frac{1500}{112500} \times z - \frac{500}{312500} \times y = 0$$

$$\sigma = -0.0667 + 0.01333 \times z - 0.0016 \times y = 0$$

$$y = 8.3z - 41.7$$

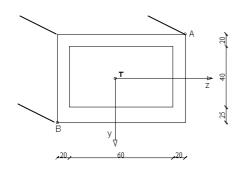
$$T_1 \rightarrow z = 0$$
 $y = -41.7 \text{ cm}$

$$T_2 \rightarrow y = 0$$
 $z = \frac{41.7}{8.3} = 7.32 \text{ cm}$

ZADATAK 62:

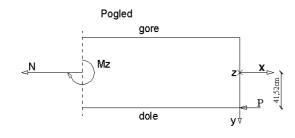
U točki A prikazanog poprečnog presjeka zadano je *vlačno* naprezanje σ_A = 1000kN/m². Treba izračunati koliko iznosi sila u točki B koja odgovara tom naprezanju.

Izračunamo:

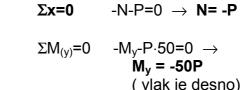
F= 6100cm^2 I_z = 4776807cm^4 I_y = 6363333cm^4 y_t = $41,52 \text{cm} = y_B$ y_A = 85-41,52= 43,48 cm z_T = 50 cm

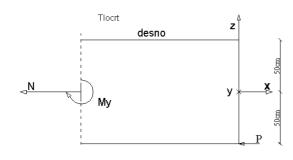
Pretpostavili smo tlačnu silu u točki B

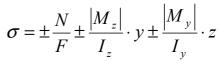

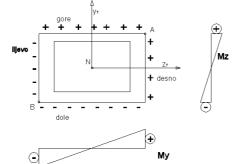
$$\Sigma x=0$$
 -N-P=0 \rightarrow N= -P

$$\Sigma M_{(z)}=0$$
 -P·41,52-M_z=0 \rightarrow $M_z = -P\cdot41,52$ (vlak na gornjoj strani)

$$1000 = \frac{-P}{0,61} + \frac{0,4152P \cdot 0,4348}{0,04776807} + \frac{0,50P \cdot 0,50}{0,0636333} = 1000 = -1,639P + 3,779P + 3,9287P$$

$$1000 = 6,0687P \rightarrow P = 164,8kN$$

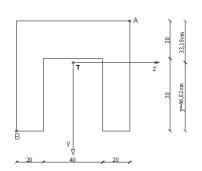
Kontrola M_y = P·z/2= 164,8·0,50= 82,40kNm (vlak desno) M_z = P·0,4152= 164,8·0,4152= 68,42kNm (vlak gore)

$$\sigma_A = \frac{-164.8}{0.61} + \frac{68.42}{0.04776807} \cdot 0.4348 + \frac{82.4}{0.0636333} \cdot 0.50 =$$

$$= -270.16 + 623.32 + 647.46 = 1000kN/m^2$$

ZADATAK 63:

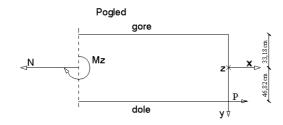
U točki A prikazanog poprečnog presjeka zadano je tlačno naprezanje σ_A = -1000kN/m². Treba izračunati koliko iznosi sila u točki B koja odgovara tom naprezanju.

Izračunamo:

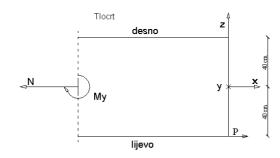
F= 4400cm^2 I_z = 2 342 121cm⁴ I_y = 3,146 667cm⁴ y_t = 46,82cm = y_B y_A = 80-46,82= 33,18cm z_A = z_B = 40cm

Pretpostavili smo vlačnu silu u točki B

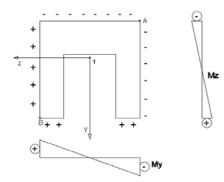
$$\Sigma x=0$$
 -N+P=0 \rightarrow N= P

$$\Sigma M_{(z)}$$
=0 P·46,82- M_z =0 \rightarrow M_z = P·46,82 (vlak na donjoj strani)

$$\Sigma x=0$$
 -N+P=0 \rightarrow N= P

$$\Sigma M_{(y)}$$
=0 -M_y+P·40=0 \rightarrow M_y = 40P (vlak je lijevo)

$$\sigma = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{\left| M_z \right|}{I_z} \cdot y \pm \frac{\left| M_y \right|}{I_y} \cdot z$$

$$-1000 = \frac{P}{0,44} - \frac{0,4682P \cdot 0,3318}{0,0234121} - \frac{0,40P \cdot 0,40}{0,031467} =$$

$$-1000 = 2,273P - 6,635P - 5,085P$$

$$-1000 = -9,45P \rightarrow P = 105,8kN$$

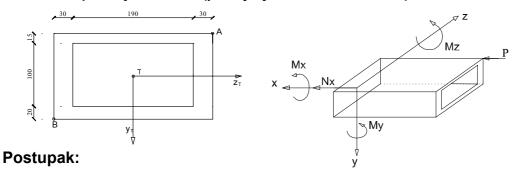
Kontrola

$$\sigma_A = \frac{105.8}{0.44} - \frac{0.4682 \cdot 105.8}{0.0234121} \cdot 0.3318 - \frac{0.40 \cdot 105.8}{0.031467} \cdot 0.40 =$$

$$= 240.45 - 702.02 - 537.96 = -999.53kN/m^2$$

ZADATAK 64:

Za zadani poprečni presjek i zadanu tlačnu silu P = 300 kN koja djeluje u točki A, izračunajte normalna naprezanja u točki B. (promijenjen koordinatni sustav)

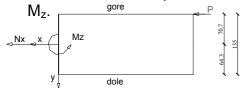
Izračunamo karakteristike poprečnog presjeka:

$$F = 14750 \text{ cm}^2$$
; $z_T = 125 \text{cm}$; $y_T = 64.3 \text{cm}$

$$I_z$$
 = 35 152 769,2 cm⁴

$$I_v = 118 622 916.67 \text{ cm}^4$$

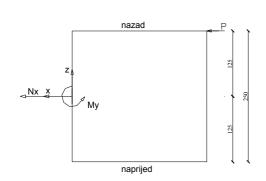
- sila izvan težišta paralelna s osi x, izaziva uzdužnu silu N_x i momente oko osi M_y i

$$\sum x = 0$$

$$-N-300 = 0$$

$$\sum x = 0$$
 -N-300 = 0 $N_x = -300 \text{ kN}$

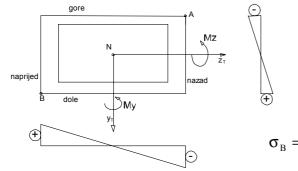

$$\sum M = 0$$

$$M_z$$
+70.7×300 = 0

$$\sum M = 0 \qquad \text{M}_z + 70.7 \times 300 = 0; \quad \text{M}_z = -21210 \text{ kNcm}$$

$$\sum x = 0$$
 -N-300 = 0 N_x = - 300 kN $\sum M = 0$ M_y +125×300 = 0; M_y =-37500 kNcm (vlak naprijed)

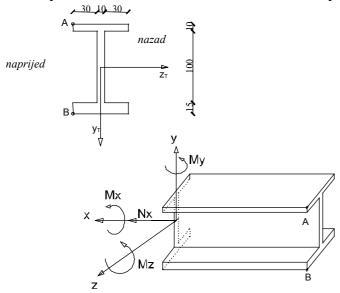

$$\sigma_{\rm B} = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{\rm y}}{I_{\rm y}} \times z \pm \frac{M_{\rm z}}{I_{\rm z}} \times y$$

$$\sigma_{\rm B} = -\frac{300}{14750} + \frac{37500}{118\,622\,916.67} \times 125 + \frac{21210}{35152769,2} \times 64.3 = 0.0188 \text{ kN/cm}^2$$

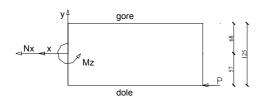
ZADATAK 65:

U točki A prikazanog poprečnog presjeka zadano je *tlačno* naprezanje σ_A = - 1000 kN/cm². Potrebno je izračunati koliko iznosi sila P u točki B koja izaziva to naprezanje.

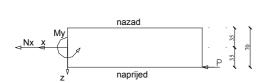
Izračunamo: $F=2750 \text{ cm}^2$ $z_T = 35 \text{cm}; y_T = 57 \text{cm}$ $I_Z = 6 273922 \text{ cm}^4$ $I_y = 722 916,67 \text{ cm}^4$

- pretpostavljamo tlačnu silu u točki B.

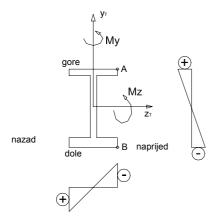

$$\sum_{x} x = 0 -N_x - P = 0 N_x = -P$$

$$\sum_{x} M = 0 M_z - 57 \times P = 0; M_z = 57P$$

$$\sum x = 0$$
 $-N_x-P = 0$ $N_x = -P$
 $\sum M = 0$ $M_y-35 \times P = 0$; $M_y=35P$

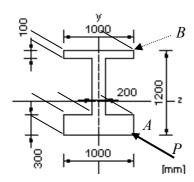
$$\sigma_{A} = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{y}}{I_{y}} \times z \pm \frac{M_{z}}{I_{z}} \times y$$

$$-1000 = -\frac{P}{2750} - \frac{35P}{722916,67} \times 35 + \frac{57P}{6273922} \times 68$$

P = 694 268 kN

ZADATAK 66:

Za zadani poprečni presjek i zadanu *tlačnu* silu u točki A, P_A=250kN, treba izračunati normalna naprezanja u točkama A i B.

Izračunamo:

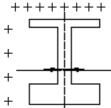
Karakteristike poprečnih presjeka:

F= 0,56 m² Y_T =48,6 cm ili 0,486 m = Y_A ; Y_B = 72,4 cm ili 0,724 m I_z =0,09615238 m⁴ I_y =0,03386667 m⁴

Sile:

$$N=-P=-250 \text{ kN}$$

 $M_z = P^*Y_A=250^*0,486=121,5 \text{ kNm (vlak gore)}$
 $M_y=P^*0,5=125 \text{ kNm (vlak lijevo)}$

$$\sigma_{A} = \frac{N}{F} - \frac{M_{z}}{I_{Z}} y_{A} - \frac{M_{y}}{I_{y}} z_{A}$$

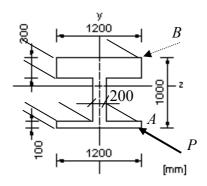
$$\sigma_{A} = \frac{-250}{0,56} - \frac{121,5}{0,09615238} 0,486 - \frac{125}{0,03386667} .0,5 = -446,4 - 614,1 - 1845,5 = -2906kN/m^{2}$$

$$\sigma_B = \frac{N}{F} + \frac{M_z}{I_Z} y_B - \frac{M_y}{I_y} z_B$$

$$\sigma_B = \frac{-250}{0,56} + \frac{121,5}{0,09615238} 0,724 - \frac{125}{0,03386667} 0,5 = -446,4 + 914,9 - 1845,5 = -1377kN/m^2$$

ZADATAK 67:

Za zadani poprečni presjek i zadanu *tlačnu* silu u točki A, P_A=250kN, treba izračunati normalna naprezanja u točkama A i B.

Izračunamo:

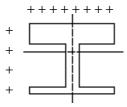
Karakteristike poprečnog presjeka:

F= 0,6 m
2
 Y_T=60 cm ili 0,6 m = Y_A; Y_B= 40 cm ili 0,4 m I_z=0,07 m 4 I_y=0,058 m 4

Sile:

$$N=-P=-250 \text{ kN}$$

 $M_z = P^*y_A=250^*0,6=150 \text{ kNm (vlak gore)}$
 $M_y= P^* 0,6=150 \text{ kNm (vlak lijevo)}$

$$\sigma_A = \frac{N}{F} - \frac{M_z}{I_Z} y_A - \frac{M_y}{I_y} z_A$$

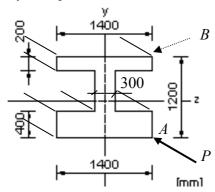
$$\sigma_A = \frac{-250}{0.6} - \frac{150}{0.07} 0.6 - \frac{150}{0.058} 0.06 = -416.7 - 1285.7 - 1551.7 = -3254.1 kN/m^2$$

$$\sigma_B = \frac{N}{F} + \frac{M_z}{I_Z} y_B - \frac{M_y}{I_y} z_B$$

$$\sigma_B = \frac{-250}{0.6} + \frac{150}{0.07} 0.4 - \frac{150}{0.058} 0.06 = -416.7 + 857.1 - 1551.7 = -1111.3 kN / m^2$$

ZADATAK 68:

Za zadani poprečni presjek i zadanu *tlačnu* silu u točki A, P_A=250kN, treba izračunati normalna naprezanja u točkama A i B.

Izračunamo:

Karakteristike poprečnog presjeka:

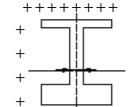
F= 1,02 m² Y_T =53,5 cm ili 0,535 m = Y_A ; Y_B = 66,5 cm ili 0,665 m I_z =0,170929 m⁴ I_y =0,13855 m⁴

Sile:

N=-P=-250 kN

 $M_z = P^*0, Y_A = 250^*0, 535 = 133,75 \text{ kNm (vlak gore)}$

 $M_v = P^* 0.7 = 175 \text{ kNm} \text{ (vlak lijevo)}$

$$\sigma_A = \frac{N}{F} - \frac{M_z}{I_Z} y_A - \frac{M_y}{I_y} z_A$$

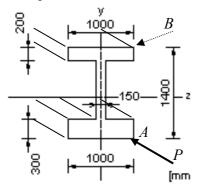
$$\sigma_{A} = \frac{-250}{1,02} - \frac{133,75}{0,170929}0,535 - \frac{175}{0,13855}.0,7 = -245,1 - 418,6 - 884,2 = -1547,9kN/m^{2}$$

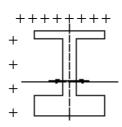
$$\sigma_B = \frac{N}{F} + \frac{M_z}{I_z} y_B - \frac{M_y}{I_z} z_B$$

$$\sigma_B = \frac{-250}{1,02} + \frac{133,75}{0,170929} 0,665 - \frac{175}{0,13855} .0,7 = -245,1 + 520,4 - 884,2 = -608,9kN/m^2$$

ZADATAK 69:

Za zadani poprečni presjek i zadanu *tlačnu* silu u točki A, P_A=250kN, treba izračunati normalna naprezanja u točkama A i B.

Izračunamo:

Karakteristike poprečnog presjeka:

F=
$$0,635 \text{ m}^2 \text{ Y}_T$$
=64 cm ili $0,64 \text{ m} = \text{Y}_A$; Y_B= 76 cm ili $0,76 \text{ m}$

$$I_z$$
=0,172816 $m^4 I_y$ =0,041979 m^4

Sile:

$$M_z = P^*0, Y_A = 250^*0, 64 = 160 \text{ kNm (vlak gore)}$$

 $M_y = P^* 0.5 = 125 \text{ kNm (vlak lijevo)}$

$$\sigma_A = \frac{N}{F} - \frac{M_z}{I_Z} y_A - \frac{M_y}{I_y} z_A$$

$$\sigma_A = \frac{-250}{0,635} - \frac{160}{0,1728126} 0,64 - \frac{125}{0,041979} 0,5 = -393,7 - 592,5 - 1488,8 = -2475kN/m^2$$

$$\sigma_B = \frac{N}{F} + \frac{M_z}{I_Z} y_B - \frac{M_y}{I_y} z_B$$

$$\sigma_B = \frac{-250}{0,635} + \frac{160}{0,1728126} 0,76 - \frac{125}{0,041979} 0,5 = -393,7 + 703,6 - 1488,8 = -1178,9kN/m^2$$

PRIMJERI ISPITNIH ZADATAKA

ZADATAK 70:

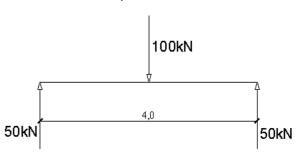
Za gredu kvadratnog presjeka opterećenu silom od 100kN odredi potrebne dimenzije da naprezanje uzrokovano savijanjem ne pređe dopuštenu nosivost σ_{dop} =20N/mm².

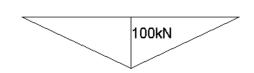
Postupak:

- prvo odredimo M dijagram
- iz njega očitamo M_{max} , M_{max} = 50·2= 100kNm= 100·10⁶Nmm

$$\sigma = \frac{M}{I_z} \cdot y$$

$$-I_z = a^4/12$$
, y=a/2

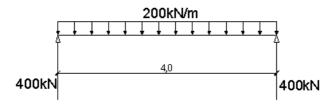

$$20 = \frac{100 \cdot 10^6}{\frac{a^4}{12}} \cdot \frac{a}{2}$$

$$20 = \frac{100 \cdot 10^6 \cdot 6}{a^3} \Rightarrow a^3 = \frac{100 \cdot 10^6 \cdot 6}{20} = 30 \cdot 10^6 \Rightarrow a = 310mm = 31 cm$$

ZADATAK 71:

Za gredu presjeka (b/h) opterećenu kontinuiranim opterećenjem odredi širinu presjeka ako je h=60cm da normalno naprezanje ne pređe dopuštenu nosivost σ_{dop} =20N/mm².

odredimo M_{max} iz uvjeta $T_x = 0$

$$T_x$$
= 400-q·x= 0 \rightarrow q·x=400 \rightarrow x=2m

ili znamo

$$M_{max}$$
= $q \cdot l^2/8$ = $400kNm \rightarrow 400 \cdot 10^6Nmm$

$$\sigma = \frac{W}{I_z} \cdot y$$

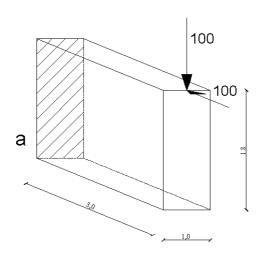
$$20 = \frac{400 \cdot 10^6}{\frac{b \cdot h^3}{12}} \cdot \frac{h}{2}$$

$$20 = \frac{200 \cdot 12 \cdot 10^6}{b \cdot 600^2}$$

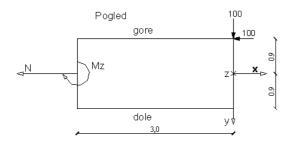
$$b = \frac{200 \cdot 12 \cdot 10^6}{600^2 \cdot 20} = 333,33mm = 33,3cm$$

ZADATAK 72:

Odredite vrijednost normalnog naprezanje u plohi a.

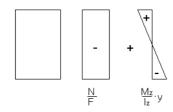
Izračunamo: F= 1,0 · 1,8= 1,8 m^2 I_z = 1,0·1,8³/12= 0,486 m^4 I_v = 1,8·1,0³/12= 0,15 m^4

$$\Sigma x=0$$
 -N-100=0 \rightarrow N= -100kN

$$\Sigma$$
M_(z)=0 -M_z+100·0,9-100·3,0=0 → M_z = 90-300= -210kNm (vlak na gornjoj strani)

$$\sigma_{gore} = \frac{N}{F} + \frac{M_z}{I_z} \cdot 0.9 = \frac{-100}{1.8} + \frac{210}{0.486} \cdot 0.9 =$$

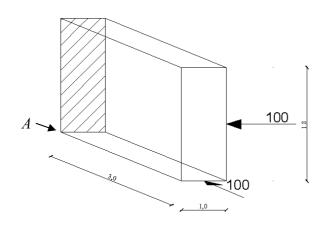
$$= -55.56 + 388.89 = 333.33 kN / m^2$$

$$\sigma_{dole} = \frac{N}{F} - \frac{M_z}{I_z} \cdot 0.9 = \frac{-100}{1.8} - \frac{210}{0.486} \cdot 0.9 =$$

$$= -55.56 - 388.89 = -444.45kN/m^2$$

ZADATAK 73:

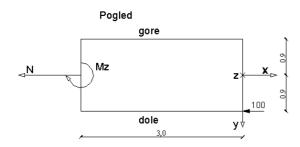
Odredite normalno naprezanje u točki A.

Izračunamo:

F= 1,0 · 1,8= 1,8m²

$$I_z$$
= 1,0·1,8³/12= 0,486m⁴
 I_y = 1,8·1,0³/12= 0,15m⁴

$$\Sigma x = 0$$
 -N-100=0 \rightarrow N= -100kN

$$\Sigma$$
M_(z)=0 -Mz-100·0,9=0 \rightarrow M_z = -90kNm (vlak na gornjoj strani)

$$\Sigma M_{(y)}$$
=0 -M_y-100·3=0 \rightarrow M_y = -300kNm (vlak je desno)

$$\sigma_A = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{|M_z|}{I_z} \cdot y \pm \frac{|M_y|}{I_y} \cdot z$$

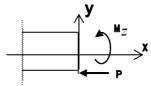
$$\sigma_A = \frac{-100}{1,8} - \frac{90}{0,486} \cdot 0,9 - \frac{300}{0,15} \cdot 0,50 =$$

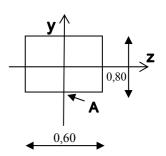
$$= -55,56 - 166,67 - 1000 = -1222,2kN/m^2$$

209

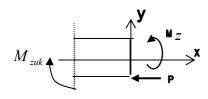
ZADATAK 74:

U točki A poprečnog presjeka zadana je tlačna sila P=800 kN i moment savijanja M₂=100kNm. Potrebno je odrediti i položaj neutralne osi.

Postupak rješavanja:

$$\sum M_z = 0, \dots - M_{zuk} + M_z - P \cdot 0, 4 = 0$$

$$M_{zuk} = M_z - P \cdot 0.4 = 100 - 320 = -220kNm$$
 (vlak gore)

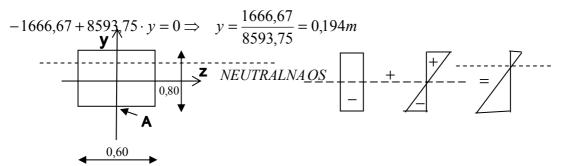
$$\sigma = \frac{N}{F} \pm \frac{M_z}{I} y$$

Izračunamo:

$$F=0,48m^2$$
; $I_z=0,0256m^4$

Položaj neutralne osi iz uvjeta $\sigma = 0$

$$\sigma = \frac{N}{F} \pm \frac{M_z}{I} y = -\frac{800}{0.48} + \frac{220}{0.0256} \cdot y = 0$$

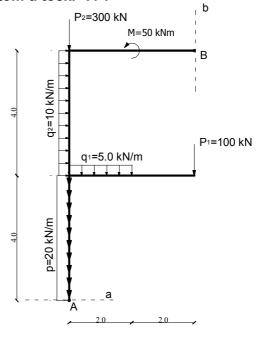

RIJEŠENI ISPITNI ROKOVI ISPITNI ROK 22. 01. 2002.

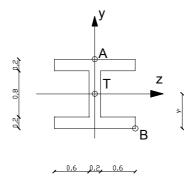
TEHNIČKA MEHANIKA

(ime i prezime ; matični broj)

3.) Zadani sustav u ravnini uravnotežiti silom u točki "A" na pravcu "a", silom u točki "B" i na pravcu "b", i momentom u točki "A".

- 4.) Za uravnoteženi štap iz prvog zadatka izračunati i nacrtati dijagrame unutarnjih sila.
- 5.) Za zadani poprečni presjek i zadano naprezanje u točki A σ_A = -1000 kN/m²(tlak) izračunati potrebnu silu u točci B.

1). ODREĐIVANJE URAVNOTEŽAVAJUĆIH SILA

$$\sum y = 0$$

$$-P_1 - q_1 \times 2.0 - P_2 - p \times 4.0 + B = 0$$

 $-100 -5.0 \times 2.0 -300 -20 \times 4.0 + B = 0$

B = 490.0 kN

$$\sum M_{(A)} = 0$$

$$M - q_1 \times 2.0 \times 1.0 - q_2 \times 4.0 \times 6.0 - P_1 \times 4.0 + M_A + B \times 4.0 = 0$$

 $50 - 5.0 \times 2.0 \times 1.0 - 10 \times 4.0 \times 6.0 - 100 \times 4.0 + M_A + 490 \times 4.0 = 0$

$M_A = 1360.0 \text{ kNm}$

$$\sum x = 0$$

$$q_2 \times 4.0 + A = 0$$

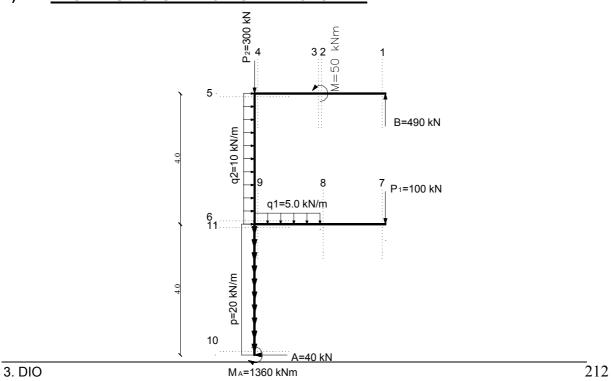
$$10 \times 4.0 + A = 0$$

A = -40.0 kN

Kontrola:

$$\sum M_{(x)} = 0$$
 - suma momenata na bilo koju točku

2). PRORAČUN UNUTARNJIH SILA I DIJAGRAMI

2.0 2.0

Presjek 1-1

$$\sum x = 0$$
 $-N_1 + 0 = 0$ $N_1 = 0$

$$\sum y = 0$$
 +T₁+490=0; T₁=-490 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₁+0=0; M₁=0

Presjek 2-2

$$\sum x = 0$$
 $-N_2 + 0 = 0$ $N_2 = 0$

$$\sum M = 0$$
 -M₂+490×2.0=0; M₂=980 kNm

Presjek 3-3

$$\sum x = 0$$
 -N₃+0= 0 N₃=0

$$\sum y = 0$$
 +T₃+490=0; T₃=-490 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₃+490×2.0+50=0; M₃=1030 kNm

Presjek 4-4

$$\sum x = 0$$
 $-N_4 + 0 = 0$ $N_4 = 0$

$$\sum y = 0 \qquad \quad + T_4 + 490 = 0 \; ; \qquad \qquad \qquad T_4 = -490 \; kN \label{eq:T4}$$

$$\sum M = 0$$
 -M₄+490×4.0+50=0; M₄=2010 kNm

Presjek 5-5

$$\sum x = 0$$
 $-T_5 + 0 = 0$ $T_5 = 0$

$$\sum y = 0$$
 -N₅+490-300 = 0 N₅=190 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₅+490×4.0+50=0; M₅=2010 kNm

Presjek 6-6

$\sum x = 0$	$-T_6+10\times4.0=0$	T ₆ =40 kN
$\sum y = 0$	$-N_6+490-300=0$	N ₆ =190 kN
$\sum M = 0$	M-+400×4 0+50 10×4 0×2 0=0:	M.=1030 kNm

$$\sum M = 0$$
 -M₆+490×4.0+50-10×4.0×2.0=0; **M**₆=1930 kNm

Presjek 7-7

$\sum x = 0$	$-N_7 + 0 = 0$	$N_7=0$
--------------	----------------	---------

$$\sum y = 0 \qquad \quad + \text{T}_{7}\text{--}100\text{=-}0 \qquad \qquad \text{T}_{7}\text{=-}100 \text{ kN}$$

$$\sum M = 0$$
 -M₇+0=0; M₇=0

Presjek 8-8

$$\sum x = 0$$
 -N₈+0=0 N₈=0

$$\sum y = 0$$
 +T₈-100=0 **T**₈=100 kN

$$\sum M = 0$$
 -M₈-100×2.0 = 0 M₈=-200 kN

Presjek 9-9

Presjek 10-10

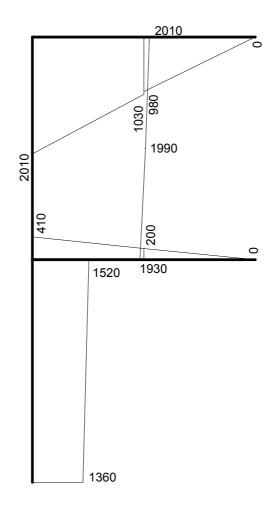
$$\begin{split} \sum x &= 0 & T_{10}\text{-}40\text{=}0 \; ; & T_{10}\text{=}40 \; \text{kN} \\ \sum y &= 0 & N_{10}\text{+}0\text{=}0 & N_{10}\text{=}0 \\ \sum M &= 0 & M_{10}\text{-}1360\text{=}0 ; & M_{10}\text{=}1360 \; \text{kNm} \end{split}$$

Presjek 11-11

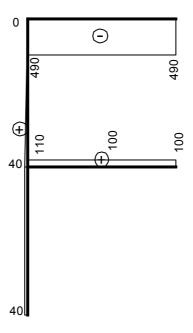
$\sum x = 0$	T_{11} -40=0;	T ₁₁ =40 kN
$\sum y = 0$	N_{11} -20×4.0=0	N ₁₁ =80 kN
$\sum M = 0$	M ₁₁ -1360-40×4.0=0;	M ₁₁ =1520 kNm

Dijagrami:

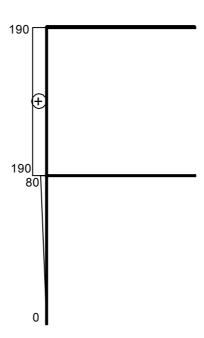
M

Т

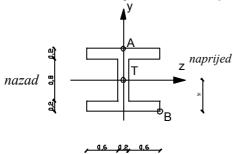

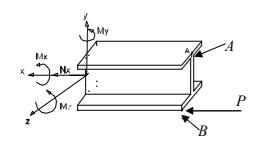
Ν

3). **NAPREZANJA**

U točki A zadanog poprečnog presjeka zadano je naprezanje σ_A = - 1000 kN/m² . Potrebno je izračunati koliko iznosi sila P u točki B koja izaziva to naprezanje.

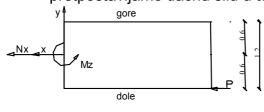

Izračunamo:

F=0.72 m²

$$z_T = 0.7$$
 m; $y_T = 0.6$ m
 $I_Z = 0.1504$ m⁴
 $I_y = 0.092$ m⁴

pretpostavljamo tlačnu silu u točki B.

$$\sum x = 0$$
 $-N_x$ -P = 0 N_x = - P $\sum M = 0$ M_z - 0.6 × P = 0; M_z = 0.6 P

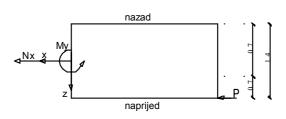
$$-N_x-P=0$$

$$N_x = -P$$

$$M_{z^{-}} 0.6 \times P = 0;$$

$$M_z = 0.6 P$$

(vlak gore)

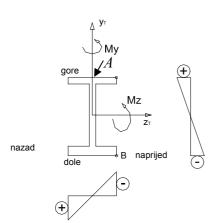
$$\sum x = 0$$
 $-N_x-P = 0$ $N_x = -P$ $\sum M = 0$ $M_y-0.7 \times P = 0$; $M_y = 0.7 P$

$$-N_x-P=0$$

$$N_x = -P$$

$$M_y$$
-0.7×P = 0;

$$M_y = 0.7 P$$

$$\sigma_{A} = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{y}}{I_{y}} \times z \pm \frac{M_{z}}{I_{z}} \times y$$

$$-1000 = -\frac{P}{0.72} + \frac{0.6P}{0.1504} \times 0.6$$

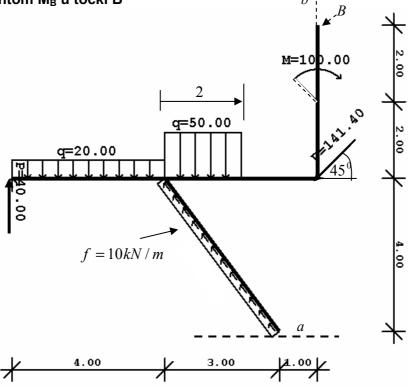
P = -995 kN

ISPITNI ROK 14. 2. 2006.

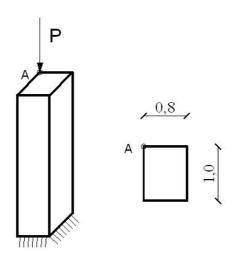
grupa **A**

(ime i prezime ; matični broj)

1.) Zadani sustav u ravnini uravnotežiti silama A, B na pravcima "a" i "b" te momentom M_B u točki B

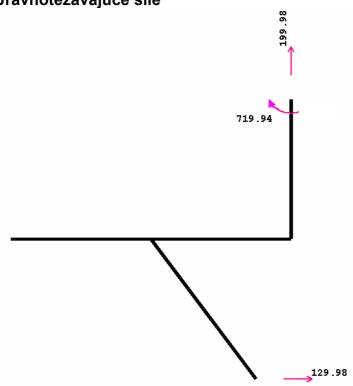

- 2.) Za uravnoteženi sustav iz prvog zadatka izračunati i nacrtati dijagrame unutarnjih sila.
- 3.) Stup, zadanog poprečnog presjeka, visok 3m je opterećen silom P= 400 kN. Odredi točku maksimalnog vlačnog naprezanja i izračunaj njegovu vrijednost.

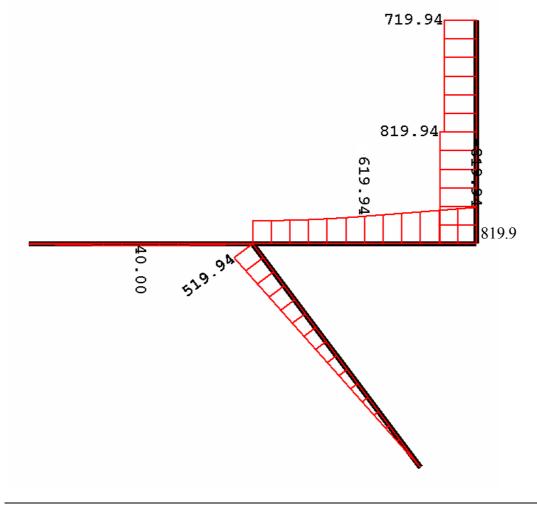

Napomena: Za izlazak na usmeni dio ispita potrebno je sakupiti najmanje 50 bodova na pismenom dijelu, ali pod uvjetom da u 2. zadatku treba imati dobar M dijagram.

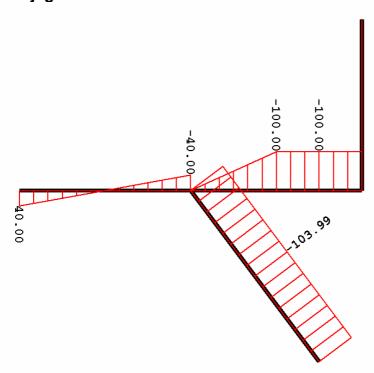
Rješenja Uravnotežavajuće sile

M dijagram

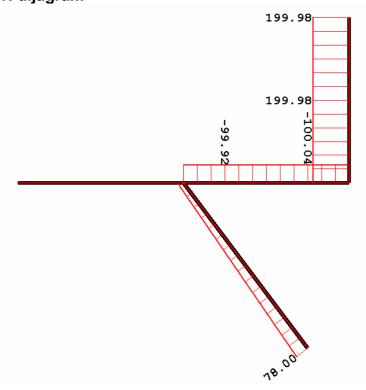

T dijagram

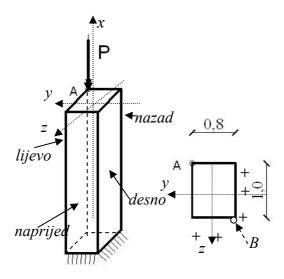

Napomena: ako želite dijagram možete zrcaliti oko uzdužne osi svakog elementa tako da odgovara konvenciji koju smo naučili u Tehničkoj mehanici

N dijagram

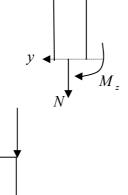

3.

$$I_y = \frac{0.8 \cdot 1^3}{12} = 0.067m^4$$
 $I_z = \frac{1 \cdot 0.8^3}{12} = 0.0427m^4$ F=0.8m²

 $M_z = P * 0.4 = 160 kNm$ (vlak desno)

 $M_y = P * 0.5 = 200kNm$ (vlak naprijed)

$$\sigma_{B} = \pm \frac{N}{F} \pm \frac{M_{z}}{I_{z}} y \pm \frac{M_{y}}{I_{y}} z = -\frac{400}{0.8} + \frac{160}{0.0427} 0.4 + \frac{200}{0.067} 0.5 = 2490 kN/m^{2} = 0.25 kN/cm^{2}$$

 $\sigma_{\mathrm{max}} = 2490 kN/m^2$, točka B je po dijagonali od točke A